

EL

EL

EL

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Βρυξέλλες, 5.11.2008
COM(2008) 674 τελικό

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ
ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ**

Στρατηγική για τη διεύρυνση και κυριότερες προκλήσεις για την περίοδο 2008-2009

{SEC(2008) 2692}
{SEC(2008) 2693}
{SEC(2008) 2694}
{SEC(2008) 2695}
{SEC(2008) 2696}
{SEC(2008) 2697}
{SEC(2008) 2698}
{SEC(2008) 2699}

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ**

Στρατηγική για τη διεύρυνση και κυριότερες προκλήσεις για την περίοδο 2008-2009

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η διεύρυνση αποτελεί ένα από τα ισχυρότερα μέσα πολιτικής της ΕΕ. Εξυπηρετεί τα στρατηγικά της συμφέροντά για τη σταθερότητα, την ασφάλεια και την πρόληψη των συγκρούσεων. Έχει συμβάλει στην αύξηση της ευημερίας και των ευκαιριών ανάπτυξης, στη βελτίωση των συνδέσμων με τις ζωτικές οδούς μεταφορών και ενεργειακού εφοδιασμού, καθώς και στην αύξηση του ειδικού βάρους της ΕΕ παγκοσμίως. Το Μάιο 2009, η ΕΕ θα εορτάσει την πέμπτη επέτειο της διεύρυνσης του 2004.

Η σημερινή ατζέντα της διεύρυνσης καλύπτει τις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων και την Τουρκία, στις οποίες δόθηκε η δυνατότητα να καταστούν μέλη της ΕΕ, εφόσον εκπληρώσουν τους απαιτούμενους όρους. Η ευρωπαϊκή προοπτική συνέβαλε στην ειρήνη και στη σταθερότητα, και επέτρεψε στους εταίρους να αντιμετωπίσουν μείζονες προκλήσεις, όπως τη διακήρυξη της ανεξαρτησίας του Κοσσυφοπεδίου, ενώ παράλληλα διατηρεί την περιφερειακή ασφάλεια. Ενθαρρύνει τόσο τα Δυτικά Βαλκάνια όσο και την Τουρκία να προβούν σε πολιτικές και οικονομικές μεταρρυθμίσεις. Είναι προς το στρατηγικό συμφέρον της ΕΕ να διατηρήσει τη δυναμική αυτής της διαδικασίας, με βάση τις συμφωνηθείσες αρχές και προϋποθέσεις. Η διατήρηση της σταθερότητας στην περιοχή γίνεται ακόμη πιο επιτακτική ενόψει των πρόσφατων προβλημάτων στα ανατολικά της ΕΕ και κυρίως στο νότιο Καύκασο.

Εξάλλου, η Τουρκία αποκτά ακόμη μεγαλύτερη στρατηγική σημασία για την ΕΕ σε βασικούς τομείς, όπως στην ενεργειακή ασφάλεια, στην πρόληψη και τη διευθέτηση των συγκρούσεων, καθώς και στην περιφερειακή ασφάλεια στο Νότιο Καύκασο και στη Μέση Ανατολή. Η δέσμευση που ανέλαβε η χώρα αυτή με την ΕΕ, μέσω των διαπραγματεύσεων και των σχετικών μεταρρυθμίσεων που έχουν ήδη αρχίσει να υλοποιούνται, την καθιστά ισχυρότερη δύναμη για τη σταθερότητα μιας περιοχής που αντιμετωπίζει πολλά προβλήματα. Το σημερινό περιβάλλον ασφάλειας στην Ευρώπη απαιτεί επίσης την εδραίωση της σταθερότητας και την ενίσχυση των μεταρρυθμίσεων στα Δυτικά Βαλκάνια.

Στο πλαίσιο αυτό, η συνεπής εφαρμογή της ανανεωμένης συναίνεσης για τη διεύρυνση, όπως καθορίστηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο τον Δεκέμβριο του 2006, είναι σημαντικότερη από ποτέ. Αυτή η συναίνεση στηρίζεται στις αρχές της παγίωσης των δεσμεύσεων, της εφαρμογής δίκαιων και αυστηρών προϋποθέσεων και της καλύτερης επικοινωνίας με τους πολίτες, σε συνδυασμό με την ικανότητα της ΕΕ να ενσωματώνει νέα μέλη.

Η ΕΕ έχει λάβει μέτρα για να βελτιώσει την ποιότητα της διαδικασίας της διεύρυνσης στηριζόμενη κυρίως στην εμπειρία που απέκτησε από τις προηγούμενες διευρύνσεις. Δίνεται τώρα μεγαλύτερη έμφαση, ήδη από τα πρώτα στάδια, στο κράτος δικαίου και στη χρηστή διακυβέρνηση. Ο ρυθμός με τον οποίο μια υποψήφια ή δυνάμει υποψήφια χώρα προσεγγίζει την ΕΕ αντικατοπτρίζει το ρυθμό των πολιτικών και οικονομικών της μεταρρυθμίσεων, καθώς και την ικανότητά της να ασκεί τα δικαιώματα και να αναλαμβάνει τις υποχρεώσεις του μέλους, σύμφωνα με τα κριτήρια της Κοπεγχάγης.

Το επόμενο έτος είναι κρίσιμο για την αντιμετώπιση των προκλήσεων στα Δυτικά Βαλκάνια. Η πρόοδος των χωρών των Δυτικών Βαλκανίων στην πορεία τους προς την ένταξη στην ΕΕ μπορεί να επιταχυνθεί, υπό τον όρο ότι θα πληρούνται οι αναγκαίες προϋποθέσεις. Η Κροατία αναμένεται να μεταβεί στην τελική φάση των διαπραγματεύσεων προσχώρησης μέχρι το τέλος του 2009 εάν έχει λάβει τα αναγκαία προπαρασκευαστικά μέτρα. Περαιτέρω μεταρρυθμίσεις στην Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας θα βοηθήσουν τη χώρα να προσεγγίσει την ΕΕ. Για τις δυνάμει υποψήφιες χώρες, η πρόοδος θα τις βοηθήσει να αποκτήσουν την ιδιότητα του μέλους όταν αποδείξουν ότι είναι έτοιμες.

Ο ρυθμός των διαπραγματεύσεων προσχώρησης με την Τουρκία αντανακλά το ρυθμό των μεταρρυθμίσεων, καθώς και την εκπλήρωση των σχετικών προϋποθέσεων από αυτή τη χώρα. Η Τουρκία πρέπει τώρα να δώσει νέα ώθηση στις προσπάθειές της για πολιτική μεταρρύθμιση.

Η διεθνής χρηματοπιστωτική κρίση είχε μέχρι σήμερα μόνο περιορισμένες επιπτώσεις στην οικονομία και στο δημοσιονομικό τομέα των Δυτικών Βαλκανίων και της Τουρκίας. Εντούτοις, το γεγονός ότι διευρύνθηκε σημαντικά το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών στις περισσότερες χώρες, τις καθιστά ιδιαίτερα ευπρόσβλητες σε εξωτερικούς κλονισμούς. Τόσο η εξωτερική πίστη όσο και οι άμεσες ξένες επενδύσεις αναμένεται να μειωθούν ως συνέπεια της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης.

Όσον αφορά το κυπριακό ζήτημα, οι ηγέτες της Ελληνοκυπριακής και της Τουρκοκυπριακής κοινότητας άρχισαν πλήρεις διαπραγματεύσεις για συνολική ρύθμιση υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών. Η Επιτροπή υποστηρίζει τις προσπάθειές τους και είναι έτοιμη να παράσχει τεχνικές συμβουλές στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της ΕΕ.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι ισχυρότερη όταν έχει σταθερούς, ευημερούντες και δημοκρατικούς γείτονες. Για να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικότερα τις σημερινές προκλήσεις, η ΕΕ και οι γειτονικές της χώρες θα πρέπει να συνεργαστούν στηριζόμενες στις κοινές αξίες και τα κοινά συμφέροντα. Η Ένωση θα εντείνει επίσης τις σχέσεις της με τους εταίρους της ευρωπαϊκής πολιτικής γειτονίας προς τα Ανατολικά και το Νότο προκειμένου να προωθήσει περαιτέρω την αμοιβαία ασφάλεια και ευημερία. Η εταιρική σχέση Ανατολικής Ευρώπης που βρίσκεται στο στάδιο προετοιμασίας, καθώς και η διαδικασία της Βαρκελώνης: Ένωση για τη Μεσόγειο αποκτούν ιδιαίτερη σημασία ως προς αυτό.

Η παρούσα ανακοίνωση περιγράφει την πρόοδο που έχει υλοποιηθεί και τις βασικές προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι χώρες οι οποίες έχουν δεσμευθεί στη διαδικασία της διεύρυνσης. Προβάλλει την προσέγγιση της Επιτροπής στην καθοδήγηση και στη στήριξη αυτών των προσπαθειών κατά τα προσεχή έτη.

2. Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΑΝΑΝΕΩΜΕΝΗΣ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ

2.1. Κατάσταση προόδου και εναπομένοντα προβλήματα στις χώρες

Δυτικά Βαλκάνια

Τα Δυτικά Βαλκάνια προσέγγισαν περισσότερο την ΕΕ το περασμένο έτος, χάρη στην πρόοδο, αν και ασύμμετρη, των μεταρρυθμίσεων και την εκπλήρωση των κριτηρίων και προϋποθέσεων που είχαν καθοριστεί. Η σταθερότητα διατηρήθηκε στην περιοχή και η κατάσταση παρέμεινε γενικά ήρεμη μετά τη διακήρυξη της ανεξαρτησίας και τη θέση σε ισχύ του συντάγματος στο Κοσσυφοπέδιο. Η περιοχή εξακολούθησε να σημειώνει υψηλούς

συντελεστές ανάπτυξης, χάρη ιδίως στις εγχώριες και ξένες επενδύσεις, ενώ γενικά οι μεταρρυθμίσεις σημείωσαν πρόοδο και το γενικό βιοτικό επίπεδο βελτιώθηκε. Το Συμβούλιο Περιφερειακής Συνεργασίας (ΣΠΣ) διαδέχθηκε το Σύμφωνο Σταθερότητας, ενισχύοντας την οικειοποίηση της περιφερειακής συνεργασίας στη Νοτιοανατολική Ευρώπη από τις άμεσα ενδιαφερόμενες χώρες.

Παρ'όλα αυτά, τα Δυτικά Βαλκάνια αντιμετωπίζουν σήμερα αρκετά προβλήματα που θα μπορούσαν να επηρεάσουν την ασφάλεια, τη σταθερότητα και την ευημερία στην περιοχή. Η μεταρρύθμιση και η συμφιλίωση δεν έχουν ακόμη παγιωθεί. Σε πολλές χώρες των Δυτικών Βαλκανίων, η δημιουργία και η παγιοποίηση των θεσμών, καθώς και η χρηστή διακυβέρνηση αποτελούν ζητήματα πρώτης προτεραιότητας. Στις περισσότερες χώρες δεν έχει ακόμη δημιουργηθεί μια επαγγελματική, αμερόληπτη και υπόλογη δημόσια υπηρεσία. Η επιβολή του κράτους δικαίου, ιδίως με τη μεταρρύθμιση του δικαστικού τομέα και την καταπολέμηση της διαφθοράς και του οργανωμένου εγκλήματος, παραμένει σημαντική πρόκληση σε όλη την περιοχή. Ο διάλογος μεταξύ των πολιτικών δυνάμεων και το πνεύμα συμβιβασμού δεν επαρκούν, ειδικότερα σε ό,τι αφορά εθνικά ζητήματα. Τα ανεπίλυτα προβλήματα γειτνίασης εξακολουθούν να υφίστανται. Ο μέσος πληθωρισμός αυξήθηκε. Τα ελλείμματα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών αυξήθηκαν σημαντικά. Η ανεργία παραμένει σε πολύ υψηλά επίπεδα σε ορισμένες χώρες. Απαιτούνται περαιτέρω μεταρρυθμίσεις στον τομέα της απασχόλησης και της κοινωνικής πολιτικής. Τα μακροοικονομικά προβλήματα αυξήθηκαν, λόγω του λιγότερο ευνοϊκού εξωτερικού περιβάλλοντος, κυρίως της διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης.

Σε επίπεδο χώρας, μπορούν να αναφερθούν οι ακόλουθες εξελίξεις.

Οι διαπραγματεύσεις προσχώρησης της Κροατίας έχουν εισέλθει στο αποφασιστικό τους στάδιο, αποδεικνύοντας έτσι στο σύνολο της περιοχής ότι η ευρωπαϊκή προοπτική αποτελεί πραγματικότητα, σύμφωνα με τις δεσμεύσεις της Ένωσης, υπό τον όρο ότι πληρούνται οι αναγκαίες προϋποθέσεις.

Στην πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, σημειώθηκε πρόοδος σε αρκετούς βασικούς τομείς που περιγράφονται στην ανακοίνωση της Επιτροπής του Μαρτίου 2008¹, ειδικότερα σε ό,τι αφορά τη μεταρρύθμιση του δικαστικού τομέα και της αστυνομίας, και την εφαρμογή των απαιτήσεων της συμφωνίας σταθεροποίησης και σύνδεσης. Εντούτοις, βίαια επεισόδια και σοβαρές ανωμαλίες αμαύρωσαν τις κοινοβουλευτικές εκλογές. Απαιτούνται εποικοδομητικός πολιτικός διάλογος και αποφασιστική δράση για την εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων σύμφωνα με τις προτεραιότητες της εταιρικής σχέσης για την προσχώρηση.

Η Αλβανία εξακολούθησε να σημειώνει πρόοδο όσον αφορά βασικές πολιτικές μεταρρυθμίσεις. Η ενδιάμεση συμφωνία με την ΕΕ τέθηκε σε ισχύ πριν από δύο έτη και επί του παρόντος η εφαρμογή της διεξάγεται γενικά ομαλά. Εντούτοις, το κράτος δικαίου και η εξασφάλιση της ορθής λειτουργίας των κρατικών θεσμών αποτελούν πάντα μείζονες προκλήσεις. Η διοικητική ικανότητα και η ικανότητα επιβολής πρέπει να βελτιωθούν περαιτέρω.

Οι πολιτικές μεταρρυθμίσεις προχώρησαν στο Μαυροβούνιο. Η εφαρμογή της ενδιάμεσης συμφωνίας που τέθηκε σε ισχύ στις αρχές του έτους, συνεχίζεται γενικά ομαλά. Εντούτοις, πρέπει να συνεχιστεί η μεταρρύθμιση του δικαστικού τομέα και να παγιωθεί το κράτος

---

¹ Δυτικά Βαλκάνια: ενίσχυση της ευρωπαϊκής προοπτικής - COM(2008)127 τελικό της 5.3.2008.

δικαίου οι οποίοι εξακολουθούν να αποτελούν σημαντικές προκλήσεις. Η διοικητική ικανότητα και η ικανότητα επιβολής πρέπει να βελτιωθούν περαιτέρω.

Η υπογραφή της συμφωνίας σταθεροποίησης και σύνδεσης (ΣΣΣ) με τη Βοσνία-Ερζεγοβίνη επιβεβαίωσε τη δέσμευση της ΕΕ για το ευρωπαϊκό μέλλον της χώρας. Η Βοσνία-Ερζεγοβίνη άρχισε να εφαρμόζει την ενδιάμεση συμφωνία τον Ιούλιο. Οι κυριότεροι πολιτικοί αρχηγοί και στις δύο οντότητες αμφισβήτησαν βασικά συνταγματικά στοιχεία που καθόρισε η συμφωνία ειρήνης Ντέιτον/Παρισίων, και οι μεταρρυθμίσεις που συμφωνήθηκαν με την ΕΕ σταμάτησαν. Δεν υπάρχει συναίνεση όσον αφορά τις βασικές προτεραιότητες μεταρρυθμίσεων.

Μετά τις προεδρικές και κοινοβουλευτικές εκλογές, η Σερβία ανανέωσε τη δέσμευσή της για ευρωπαϊκή προοπτική βάσει κοινών αξιών. Υπογράφηκε η ΣΣΣ και η ενδιάμεση συμφωνία θα αρχίσει να εφαρμόζεται αμέσως μόλις το Συμβούλιο διαπιστώσει ότι η Σερβία συνεργάζεται πλήρως με το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο για την Πρώην Γιουγκοσλαβία (ICTY). Η σύλληψη και η προσαγωγή ενώπιον της δικαιοσύνης του Radovan Karadzic ήταν ένα σημαντικό βήμα, αλλά αυτή η διαδικασία πρέπει να ολοκληρωθεί. Η Σερβία απέδειξε ότι διαθέτει τη διοικητική ικανότητα να σημειώσει σημαντική πρόοδο στην πορεία της προς την ΕΕ. Εντούτοις, το περασμένο έτος οι μεταρρυθμίσεις σημείωσαν καθυστέρηση. Η μεταρρύθμιση του δικαστικού τομέα και η πρόληψη της διαφθοράς παραμένουν μείζονες προκλήσεις.

Η νέα πραγματικότητα στο Κοσσυφοπέδιο² οδήγησε στην αναδιάταξη της διεθνούς παρουσίας. Τούτο θα διευκολύνει την αναδιπλώση της αποστολής EULEX η οποία έχει ήδη αρχίσει. Η κατάσταση στο Κοσσυφοπέδιο είναι ιδιαίτερη και δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι δημιουργεί προηγούμενο. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο δήλωσε ότι η ΕΕ είναι έτοιμη να συμβάλει στην πολιτική και οικονομική ανάπτυξη του Κοσσυφοπεδίου με σαφή ευρωπαϊκή προοπτική, σύμφωνα με το ευρωπαϊκό μέλλον της περιοχής. Το σύνταγμα που θέσπισε το Κοσσυφοπέδιο είναι συμβατό με τα ευρωπαϊκά πρότυπα και έχει υιοθετηθεί σημαντικό μέρος της βασικής νομοθεσίας. Εντούτοις, υπάρχουν ακόμη σοβαρά προβλήματα, ιδίως όσον αφορά την ενίσχυση των θεσμών, την επιβολή του κράτους δικαίου και την προώθηση του διαλόγου και της συμφιλίωσης μεταξύ των κοινοτήτων.

Τουρκία

Η φετινή χρονιά χαρακτηρίστηκε από σοβαρές πολιτικές εντάσεις. Ο Γενικός Εισαγγελέας του Ανώτατου Ακυρωτικού Δικαστηρίου ζήτησε από το Συνταγματικό Δικαστήριο την απαγόρευση της λειτουργίας του κυβερνώντος κόμματος για ενέργειες που αντιβαίνουν στον κοσμικό χαρακτήρα του τουρκικού κράτους. Το Δικαστήριο αποφάσισε να μην εισακούσει το αίτημα του Εισαγγελέα και αντ'αυτού επέβαλε χρηματική ποινή. Τούτο απέτρεψε σοβαρή πολιτική κρίση και θα παράσχει νέες ευκαιρίες για την αποκατάσταση του διαλόγου και του πνεύματος συμβιβασμού μεταξύ των πολιτικών κομμάτων.

Η ΕΕ καταδίκασε έντονα τις τρομοκρατικές επιθέσεις του PKK που στοίχισαν τη ζωή πολλών ατόμων. Οι τουρκικές ένοπλες δυνάμεις διεξήγαγαν πολλές επιχειρήσεις κατά των βάσεων του PKK στο βόρειο Ιράκ.

---

² Σύμφωνα με την απόφαση 1244/99 του Συμβουλίου Ασφαλείας των ΗΕ.

Η Τουρκία έπαιξε επικοινωνιακό ρόλο στη γειτονική της περιοχή καθώς και στην ευρύτερη περιοχή της Μέσης Ανατολής χάρη στην ενεργό διπλωματία. Μετά την κρίση στη Γεωργία, πρότεινε τη δημιουργία μιας πλατφόρμας σταθεροποίησης και συνεργασίας για τον Καύκασο με στόχο την προώθηση του διαλόγου μεταξύ των χωρών της περιοχής αυτής. Ο Πρόεδρος Gül μετέβη στο Ερεβάν· πρόκειται για την πρώτη επίσκεψη που πραγματοποίησε ποτέ Τούρκος Πρόεδρος στην Αρμενία μετά την ανεξαρτησία της. Η Τουρκία κατέβαλε προσπάθειες ως μεσολαβητής μεταξύ του Ισραήλ και της Συρίας και διεξήγαγε διάλογο με το Ιράν για το πυρηνικό ζήτημα.

Η Τουρκία αποκτά, λόγω της γεωστρατηγικής της θέσης, πρωταρχικό ρόλο για την ενεργειακή ασφάλεια της ΕΕ, κυρίως για τη διαφοροποίηση των πηγών ενέργειας. Στενότερη ενεργειακή συνεργασία μεταξύ της ΕΕ, της Τουρκίας, καθώς και άλλων κρατών της περιοχής – τόσο των προμηθευτριών χωρών όσο και των χωρών διαμετακόμισης – είναι ουσιαστικής σημασίας. Τα υπάρχοντα και τα μελλοντικά σχέδια αγωγών αποτελούν πηγή κέρδους για όλες τις χώρες από τις οποίες διέρχονται, ιδίως για την Τουρκία. Η έγκαιρη περάτωση του νότιου διαδρόμου μεταφοράς φυσικού αερίου μέσω της ομαλής υλοποίησης των προγραμματισμένων έργων, και ιδίως του αγωγού αερίου Nabucco, συγκαταλέγεται μεταξύ των υψηλότερων προτεραιοτήτων ενεργειακής ασφάλειας της ΕΕ.

Η σημερινή κυβέρνηση ανέλαβε καθήκοντα μετά από ελεύθερες και αδιάβλητες εκλογές τον Ιούλιο 2007 με ισχυρή εντολή για μεταρρυθμίσεις. Ανανέωσε τη δέσμευσή της υπέρ της διαδικασίας προσχώρησης στην ΕΕ και για σχετικές μεταρρυθμίσεις και ανήγγειλε την έναρξη εργασιών για νέο σύνταγμα. Σημειώθηκε ορισμένη πρόοδος στον τομέα της ελευθερίας έκφρασης και των δικαιωμάτων των μη μουσουλμανικών θρησκευτικών κοινοτήτων. Το άρθρο 301 του ποινικού κώδικα τροποποιήθηκε με στόχο την ενίσχυση των διασφαλίσεων για την ελευθερία της έκφρασης. Το Κοινοβούλιο θέσπισε νέο νόμο περί Βακουφίων ο οποίος προορίζεται να επιλύσει σειρά προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι μη μουσουλμανικές θρησκευτικές κοινότητες. Επιπλέον, η κυβέρνηση αποφάσισε να ολοκληρώσει το Έργο Νοτιοανατολικής Τουρκίας (GAP) για την οικονομική ανάπτυξη του νοτιοανατολικού τμήματος (Ανατολίας) της χώρας.

Εντούτοις, πρέπει να δοθεί τώρα νέα ώθηση στις μεταρρυθμίσεις για να ενισχυθούν η δημοκρατία και τα δικαιώματα του ανθρώπου, να εκσυγχρονισθεί και να αναπτυχθεί η χώρα και να επιτευχθεί η προσέγγισή της με την ΕΕ. Οι κανόνες που αφορούν τα πολιτικά κόμματα, τη συνταγματική μεταρρύθμιση, την ελευθερία της έκφρασης και τα δικαιώματα των γυναικών χρήζουν ιδιαίτερης προσοχής.

Η οικονομία της Τουρκίας εξακολούθησε να έχει σχετικά ικανοποιητικά αποτελέσματα και η μακροοικονομική σταθερότητα διατηρήθηκε, παρά την επιβράδυνση του ΑΕΠ. Η διεθνής χρηματοπιστωτική κρίση είχε ως αποτέλεσμα τη διόρθωση των τιμών των περιουσιακών στοιχείων και του συναλλάγματος, χωρίς να επηρεαστεί σοβαρά μέχρι σήμερα ο τραπεζικός τομέας. Εντούτοις, οι σημαντικές ανάγκες εξωτερικής χρηματοδότησης την καθιστούν ιδιαίτερα ευπρόσβλητη σε εξωτερικούς κλυδωνισμούς. Η Τουρκία είναι πλέον μια λειτουργούσα οικονομία της αγοράς όσον αφορά τα οικονομικά κριτήρια της Κοπεγχάγης. Αναμένεται ότι θα είναι σε θέση να αντιμετωπίσει τις ανταγωνιστικές πιέσεις και τις δυνάμεις της αγοράς στο εσωτερικό της Ένωσης μεσοπρόθεσμα, υπό την προϋπόθεση ότι θα συνεχίσει να εφαρμόζει το συνολικό πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων για να μειώσει τις διαρθρωτικές αδυναμίες της. Επιπλέον, αυξήθηκε η οικονομική αλληλεξάρτηση της Τουρκίας με την ΕΕ.

2.2. Προενταξιακά μέσα: αντιμετώπιση των βασικών προκλήσεων

Η Επιτροπή χρησιμοποίησε πλήρως τα προενταξιακά μέσα της για να αντιμετωπίσει τις βασικές προκλήσεις της δημιουργίας θεσμών, της χρηστής διακυβέρνησης, του κράτους δικαίου και της ανάπτυξης της κοινωνίας των πολιτών, στηριζόμενη στο έγγραφο στρατηγικής για τη διεύρυνση του 2007. Τούτο έχει ήδη παραγάγει σημαντικά αποτελέσματα.

Καταβλήθηκαν συνεχείς προσπάθειες για να βελτιωθεί η ποιότητα της διαδικασίας της διεύρυνσης, με τον καθορισμό αυστηρών κριτηρίων αξιολόγησης, ως προϋπόθεση για το άνοιγμα και το κλείσιμο των κεφαλαίων διαπραγμάτευσης, και με την εκπόνηση περαιτέρω μελετών επιπτώσεων στους βασικούς τομείς πολιτικής.

Το Συμβούλιο ενέκρινε τις προτάσεις της Επιτροπής για ευρωπαϊκές εταιρικές σχέσεις και εταιρικές σχέσεις προσχώρησης που περιλαμβάνουν αυτές τις βασικές προτεραιότητες. Η Επιτροπή ενέτεινε τον πολιτικό διάλογο χρησιμοποιώντας τις εταιρικές σχέσεις ως βασικά έγγραφα αναφοράς. Σημειώθηκε επίσης πρόοδος όσον αφορά τον οικονομικό διάλογο μέσω του μηχανισμού προενταξιακής δημοσιονομικής εποπτείας.

Οι προτεραιότητες της εταιρικής σχέσης κατήθυναν τον προγραμματισμό και την παράδοση της βοήθειας στο πλαίσιο του μηχανισμού προενταξιακής βοήθειας (ΜΠΒ), πράγμα που οδήγησε σε αυξημένη ενίσχυση των θεμελιωδών μεταρρυθμίσεων. Η στήριξη από το μηχανισμό προενταξιακής βοήθειας ανέρχεται σε 1,4 δισεκατ. € το 2008. Από τα 840 εκατ. € που προορίζονται για τη βοήθεια που καλύπτει τη μεταβατική περίοδο και τη θεσμική ανάπτυξη στα εθνικά προγράμματα ΜΠΒ, το 33% χρησιμοποιείται τώρα για την ενίσχυση της χρηστής διακυβέρνησης, των διοικητικών και δικαστικών μεταρρυθμίσεων, του κράτους δικαίου, της καταπολέμησης της διαφθοράς και του οργανωμένου εγκλήματος, καθώς και για την προώθηση των δικαιωμάτων του ανθρώπου, την προστασία των μειονοτήτων και την ανάπτυξη της κοινωνίας των πολιτών. Παρέχεται επίσης ταχεία βοήθεια από τους υπαλλήλους των κρατών μελών της ΕΕ μέσω της υπηρεσίας ΤΑΙΕΧ και του προγράμματος SIGMA³. Η μεσοπρόθεσμη βοήθεια σ'αυτές τις μεταρρυθμίσεις περιλαμβάνει δίκτυα αδελφοποίησης μεταξύ δημόσιων διοικήσεων και καθεστώτων επιχορηγήσεων για σχέδια ΜΚΟ.

Η Επιτροπή ανέλαβε πρωτοβουλίες για το συντονισμό της ενίσχυσης του ΜΠΒ με εκείνη που παρέχουν οι Διεθνείς Χρηματοπιστωτικοί Οργανισμοί και άλλοι δωρητές. Τούτο αξιοποιεί στο μέγιστο τη στήριξη που παρέχεται από το ΜΠΒ στον τομέα της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης. Δημιουργήθηκε μια διευκόλυνση για έργα υποδομής από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕ), την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης (ΕΤΑΑ) και από την Αναπτυξιακή Τράπεζα του Συμβουλίου της Ευρώπης (CEB). Αποτελεί ένα σημαντικό βήμα προς την καθιέρωση ενός πλαισίου επενδύσεων για τα Δυτικά Βαλκάνια μέχρι το έτος 2010, όπως συμφωνήθηκε από την Επιτροπή, την ΕΤΑΑ και την CEB και εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Ιουνίου. Άλλες πρωτοβουλίες περιλαμβάνουν μια χρηματοδοτική διευκόλυνση για την ενεργειακή απόδοση, καθώς και ένα ενιαίο μέσο για την ανάπτυξη των ΜΜΕ: το Ευρωπαϊκό Ταμείο για τη νοτιοανατολική Ευρώπη. Αυτό ωφελεί δεκάδες χιλιάδες μικρών επιχειρήσεων σε όλη την περιοχή.

---

³ ΤΑΙΕΧ: Τεχνική βοήθεια και ανταλλαγή πληροφοριών που διαχειρίζεται η Επιτροπή - SIGMA: Στήριξη για τη βελτίωση της διακυβέρνησης και της διαχείρισης - Πρόγραμμα του ΟΟΣΑ που ενισχύεται από την Επιτροπή στο πλαίσιο της διεύρυνσης.

Η μεταβίβαση των αρμοδιοτήτων εφαρμογής της προενταξιακής βοήθειας από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Ανασυγκρότησης (EAR) προς τις αντιπροσωπείες και τα γραφεία της Επιτροπής στο Βελιγράδι, στην Ποντγκόριτσα, στην Πρίστινα και στα Σκόπια έχει ολοκληρωθεί. Η υπηρεσία θα σταματήσει να λειτουργεί στις 31 Δεκεμβρίου 2008. Ο τελικός στόχος για τους ίδιους τους εταίρους είναι να αναλάβουν την υλοποίηση εφαρμογής της βοήθειας μόλις αποδείξουν ότι είναι έτοιμοι να το πράξουν.

Η Επιτροπή διοργάνωσε τον Ιούλιο μια Διάσκεψη των δωρητών βοήθειας για την κοινωνικο-οικονομική ανάπτυξη του Κοσσυφοπεδίου η οποία κατέληξε σε συνολική ανάληψη υποχρέωσης 1,2 δισεκατ. EUR, με συνεισφορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κρατών μελών της ύψους άνω των 800 εκατ. EUR. Αυτή η ενίσχυση θα δώσει σημαντική ώθηση στην ανάπτυξη του Κοσσυφοπεδίου. Είναι σημαντικό αυτή η βοήθεια των χορηγών να συνοδεύεται από την εκτέλεση των δεσμεύσεων που ανέλαβε η κυβέρνηση του Κοσσυφοπεδίου σε ό,τι αφορά τη φορολογική πειθαρχία, τη διαχείριση των δημόσιων δαπανών και τη μεταρρύθμιση της οικονομικής πολιτικής.

Δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση στην προώθηση των επαφών μεταξύ των λαών σύμφωνα με το έγγραφο στρατηγικής του 2007 για τη διεύρυνση. Οι συμφωνίες για τη διευκόλυνση της έκδοσης θεωρήσεων και την επανεισδοχή τέθηκαν σε ισχύ σε όλες τις ενδιαφερόμενες χώρες τον Ιανουάριο του 2008 και η Επιτροπή διεξάγει διάλογο για την ελευθέρωση του καθεστώτος των θεωρήσεων με αυτές. Σχετικά με αυτό, καθορίστηκαν χάρτες πορείας για την ελευθέρωση του καθεστώτος των θεωρήσεων με σαφή και ρεαλιστικά κριτήρια αξιολόγησης για την κατάργηση της υποχρέωσης θεώρησης. Τα μέτρα για την αύξηση των επαφών μεταξύ των λαών συμπεριλαμβάνουν επίσης περισσότερες ευκαιρίες κινητικότητας των προπτυχιακών φοιτητών και των πτυχιούχων στο πλαίσιο του προγράμματος Erasmus-Mundus και συμπληρωματικούς πόρους για ανταλλαγές νέων και για εταιρικές σχέσεις στο πλαίσιο του προγράμματος «Νεολαία σε Δράση». Το πρόγραμμα Tempus παρέχει πάντα ενίσχυση για την μεταρρύθμιση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης μέσω εταιρικών σχέσεων μεταξύ πανεπιστημίων.

Μετά τη σύσταση της Ενεργειακής Κοινότητας, άρχισαν διαπραγματεύσεις για τη δημιουργία μιας Κοινότητας Μεταφορών με τα Δυτικά Βαλκάνια με στόχο την υπογραφή συμφωνίας κατά τη διάρκεια του 2009. Σημειώθηκε επίσης πρόοδος στην εφαρμογή του Κοινού Ευρωπαϊκού Αεροπορικού Χώρου (ΚΕΑΧ). Στον τομέα του περιβάλλοντος, αναπτύσσεται ένας νέος μηχανισμός περιφερειακής συνεργασίας για να αντιμετωπίσει από κοινού τα περιβαλλοντικά προβλήματα που συνδέονται με την προενταξιακή φάση.

Αντιδρώντας στη διεθνή χρηματοπιστωτική κρίση, η Επιτροπή είναι έτοιμη να παράσχει βοήθεια στις αρχές των χωρών της διεύρυνσης όσον αφορά τη διαχείριση των δημοσιονομικών και οικονομικών επιπτώσεων της.

Καταβλήθηκαν σημαντικές προσπάθειες για την παροχή στήριξης σε πρωτοβουλίες περιφερειακής συνεργασίας, σύμφωνα με το θεματολόγιο της Θεσσαλονίκης και τα μέτρα που περιγράφονται στην ανακοίνωση της Επιτροπής του Μαρτίου 2008. Το νεοσυσταθέν Συμβούλιο Περιφερειακής Συνεργασίας (ΣΠΣ) άρχισε να λειτουργεί. Πρέπει τώρα να διασφαλίσει την αποτελεσματικότητα των περιφερειακών δραστηριοτήτων και τον περαιτέρω εξορθολογισμό τους. Οι περιφερειακές πρωτοβουλίες που υποστηρίζει η Επιτροπή περιλαμβάνουν την παροχή βοήθειας στη γραμματεία του Συμβουλίου Περιφερειακής Συνεργασίας (RCC), την περιφερειακή σχολή δημόσιας διοίκησης που θα δημιουργηθεί στο Danilovgrad (Μαυροβούνιο), μια νέα πρωτοβουλία για τη μείωση των κινδύνων

καταστροφών, καθώς και σχέδια αποκατάστασης της πολιτισμικής κληρονομιάς και ιστορικών βιβλίων. Η Επιτροπή στηρίζει επίσης τη συνεργασία σε εμπορικά θέματα μέσω της γραμματείας CEFTA (Συμφωνία Ελευθέρων Συναλλαγών της Κεντρικής Ευρώπης). Όσον αφορά τα τελωνεία, οι διατάξεις για τη διαγώνια σόρευση των κανόνων καταγωγής μεταξύ της ΕΕ και ορισμένων χωρών των Δυτικών Βαλκανίων θα τεθούν σύντομα σε ισχύ διευκολύνοντας την περιφερειακή εμπορική ολοκλήρωση⁴.

Η Επιτροπή θα δημιουργήσει μια νέα χρηματοδοτική διευκόλυνση στο πλαίσιο του ΜΠΒ για να προωθήσει την ανάπτυξη της κοινωνίας των πολιτών και του διαλόγου. Η ενίσχυση στο πλαίσιο της χρηματοδοτικής διευκόλυνσης του 2008 για την κοινωνία των πολιτών ανέρχεται σε 30 εκατ. ευρώ περίπου, η οποία προορίζεται στη δημιουργία θεσμικής υποδομής σε τοπικό επίπεδο. Η Επιτροπή διοργάνωσε τον Απρίλιο μια σημαντική διάσκεψη για την ανάπτυξη της κοινωνίας των πολιτών στη Νοτιοανατολική Ευρώπη. Η διάσκεψη συνέβαλε στη δημιουργία δικτύων, στην ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών και στην οικοδόμηση εταιρικών σχέσεων. Αυτές οι πρωτοβουλίες ευνοούν τη συμφιλίωση μεταξύ των λαών, καθώς και την πρόοδο στην πορεία τους προς την προσχώρηση στην ΕΕ.

Η καλύτερη επικοινωνία με το κοινό αποτελεί βασική αρχή της ανανεωμένης συναίνεσης για τη διεύρυνση. Η Επιτροπή προάγει τη δημόσια συζήτηση σχετικά με τη διεύρυνση της ΕΕ, τόσο στα κράτη μέλη όσο και στις χώρες της διεύρυνσης, εφαρμόζοντας δράσεις επικοινωνίας για τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, τους δημοσιογράφους και τους νέους, και οι οποίες περιλαμβάνουν τη μετάδοση βιντεοκλίπ, το ευρωπαϊκό φεστιβάλ ποδοσφαίρου δρόμου στη Φόκα και ένα διαγωνισμό για νέους δημοσιογράφους «Διεύρυνε το όραμά σου». Αυτές οι πρωτοβουλίες συμπληρώνουν τις προσπάθειες επικοινωνίας που έχουν αναλάβει τα κράτη μέλη και οι χώρες εταίροι.

3. Η ΑΝΤΖΕΝΤΑ ΤΗΣ ΔΙΕΥΡΥΝΣΗΣ ΤΟ 2008-2009

3.1. Επιτάχυνση της πορείας των Δυτικών Βαλκανίων προς την προσχώρηση στην ΕΕ

Τον Ιούνιο 2008 το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο επιβεβαίωσε την πλήρη υποστήριξή του για την ευρωπαϊκή προοπτική των Δυτικών Βαλκανίων. Τόνισε ότι οι υπόλοιπες δυνάμει υποψήφιας χώρες στα Δυτικά Βαλκάνια, σημειώνοντας σταθερή πρόοδο στις οικονομικές και πολιτικές μεταρρυθμίσεις και εκπληρώνοντας τις αναγκαίες προϋποθέσεις και απαιτήσεις, θα αποκτήσουν την ιδιότητα της υποψήφιας χώρας, ανάλογα με τις επιδόσεις της καθεμιάς, με απώτερο στόχο την προσχώρηση στην ΕΕ.

Η ευρωπαϊκή προοπτική παραμένει ουσιαστικό στοιχείο για τη σταθερότητα, τη συμφιλίωση και την ανάπτυξη των Δυτικών Βαλκανίων, σύμφωνα με τη Διαδικασία Σταθεροποίησης και Σύνδεσης. Είναι προς το συμφέρον της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ευρώπης στο σύνολό της να προχωρήσει η εν λόγω περιοχή όσο το δυνατό ταχύτερα στις απαιτούμενες πολιτικές και οικονομικές μεταρρυθμίσεις, στη συμφιλίωση των λαών και στην πρόοδο προς την ΕΕ. Η ΕΕ πρέπει να είναι έτοιμη να επιταχύνει τις προενταξιακές προετοιμασίες αυτών των χωρών, αμέσως μόλις εκπληρώσουν τις αναγκαίες προϋποθέσεις, και να εξασφαλίσει ότι η περιοχή εξακολουθεί να τυγχάνει της καλύτερης δυνατής πολιτικής και οικονομικής μεταχείρισης σύμφωνα με τη Διαδικασία Σταθεροποίησης και Σύνδεσης. Εντούτοις, σε τελική ανάλυση, η

---

⁴ Χάρη στη διαγώνια σόρευση, μια χώρα μπορεί να μεταποιήσει και να εξαγάγει ένα προϊόν στην ΕΕ βάσει προτιμησιακής εμπορικής μεταχείρισης, ακόμη και εάν ένα συστατικό του προϊόντος κατάγεται από άλλη χώρα που συμμετέχει στο καθεστώς.

πρόοδος προς την προσχώρηση είναι στα χέρια των λαών της περιοχής και των αρχηγών τους, δεδομένου ότι εξαρτάται από τις χωριστές επιδόσεις κάθε χώρας.

Η Επιτροπή προτείνει στην παρούσα ανακοίνωση έναν ενδεικτικό χάρτη πορείας για την ολοκλήρωση των τεχνικών διαπραγματεύσεων με την Κροατία μέχρι το τέλος του 2009, υπό τον όρο ότι πληρούνται οι προϋποθέσεις. Αυτό εξηγείται στο τμήμα 3.2.

Η πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας είναι δυνατό να σημειώσει περαιτέρω πρόοδο στην πορεία της προς την ΕΕ, μόλις εκπληρώσει τα πολιτικά κριτήρια της Κοπεγχάγης και τηρήσει τις βασικές προτεραιότητες της εταιρικής σχέσης για την προσχώρηση. Ειδικότερα, η χώρα πρέπει να εξασφαλίσει τη διεξαγωγή ελεύθερων και αδιάβλητων εκλογών. Ο διάλογος μεταξύ των μεγάλων πολιτικών κομμάτων και των φορέων πρέπει να βελτιωθεί ώστε να επιτραπεί η ομαλή λειτουργία των θεσμών και να επιταχυνθεί ο ρυθμός των μεταρρυθμίσεων. Η Επιτροπή θα παρακολουθεί στενά την πρόοδο της πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας. Οι εκκρεμείς βασικές προτεραιότητες της εταιρικής σχέσης συνίστανται στην καθιέρωση σταθερού ρυθμού στην εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων του δικαστικού τομέα, στην εξασφάλιση μιας αμερόληπτης και μη πολιτικοποιημένης αστυνομικής υπηρεσίας, στη συνεχή καταπολέμηση της διαφθοράς με αντικειμενικό τρόπο και στην εφαρμογή επαγγελματικών κριτηρίων για τις προσλήψεις και τις προαγωγές των δημοσίων υπηρεσιών.

Αρκετές χώρες στα Δυτικά Βαλκάνια δήλωσαν ότι εξέταζαν το ενδεχόμενο να υποβάλουν αίτηση προσχώρησης στην ΕΕ. Η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι οι ικανοποιητικές επιδόσεις, ιδίως όσον αφορά την τήρηση των υποχρεώσεων που απορρέουν από τις ΣΣΣ, καθώς και τις διατάξεις σχετικά με τα εμπορικά θέματα, αποτελούν ουσιαστικό στοιχείο για την πρόοδο κάθε χώρας προς την προσχώρηση. Η υποβολή αίτησης προσχώρησης καταλήγει, σε εύθετο χρόνο, και κατόπιν αιτήσεως του Συμβουλίου, σε έκδοση γνώμης της Επιτροπής σχετικά με την ετοιμότητα της χώρας και σε εκπόνηση μελέτης για τις επιπτώσεις της προσχώρησης στους βασικούς τομείς πολιτικής.

Η Αλβανία πρέπει να εξασφαλίσει την ορθή προετοιμασία και την ομαλή διεξαγωγή των κοινοβουλευτικών εκλογών του 2009. Το Μαυροβούνιο πρέπει να εντείνει τις μεταρρυθμίσεις του δικαστικού τομέα. Και οι δύο χώρες πρέπει να αυξήσουν τις επιδόσεις τους όσον αφορά την εφαρμογή της ΣΣΣ, βελτιώνοντας την διοικητική τους ικανότητα και την ικανότητα επιβολής και ενισχύοντας το κράτος δικαίου.

Η Βοσνία-Ερζεγοβίνη πρέπει τώρα να επιτύχει επείγοντως την αναγκαία πολιτική συναίνεση και να προχωρήσει σε μεταρρυθμίσεις, ιδίως με στόχο να οικειοποιηθεί περισσότερο τη διακυβέρνησή της. Πρέπει να υπάρχει ένα κοινό όραμα για τη κατεύθυνση της χώρας, ώστε να επιτευχθεί η ομαλή λειτουργία των θεσμών, να δημιουργηθούν πιο λειτουργικές και αποτελεσματικές κρατικές δομές και να ακούγεται μια μόνο φωνή σε ζητήματα που αφορούν την ΕΕ. Το Συμβούλιο για την εφαρμογή της ειρηνευτικής διαδικασίας (PIC) θα επανεξετάσει αργότερα αυτό το μήνα εάν η χώρα είναι έτοιμη για το κλείσιμο του Γραφείου του Υπατου Εκπροσώπου. Τούτο εξαρτάται από την πρόοδο στην υλοποίηση πέντε συγκεκριμένων στόχων⁵, καθώς και από την θετική αξιολόγηση που θα κάνει το PIC για την πολιτική

---

⁵ 1° Αποδεκτή και βιώσιμη επίλυση του ζητήματος κατανομής της ιδιοκτησίας μεταξύ του κράτους και άλλων επιπέδων της κυβέρνησης· 2° Αποδεκτή και βιώσιμη επίλυση του ζητήματος μεταβίβασης των αρμοδιοτήτων άμυνας· 3° Απόφαση για τον καθορισμό του τελικού καθεστώτος της περιφέρειας του Βρέσκο· 4° Δημοσιονομική σταθερότητα (στην οποία θα συμβάλει μια συμφωνία για μόνιμο συντελεστή της Αρχής Έμμεσης Φορολογίας και σύσταση ενός Εθνικού Δημοσιονομικού Συμβουλίου)· 5°

κατάσταση εφόσον υπάρχει πλήρης συμμόρφωση με τη ειρηνευτική συμφωνία του Ντέιτον. Η Επιτροπή είναι έτοιμη να υποστηρίξει τις προσπάθειες της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης στην εκπλήρωση αυτών των προϋποθέσεων.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Ιουνίου δήλωσε ότι η Σερβία μπορεί να επιταχύνει την πρόοδό της προς την ΕΕ, και να αποκτήσει την ιδιότητα της υποψήφιας χώρας, αμέσως μόλις εκπληρώσει τις αναγκαίες προϋποθέσεις. Η Επιτροπή θεωρεί ότι θα είναι δυνατό να χορηγηθεί στη Σερβία η ιδιότητα της υποψήφιας χώρας το 2009, εάν τηρηθούν αυτοί οι όροι και σύμφωνα με γνώμη της Επιτροπής. Η Σερβία πρέπει να συμβάλει στην οικοδόμηση θετικών εξελίξεων με την πλήρη συνεργασία της με το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο για την πρώην Γιουγκοσλαβία και να επιταχύνει το πρόγραμμα των μεταρρυθμίσεών της, σημειώνοντας απτή πρόοδο στους τομείς προτεραιότητας, περιλαμβανομένου του κράτους δικαίου, καθώς και των οικονομικών μεταρρυθμίσεων και των μεταρρυθμίσεων του προϋπολογισμού. Η Σερβία οφείλει να διαδραματίσει κεντρικό ρόλο στην περιοχή. Ενθαρρύνεται να αναλάβει εποικοδομητική προσέγγιση όσον αφορά τη συμμετοχή του Κοσσυφοπεδίου σε περιφερειακές πρωτοβουλίες και σε διεθνή φόρουμ και τις προσπάθειες της ΕΕ υπέρ της ειρήνης και της σταθερότητας στα Δυτικά Βαλκάνια.

Η κοινωνικο-οικονομική ανάπτυξη του Κοσσυφοπεδίου είναι ζωτικής σημασίας για την ευημερία των πληθυσμών του και για τη σταθερότητα της ευρύτερης περιοχής. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο δήλωσε τον Ιούνιο ότι, όπως και τα υπόλοιπα Δυτικά Βαλκάνια, το Κοσσυφοπέδιο έχει σαφή ευρωπαϊκή προοπτική. Η ΕΕ ελπίζει ότι η Σερβία θα κρατήσει εποικοδομητική στάση σχετικά με την αναδίπλωση της αποστολής EULEX και ενθαρρύνει τους Σέρβους του Κοσσυφοπεδίου να συμμετέχουν στην ανάπτυξή του. Ο τακτικός διάλογος μεταξύ της Επιτροπής και των αρχών του Κοσσυφοπεδίου σχετικά με τις μεταρρυθμίσεις θα ενταθεί. Η Επιτροπή θα διερευνήσει όλους τους τρόπους προώθησης της συμμετοχής του Κοσσυφοπεδίου στην περιφερειακή συνεργασία και καλεί όλα τα μέρη να υιοθετήσουν μια εποικοδομητική προσέγγιση ως προς αυτό. Θα αξιολογήσει τα μέσα για την περαιτέρω πολιτική και κοινωνικο-οικονομική ανάπτυξη του Κοσσυφοπεδίου και θα εξετάσει την πιθανή πορεία του Κοσσυφοπεδίου, ως τμήματος της περιοχής, προς την ενσωμάτωση στην ΕΕ στο πλαίσιο της Διαδικασίας Σταθεροποίησης και Σύνδεσης. Το αποτέλεσμα αυτής της ανάλυσης θα παρουσιαστεί σε μελέτη σκοπιμότητας το φθινόπωρο του 2009.

Οι σχέσεις καλής γειτονίας και η περιφερειακή συνεργασία παραμένουν βασική προϋπόθεση για την πρόοδο προς την προσχώρηση στην ΕΕ και, αυτές καθαυτές, αποτελούν κεντρικό στοιχείο της Διαδικασίας Σταθεροποίησης και Σύνδεσης. Σχεδόν όλοι οι εταίροι της περιοχής έχουν ανεπίλυτα διμερή προβλήματα με τους γείτονές τους στα οποία περιλαμβάνονται και διασυνοριακές διαφορές. Η Επιτροπή θα παρακολουθεί τις σχετικές εξελίξεις και καλεί επείγοντως όλους τους εταίρους να δώσουν προτεραιότητα στην επίλυση των διμερών ζητημάτων. Απαιτούνται σημαντικές προσπάθειες για την ενίσχυση της δικαστικής συνεργασίας για ποινικές υποθέσεις, καθώς και για τις έρευνες που αφορούν εγκλήματα πολέμου.

Οι επαφές μεταξύ των λαών καθιστούν απτή την ευρωπαϊκή προοπτική για τους πολίτες.

Η Επιτροπή θα παρακολουθεί στενά την ορθή εφαρμογή των συμφωνιών διευκόλυνσης της έκδοσης θεωρήσεων, καθώς και την εφαρμογή των χαρτών πορείας για την ελευθέρωση του

Παγίωση του κράτους δικαίου (με την υιοθέτηση μιας εθνικής στρατηγικής για τα εγκλήματα πολέμου, τη θέσπιση νομοθεσίας περί αλλοδαπών και ασύλου, και μιας εθνικής στρατηγικής για την μεταρρύθμιση της δικαιοσύνης).

καθεστώς των θεωρήσεων και θα βοηθήσει τις χώρες να εκπληρώσουν τα κριτήρια αξιολόγησης που έχουν καθοριστεί σ'αυτούς. Ο ρυθμός του διαλόγου για τις θεωρήσεις θα εξαρτηθεί από τις επιδόσεις κάθε χώρας. Υπό την προϋπόθεση ότι τηρούνται τα κριτήρια, η Επιτροπή μπορεί να προτείνει, για κάθε χώρα χωριστά, την κατάργηση της υποχρέωσης θεώρησης κατά τη διάρκεια του 2009.

Η Επιτροπή θα διπλασιάσει τους πόρους που θα διατεθούν για υποτροφίες σε φοιτητές των Δυτικών Βαλκανίων βάσει του ΜΠΒ για το 2009.

Η συμμετοχή σε κοινοτικά προγράμματα και οργανισμούς αποδείχθηκε χρήσιμη δεδομένου ότι φέρνει πιο κοντά στην ΕΕ τους οργανισμούς και τους πολίτες των χωρών εταίρων. Η Επιτροπή θα ενθαρρύνει τη μεγαλύτερη συμμετοχή των δικαιούχων από αυτές τις χώρες σε προγράμματα που ήδη έχουν ανοίξει γι'αυτές. Θα διερευνήσει επίσης τη δυνατότητα ανοίγματος και άλλων προγραμμάτων στις δυνάμει υποψήφιες χώρες. Όσον αφορά τους κοινοτικούς οργανισμούς, η Επιτροπή θα επιδιώξει να προσφέρει περισσότερες δυνατότητες συμμετοχής, καθώς και το καθεστώς παρατηρητή σε όλες τις χώρες της διεύρυνσης, κατά τη συνεδρίαση των διοικητικών συμβουλίων ή των ομάδων εμπειρογνομόνων. Η Επιτροπή προτείνει να βελτιώσει τις ευκαιρίες και τις συνθήκες συμμετοχής που προσφέρονται στις δυνάμει υποψήφιες χώρες. Η ΕΕ μπορεί να συγχρηματοδοτήσει μέχρι το 90% της συνεισφοράς της χώρας σε κοινοτικό πρόγραμμα ή οργανισμό κατά το πρώτο έτος συμμετοχής μέσω του μηχανισμού προενταξιακής βοήθειας (ΜΠΒ). Κατά τα επόμενα έτη, η συνεισφορά αυτή θα μειωθεί κατά ένα ποσοστό ή σε πραγματικά ποσά. Το συνολικό επίπεδο της συγχρηματοδότησης για τα κοινοτικά προγράμματα, πέραν εκείνων που αφορούν την έρευνα και ανάπτυξη, θα παραμείνει κατ'αρχήν γύρω στο 10% των εθνικών προγραμμάτων στο πλαίσιο του ΜΠΒ.

Η μεγαλύτερη συμμετοχή των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών στις μεταρρυθμίσεις που εφαρμόζονται στις χώρες της διεύρυνσης αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για τον ρυθμό και την ποιότητα της διαδικασίας προσχώρησης, καθώς και για την στήριξη της κοινής γνώμης για την προσχώρηση. Θα χρηματοδοτηθούν επίσης και άλλα έργα δημιουργίας θεσμικής υποδομής και ανάπτυξης δικτύων ως μέρος της νέας χρηματοδοτικής διευκόλυνσης για την κοινωνία των πολιτών, στα οποία περιλαμβάνονται και το πρόγραμμα επισκέψεων «προσέγγιση μεταξύ λαών» («People 2 people»), η δημιουργία κατά το πρώτο εξάμηνο του 2009 γραφείων τεχνικής στήριξης σε κάθε χώρα και τα καθεστώτα ενίσχυσης συμπράξεων πολιτών σε τομείς όπως το περιβάλλον, η ενεργειακή απόδοση, η υγεία και η ασφάλεια στον τόπο εργασίας, καθώς και η καταπολέμηση της διαφθοράς, του οργανωμένου εγκλήματος και της παράνομης διακίνησης. Στο πλαίσιο του μηχανισμού προενταξιακής βοήθειας (ΜΠΒ) για το 2009 τα καθεστώτα ενίσχυσης εταιρικών σχέσεων θα δώσουν προτεραιότητα σε τομείς όπως ο πολιτισμός, οι μειονότητες και οι επιχειρηματικές ενώσεις.

Η υποστήριξη της διεύρυνσης από την κοινή γνώμη παραμένει ζωτικός στόχος της πολιτικής της ΕΕ. Εναπόκειται ιδίως στα κράτη μέλη να εξηγήσουν στους πολίτες τα προβλήματα και τα οφέλη που απορρέουν από αυτήν. Οι χώρες εταίροι πρέπει με τη σειρά τους να εξηγήσουν στους πολίτες τους τις προϋποθέσεις για την επίτευξη προόδου στην πορεία τους προς την ΕΕ. Η Επιτροπή θα εξακολουθήσει να θεωρεί τη διεύρυνση ως ένα τομέα προτεραιότητας της πολιτικής της επικοινωνίας και θα εφαρμόσει περαιτέρω δράσεις για να υποστηρίξει και να ενισχύσει τις προσπάθειές τους παρέχοντας τεκμηριωμένες πληροφορίες και ενθαρρύνοντας το διάλογο μεταξύ των βασικών διαμορφωτών γνώμης.

3.2. Προώθηση των διαπραγματεύσεων προσχώρησης

Κροατία

Η Κροατία σημείωσε ικανοποιητική γενική πρόοδο τρία χρόνια μετά την έναρξη των διαπραγματεύσεων. Έχουν ανοίξει 21 από τα 35 κεφάλαια και τέσσερα κεφάλαια έχουν κλείσει προσωρινά⁶. Με την επιτάχυνση των εργασιών κατά τους τελευταίους μήνες, η Κροατία έχει τώρα τηρήσει τα κριτήρια ανοίγματος για όλα εκτός από δύο κεφάλαια.

Γενικά, η Κροατία εξακολούθησε να συμμορφώνεται με τις γενικές προϋποθέσεις της Διαδικασίας Σταθεροποίησης και Σύνδεσης. Ανταποκρίνεται πλέον ευρέως στις υποχρεώσεις της δυνάμει της συμφωνίας σταθεροποίησης και σύνδεσης, και έχει συμφωνήσει με την Επιτροπή σχετικά με μια λύση για την κατάργηση της διακριτικής φορολόγησης τσιγάρων. Κατά τους τελευταίους μήνες η Κροατία έλαβε σημαντικά μέτρα για να βελτιώσει τη διαχείριση των προενταξιακών πόρων της ΕΕ, παρόλο που πρέπει ακόμη να επιδείξει συγκεκριμένα αποτελέσματα όσον αφορά τη βελτίωση της διαχείρισης.

Σύμφωνα με την πρόοδο που σημειώθηκε μέχρι σήμερα, η Κροατία θα μπορούσε να φθάσει στο τελικό στάδιο των διαπραγματεύσεων προσχώρησης έως τα τέλη του 2009, αρκεί να πληροί όλες τις απαραίτητες προϋποθέσεις. Λαμβάνοντας τούτο υπόψη, η Επιτροπή προτείνει έναν ενδεικτικό χάρτη πορείας για τη διεξαγωγή των τεχνικών διαπραγματεύσεων. Αυτό το ενδεικτικό χρονοδιάγραμμα ενδέχεται να αναπροσαρμοστεί ανάλογα με την πρόοδο που θα σημειωθεί στην εκπλήρωση των προϋποθέσεων. Η Κροατία πρέπει να αφιερώσει σημαντικές προσπάθειες στην ολοκλήρωση των εργασιών για την τήρηση των κριτηρίων αναφοράς που καθορίστηκαν στα κεφάλαια διαπραγμάτευσης. Η χώρα πρέπει να συνεχίσει τις μεταρρυθμιστικές προσπάθειες, ιδίως όσον αφορά τον δικαστικό τομέα και τη δημόσια διοίκηση, την καταπολέμηση της διαφθοράς και του οργανωμένου εγκλήματος, την προώθηση των δικαιωμάτων των μειονοτήτων, περιλαμβανομένης της επιστροφής των προσφύγων, τις ποινικές διώξεις για εγκλήματα πολέμου, την πρόσβαση του ICTY σε έγγραφα. Η Κροατία πρέπει επίσης να καταβάλει σημαντικές περαιτέρω προσπάθειες για την αναδιάρθρωση των ναυπηγείων. Η Επιτροπή θα παρακολουθεί στενά την εκπλήρωση των δεσμεύσεων που ανέλαβε η Κροατία.

Τουρκία

Τώρα που η Τουρκία απέτρεψε μια πολιτική κρίση που συνδέεται με υπόθεση του συνταγματικού δικαστηρίου κατά του κυβερνώντος κόμματος, οφείλει να δρομολογήσει εκ νέου τη διαδικασία πολιτικών μεταρρυθμίσεων. Η υπόθεση σχετικά με το κλείσιμο πολιτικού κόμματος έδειξε ότι είναι σημαντικό να τροποποιηθούν οι κανόνες που διέπουν τα πολιτικά κόμματα κατά τρόπο που θα εξασφαλίζει τη διαφάνεια των μηχανισμών χρηματοδότησης και θα εναρμονίζει τις διατάξεις για το κλείσιμο πολιτικών κομμάτων με τα ευρωπαϊκά πρότυπα και τις βέλτιστες πρακτικές. Απαιτείται επίσης νομοθεσία για να καθοριστεί η λειτουργία του διαμεσολαβητή, να ενισχυθεί η προάσπιση των δικαιωμάτων του πολίτη ανεξάρτητα από τις προσωπικές πεποιθήσεις ή τις πολιτικές διασυνδέσεις. Η μεταρρύθμιση του δικαστικού τομέα πρέπει να συνεχιστεί. Απαιτείται ουσιαστικότερος διάλογος μεταξύ των διαφόρων πολιτικών δυνάμεων για να υπάρξει ευνοϊκή συναίνεση υπέρ των μεταρρυθμίσεων.

---

⁶ Έρευνα και ανάπτυξη, εκπαίδευση και πολιτισμός, επιχειρήσεις και βιομηχανική πολιτική, εξωτερικές σχέσεις.

Πρέπει να καταβληθούν συνεχείς προσπάθειες για την προώθηση της ισότητας των φύλων και των δικαιωμάτων των γυναικών, την εξασφάλιση της ελευθερίας της έκφρασης και της θρησκευτικής ελευθερίας στην πράξη, την πρόληψη της διαφθοράς, την ενίσχυση των πολιτιστικών δικαιωμάτων όλων των πολιτών, την αύξηση του ελέγχου της στρατιωτικής από την πολιτική εξουσία και την εναρμόνιση της νομοθεσίας για τις συνδικαλιστικές ενώσεις με τα πρότυπα της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας (ILO) και της ΕΕ.

Μετά την έναρξη πλήρων διαπραγματεύσεων μεταξύ των ηγετών της Ελληνοκυπριακής και της Τουρκοκυπριακής κοινότητας για τη συνολική ρύθμιση του κυπριακού ζητήματος, είναι ζωτικής σημασίας να εξακολουθήσει η Τουρκία να υποστηρίζει την εξεύρεση λύσης και τις προσπάθειες των Ηνωμένων Εθνών.

Οι σχέσεις καλής γειτονίας παραμένουν βασικές. Η Τουρκία αναμένεται να εξασφαλίσει την πλήρη και χωρίς διακρίσεις εφαρμογή του πρόσθετου πρωτοκόλλου της συμφωνίας σύνδεσης και να σημειώσει πρόοδο όσον αφορά την ομαλοποίηση των διμερών σχέσεων με την Κυπριακή Δημοκρατία. Η ΕΕ θα εξακολουθήσει να παρακολουθεί και να επανεξετάζει την πρόοδο που θα σημειώνεται σε ζητήματα που καλύπτονται από τη Δήλωση της 21^{ης} Σεπτεμβρίου 2005, σύμφωνα με τα συμπεράσματα του Συμβουλίου της 11^{ης} Δεκεμβρίου 2006.

Η θέσπιση ενός εθνικού προγράμματος για την υιοθέτηση του κεκτημένου (ΕΠΥΚ) που θα εφαρμόζει τις προτεραιότητες της εταιρικής σχέσης για την προσχώρηση θα αποτελέσει σημαντική ένδειξη της βούλησης της Τουρκίας να επαναλάβει τις μεταρρυθμιστικές προσπάθειές της. Ο ρυθμός των διαπραγματεύσεων προσχώρησης με την Τουρκία αντανακλά το ρυθμό των μεταρρυθμίσεων, καθώς και την εκπλήρωση των σχετικών προϋποθέσεων από την Τουρκία.

***

Η κοινή γνώμη της ΕΕ επηρεάζεται, όσον αφορά τη μελλοντική διεύρυνση, από τις αντιλήψεις που διαμορφώθηκαν από τις προηγούμενες διευρύνσεις. Είναι σημαντικό να ακούγονται οι πολίτες, να δίνονται απαντήσεις στους προβληματισμούς τους και να παρέχονται περισσότερες πληροφορίες ώστε η κοινή γνώμη να αντιλαμβάνεται τόσο τα οφέλη όσο και τις προκλήσεις.

Το 2009 θα σηματοδοτήσει την πέμπτη επέτειο της ένταξης των νέων κρατών μελών στην Ένωση, η οποία θα συμπέσει με την 20ή επέτειο της πτώσης του τείχους του Βερολίνου. Σ' αυτό το πλαίσιο, η προσεχής τσεχική Προεδρία θα διοργανώσει μια σημαντική εκδήλωση για τον εορτασμό της επετείου της διεύρυνσης του 2004. Η Επιτροπή θα παράσχει την πλήρη στήριξη της σ' αυτήν την εκδήλωση και θα παρουσιάσει με αυτήν την ευκαιρία μελέτη σχετικά με τις επιπτώσεις της πέμπτης διεύρυνσης στην οικονομία της ΕΕ.

4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

Με βάση την ανωτέρω ανάλυση, η Επιτροπή καταλήγει στα ακόλουθα συμπεράσματα:

1. Η διεύρυνση εξυπηρετεί τα στρατηγικά συμφέροντα της ΕΕ για τη σταθερότητα, την ασφάλεια και την πρόληψη των συγκρούσεων. Έχει συμβάλει στην αύξηση της ευημερίας και των ευκαιριών ανάπτυξης, στη βελτίωση των συνδέσμων με τις ζωτικές οδούς μεταφορών και ενεργειακού εφοδιασμού, καθώς και στην αύξηση της σημασίας της ΕΕ παγκοσμίως. Η σημερινή ατζέντα της διεύρυνσης καλύπτει τις

χώρες των Δυτικών Βαλκανίων και την Τουρκία, στις οποίες δόθηκε η προοπτική να γίνουν μέλη της ΕΕ, εφόσον εκπληρώσουν τους απαιτούμενους όρους.

2. Η συναφής εφαρμογή της ανανεωμένης συναίνεσης για τη διεύρυνση, όπως ορίστηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Δεκεμβρίου 2006, αποκτά μεγαλύτερη σημασία ενόψει των πρόσφατων προβλημάτων για τη σταθερότητα στα ανατολικά της ΕΕ, περιλαμβανομένου του Νότιου Καύκασου.
3. Η ΕΕ έλαβε μέτρα για να βελτιώσει την ποιότητα της διαδικασίας διεύρυνσης. Με βάση την ανάλυση που έγινε στο έγγραφο στρατηγικής για τη διεύρυνση 2007, δίνεται μεγαλύτερη προσοχή, στα αρχικά στάδια, στο κράτος δικαίου και στη χρηστή διακυβέρνηση, καθώς και στην καταπολέμηση της διαφθοράς και του οργανωμένου εγκλήματος, στις διοικητικές και δικαστικές μεταρρυθμίσεις, και στην ανάπτυξη της κοινωνίας των πολιτών.
4. Οι σχέσεις καλής γειτονίας και η περιφερειακή συνεργασία παρέμειναν βασικές. Η ειρηνική διευθέτηση των διαφορών συνιστά πάντα προτεραιότητα για όλα τα μέρη.
5. Σύμφωνα με την πρόοδο που σημειώθηκε μέχρι σήμερα, η Κροατία θα μπορούσε να φθάσει στο τελικό στάδιο των διαπραγματεύσεων προσχώρησης έως τα τέλη του 2009, αρκεί να πληροί όλες τις απαραίτητες προϋποθέσεις. Λαμβάνοντας τούτο υπόψη, η Επιτροπή προτείνει έναν ενδεικτικό χάρτη πορείας για τη διεξαγωγή των τεχνικών διαπραγματεύσεων. Αυτό το ενδεικτικό χρονοδιάγραμμα ενδέχεται να αναπροσαρμοστεί ανάλογα με την πρόοδο που θα σημειωθεί στην εκπλήρωση των προϋποθέσεων. Η Κροατία πρέπει να αφιερώσει σημαντικές προσπάθειες στην ολοκλήρωση των εργασιών για την τήρηση των κριτηρίων αναφοράς που καθορίστηκαν στα κεφάλαια διαπραγμάτευσης. Η χώρα πρέπει να συνεχίσει τις μεταρρυθμιστικές προσπάθειες, ιδίως όσον αφορά τον δικαστικό τομέα και τη δημόσια διοίκηση, την καταπολέμηση της διαφθοράς και του οργανωμένου εγκλήματος, την προαγωγή των δικαιωμάτων των μειονοτήτων, περιλαμβανομένης της επιστροφής των προσφύγων, τις ποινικές δίωξεις για εγκλήματα πολέμου, την πρόσβαση του ICTY σε έγγραφα. Η Κροατία πρέπει επίσης να καταβάλει σημαντικές περαιτέρω προσπάθειες για την αναδιάρθρωση των ναυπηγείων. Η Επιτροπή θα παρακολουθεί στενά την εκπλήρωση των δεσμεύσεων που ανέλαβε η Κροατία.
6. Η Τουρκία πρέπει να δώσει τώρα νέα ώθηση στις πολιτικές μεταρρυθμίσεις για να ενισχυθούν η δημοκρατία και τα δικαιώματα του ανθρώπου, να εκσυγχρονισθεί και να αναπτυχθεί η χώρα και να επιτευχθεί η προσέγγισή της με την ΕΕ. Ο ρυθμός των διαπραγματεύσεων προσχώρησης με την Τουρκία αντανάκλα το ρυθμό των μεταρρυθμίσεων, καθώς και την εκπλήρωση των σχετικών προϋποθέσεων από αυτή τη χώρα. Η Τουρκία αναμένεται να εξασφαλίσει την πλήρη και χωρίς διακρίσεις εφαρμογή του πρόσθετου πρωτοκόλλου της συμφωνίας σύνδεσης και να σημειώσει πρόοδο προς την ομαλοποίηση των διμερών σχέσεων με την Κυπριακή Δημοκρατία.
7. Όσον αφορά το κυπριακό ζήτημα, οι ηγέτες της Ελληνοκυπριακής και της Τουρκοκυπριακής κοινότητας άρχισαν πλήρεις διαπραγματεύσεις για συνολική ρύθμιση υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών. Η Επιτροπή υποστηρίζει τις προσπάθειές τους και είναι έτοιμη να παρέχει τεχνικές συμβουλές για θέματα αρμοδιότητας της ΕΕ. Καλεί και τους δύο ηγέτες να σημειώσουν αποφασιστική

πρόοδο και ζητεί από την Τουρκία να συμβάλει στη δημιουργία ευνοϊκού κλίματος για τη συνολική ρύθμιση .

8. Η Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας πρέπει να εξασφαλίσει τη διεξαγωγή ελεύθερων και αδιάβλητων εκλογών, να βελτιώσει το διάλογο μεταξύ των μεγαλύτερων πολιτικών κομμάτων και φορέων, και να εκπληρώσει τις βασικές προτεραιότητες της εταιρικής σχέσης που εκκρεμούν. Η Επιτροπή θα εξακολουθήσει να παρακολουθεί στενά την πρόοδο σ' αυτούς τους τομείς.
9. Η πρόοδος των χωρών των Δυτικών Βαλκανίων στην πορεία τους προς την ένταξη στην ΕΕ μπορεί να επιταχυνθεί, υπό τον όρο ότι θα πληρούνται οι αναγκαίες προϋποθέσεις. Για τις δυνάμει υπονήφιες χώρες, τούτο σημαίνει ότι θα αποκτήσουν την ιδιότητα του μέλους όταν αποδείξουν ότι είναι έτοιμες, σύμφωνα με τις καθιερωθείσες διαδικασίες.
10. Η εφαρμογή των ενδιάμεσων συμφωνιών με την Αλβανία, το Μαυροβούνιο και τη Βοσνία-Ερζεγοβίνη προχωρά, το κράτος δικαίου παραμένει σημαντική πρόκληση, και η διοικητική ικανότητα και η ικανότητα επιβολής της νομοθεσίας απαιτούν περαιτέρω βελτίωση. Ειδικότερα η Αλβανία πρέπει να εξασφαλίσει την ορθή προετοιμασία και διεξαγωγή των κοινοβουλευτικών εκλογών του 2009. Το Μαυροβούνιο πρέπει να καταβάλει ιδιαίτερες προσπάθειες για να συνεχίσει τη μεταρρύθμιση του δικαστικού τομέα. Οι πολιτικοί αρχηγοί της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης πρέπει να αποκτήσουν κοινό όραμα για την κατεύθυνση της χώρας, να ομιλούν με μία φωνή για την ΕΕ και για διεθνή θέματα, και να επιτύχουν συναίνεση για τις βασικές μεταρρυθμίσεις που απαιτούνται για την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση.
11. Η Σερβία πρέπει να συμβάλει στην οικοδόμηση θετικών εξελίξεων με την πλήρη συνεργασία της με το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο για την πρώην Γιουγκοσλαβία (ICTY) και να επιδείξει απτά αποτελέσματα σε μεταρρυθμίσεις προτεραιότητας. Η Επιτροπή θεωρεί ότι θα είναι δυνατό να χορηγηθεί η ιδιότητα της υπονήφιας χώρας στη Σερβία το 2009, εάν πληρούνται οι προϋποθέσεις και με βάση τη γνώμη της Επιτροπής που θα αξιολογεί την ετοιμότητα της χώρας.
12. Το Κοσσυφοπέδιο διαθέτει σαφή ευρωπαϊκή προοπτική, όπως και τα υπόλοιπα Δυτικά Βαλκάνια. Η Επιτροπή θα παρουσιάσει μια έκθεση σκοπιμότητας το φθινόπωρο του 2009, όπου θα αξιολογεί τα μέσα για την περαιτέρω πολιτική και κοινωνικο-οικονομική ανάπτυξη του Κοσσυφοπεδίου και θα εξετάζει τον τρόπο με τον οποίο θα μπορέσει να προχωρήσει το Κοσσυφοπέδιο, ως τμήμα της περιοχής, προς την ολοκλήρωση με την ΕΕ στο πλαίσιο της Διαδικασίας Σταθεροποίησης και Σύνδεσης.
13. Η Επιτροπή λαμβάνει μέτρα για να καταστήσει απτή την ευρωπαϊκή προοπτική για τους πολίτες των Δυτικών Βαλκανίων. Υπό την προϋπόθεση ότι τηρούνται τα κριτήρια που έχουν καθοριστεί στους χάρτες πορείας για την ελευθέρωση του καθεστώτος έκδοσης θεωρήσεων, η Επιτροπή μπορεί να προτείνει, για κάθε χώρα χωριστά, την κατάργηση της υποχρέωσης έκδοσης θεώρησης κατά τη διάρκεια του 2009. Η χρηματοδότηση υποτροφιών για φοιτητές των Δυτικών Βαλκανίων θα διπλασιαστεί το 2009. Οι διαπραγματεύσεις για μια Κοινότητα Μεταφορών με τα Δυτικά Βαλκάνια θα συνεχιστούν με σκοπό την υπογραφή συμφωνίας κατά τη διάρκεια του 2009.

14. Η παροχή βοήθειας στο πλαίσιο του μηχανισμού προενταξιακής βοήθειας (ΜΠΒ) θα επικεντρωθεί σε βασικά ζητήματα μεταρρυθμίσεων. Τούτο αντικατοπτρίζεται στο αναθεωρημένο πολυετές ενδεικτικό χρηματοδοτικό πλαίσιο που καλύπτει την περίοδο 2010-2012 και που παρουσιάζει σήμερα η Επιτροπή. Η εφαρμογή της νέας χρηματοδοτικής διευκόλυνσης για την κοινωνία των πολιτών θα συνεχιστεί το 2009. Θα ενθαρρυνθεί η μεγαλύτερη συμμετοχή των εταίρων χωρών στα κοινοτικά προγράμματα και στις υπηρεσίες.
15. Ο συντονισμός με τα διεθνή χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και άλλους χορηγούς βοήθειας αυξάνει την κινητοποίηση της ενίσχυσης του ΜΠΒ. Η Επιτροπή θα κάνει σημαντικό βήμα προς την καθιέρωση ενός πλαισίου επενδύσεων για τα Δυτικά Βαλκάνια μέχρι το έτος 2010, όπως συμφωνήθηκε από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης και από το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Τράπεζας.
16. Η διεθνής χρηματοπιστωτική κρίση είχε μέχρι σήμερα μόνο περιορισμένες άμεσες επιπτώσεις στα Δυτικά Βαλκάνια και στην Τουρκία. Η Επιτροπή είναι έτοιμη να βοηθήσει τις αρχές των χωρών της διεύρυνσης να διαχειριστούν τις χρηματοπιστωτικές και οικονομικές της συνέπειες.
17. Το Μάιο 2009, υπό την Τσεχική Προεδρία, η ΕΕ θα εορτάσει την πέμπτη επέτειο της διεύρυνσης του 2004. Η Επιτροπή θα παρουσιάσει, με αυτήν την ευκαιρία, μια μελέτη για τις επιπτώσεις της πέμπτης διεύρυνσης στην οικονομία της ΕΕ.
18. Η δημόσια στήριξη της διεύρυνσης είναι κρίσιμης σημασίας. Είναι σημαντικό οι αρχές των κρατών μελών και τα θεσμικά όργανα της ΕΕ να εξηγήσουν στους πολίτες τα συμφέροντα που απορρέουν για την Ένωση από τη διεύρυνση.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

Χάρτης πορείας προς το τελικό στάδιο των διαπραγματεύσεων προσχώρησης με την Κροατία

Σύμφωνα με το διαπραγματευτικό πλαίσιο και τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Δεκεμβρίου 2006, ο ρυθμός των διαπραγματεύσεων προσχώρησης εξαρτάται από την εκπλήρωση των αναγκαίων προϋποθέσεων από την Κροατία. Σύμφωνα με την αρχή των επιδόσεων κάθε χώρας, η πρόοδος των διαπραγματεύσεων εξαρτάται από την εφαρμογή εκ μέρους της Κροατίας των αναγκαίων πολιτικών, οικονομικών, νομοθετικών και διοικητικών μεταρρυθμίσεων. Η χώρα πρέπει να συνεχίσει τις μεταρρυθμιστικές προσπάθειες, ιδίως όσον αφορά τη μεταρρύθμιση του δικαστικού τομέα και της δημόσιας διοίκησης, την καταπολέμηση της διαφθοράς και του οργανωμένου εγκλήματος, τα δικαιώματα των μειονοτήτων, περιλαμβανομένης της επιστροφής των προσφύγων, τις ποινικές διώξεις για εγκλήματα πολέμου, την πρόσβαση του ICTY σε έγγραφα στην Κροατία, καθώς και την αναδιάρθρωση των ναυπηγείων.

Δεδομένης της στενής σχέσης που υπάρχει ανάμεσα σ'αυτά τα ζητήματα και στις διαπραγματεύσεις προσχώρησης, η Κροατία θα χρειαστεί να επιδείξει συγκεκριμένα αποτελέσματα ως προς την εκπλήρωση των υποχρεώσεων της στο πλαίσιο της συμφωνίας σταθεροποίησης και σύνδεσης, συμμορφούμενη προς τους όρους της Διαδικασίας Σταθεροποίησης και Σύνδεσης και βελτιώνοντας τη διαχείριση των πόρων της προενταξιακής βοήθειας της ΕΕ.

Άνοιγμα των υπόλοιπων κεφαλαίων:

- *Ελεύθερη κυκλοφορία κεφαλαίων*
- *Δημόσιες συμβάσεις*
- *Πολιτική ανταγωνισμού*
- *Γεωργία και αγροτική ανάπτυξη*
- *Ασφάλεια τροφίμων, κτηνιατρική και φυτοϋγειονομική πολιτική*
- *Αλιεία*
- *Φορολογία*
- *Περιφερειακή πολιτική*
- *Δικαστικό σύστημα και θεμελιώδη δικαιώματα*
- *Δικαιοσύνη, ελευθερία και ασφάλεια*
- *Περιβάλλον*
- *Εξωτερική πολιτική, πολιτική ασφάλειας και άμυνας*

Η Επιτροπή προτείνει η διάσκεψη για την προσχώρηση να καταβάλει κάθε προσπάθεια ώστε να ανοίξουν τα εκκρεμή κεφάλαια μέχρι το τέλος του 2008, εφόσον η Κροατία εκπληρώσει

τις αναγκαίες προϋποθέσεις, και ενδεχομένως τα υπόλοιπα κεφάλαια να ανοίξουν στις αρχές του 2009.

Όσον αφορά τα κριτήρια ανοίγματος για το κεφάλαιο *πολιτική ανταγωνισμού*, η Κροατία πρέπει να καταβάλει περαιτέρω προσπάθειες, ιδίως σε ό,τι αφορά το ναυπηγικό τομέα. Όσον αφορά τα κεφάλαια για το *δικαστικό σύστημα και τα θεμελιώδη δικαιώματα*, η Κροατία πρέπει να καταβάλει τελικές προσπάθειες για να εκπληρώσει τις εκκρεμείς προϋποθέσεις των κριτηρίων ανοίγματος κεφαλαίων.

Προσωρινό κλείσιμο των υπόλοιπων κεφαλαίων:

Μένει να κλείσουν 31 ακόμη κεφάλαια. Τούτο εξαρτάται από το εάν η Κροατία θα έχει εκπληρώσει τα κριτήρια αξιολόγησης για το κλείσιμο κεφαλαίων.

Η Κροατία ζήτησε σημαντικό αριθμό μεταβατικών ρυθμίσεων σε ορισμένα κεφάλαια πράγμα που απαιτεί περαιτέρω διαπραγματεύσεις και επομένως μπορεί να καθυστερήσει το προσωρινό κλείσιμο κεφαλαίου.

Για να περιέλθει στην τελική φάση των διαπραγματεύσεων προσχώρησης μέχρι το τέλος του 2009, θα ήταν αναγκαίο η Κροατία να ολοκληρώσει εγκαίρως τις εργασίες της σχετικά με τα κριτήρια αξιολόγησης για το κλείσιμο των κεφαλαίων, ώστε να επιτραπεί το κλείσιμο κεφαλαίων σύμφωνα με το εξής χρονοδιάγραμμα προτεραιότητας:

Χρονοδιάγραμμα προτεραιότητας για τους υπόλοιπους μήνες του 2008

- *Νόμος περί πνευματικής ιδιοκτησίας*
- *Οικονομική και νομισματική πολιτική*
- *Διευρωπαϊκά δίκτυα*
- *Τελωνειακή ένωση*

Χρονοδιάγραμμα προτεραιότητας για το πρώτο εξάμηνο του 2009

- *Δικαίωμα εγκατάστασης και ελευθερία παροχής υπηρεσιών*
- *Εταιρικό δίκαιο*
- *Χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες*
- *Κοινωνία της πληροφορίας και μέσα ενημέρωσης*
- *Πολιτική μεταφορών*
- *Ενέργεια*
- *Στατιστικές*
- *Κοινωνική πολιτική και απασχόληση*
- *Προστασία των καταναλωτών και της υγείας*

- *Εξωτερική πολιτική, πολιτική ασφάλειας και άμυνας*
- *Δημοσιονομικός έλεγχος*

Χρονοδιάγραμμα προτεραιότητας για το δεύτερο εξάμηνο του 2009

- *Ελεύθερη κυκλοφορία εμπορευμάτων*
- *Ελεύθερη κυκλοφορία εργαζομένων*
- *Ελεύθερη κυκλοφορία κεφαλαίων*
- *Δημόσιες συμβάσεις*
- *Πολιτική ανταγωνισμού*
- *Γεωργία και αγροτική ανάπτυξη*
- *Ασφάλεια τροφίμων, κτηνιατρική και φυτοϋγειονομική πολιτική*
- *Αλιεία*
- *Φορολογία*
- *Περιφερειακή πολιτική και συντονισμός διαρθρωτικών μέσων*
- *Δικαστικό σύστημα και θεμελιώδη δικαιώματα*
- *Δικαιοσύνη, ελευθερία και ασφάλεια*
- *Περιβάλλον*
- *Χρηματοπιστωτικές και δημοσιονομικές διατάξεις*
- *Θεσμοί*
- *Άλλα ζητήματα.*

Υπό την προϋπόθεση ότι η Κροατία θα διατηρήσει γενικά το ρυθμό προόδου στις προετοιμασίες της, η Επιτροπή θα υποβάλει ανακοίνωση κατά τη διάρκεια του 2009 σχετικά με τη χρηματοδοτική δέσμη για την προσχώρηση της Κροατίας.

Η Επιτροπή προτείνει περαιτέρω στο Συμβούλιο να συστήσει την ad-hoc τεχνική ομάδα εργασίας για την εκπόνηση της συνθήκης προσχώρησης, βάσει των κειμένων που έχει προετοιμάσει η Επιτροπή. Αυτή η ομάδα μπορεί να εργασθεί παράλληλα με τις διαπραγματεύσεις και έτσι να αρχίσει τις εργασίες της το πρώτο εξάμηνο του 2009. Παράλληλα, η Κροατία πρέπει να εξασφαλίσει την έγκαιρη μετάφραση του κεκτημένου στην επίσημη γλώσσα της.

Το ενδεικτικό χρονοδιάγραμμα που προτείνει στον παρόντα χάρτη πορείας μπορεί να χρειασθεί αναπροσαρμογή ανάλογα με την πρόοδο της Κροατίας. Η Επιτροπή θα εξακολουθήσει να στηρίζει την Κροατία στις προετοιμασίες της για την προσχώρηση και να βοηθά αυτή τη χώρα με την παροχή εμπειρογνωσίας, κάνοντας πλήρη χρήση διαφόρων

μέσων όπως το ΤΑΙΕΧ και την αδελφοποίηση, και με την παροχή καλά στοχοθετημένης χρηματοδοτικής βοήθειας.

Η Επιτροπή θα παρακολουθεί στενά την εκπλήρωση των δεσμεύσεων που ανέλαβε η Κροατία κατά τις διαπραγματεύσεις και θα υποβάλει έκθεση σχετικά με τις διαπιστώσεις της. Θα κάνει χρήση όλων των άλλων διαθέσιμων μέσων, όπως των τακτικών αποστολών αξιολόγησης από ομότιμους ειδικούς για θέματα μεταξύ των οποίων συγκαταλέγεται το κράτος δικαίου.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2

Συμπεράσματα σχετικά με την Αλβανία, τη Βοσνία-Ερζεγοβίνη, την Κροατία, την Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, το Μαυροβούνιο, τη Σερβία, το Κοσσυφοπέδιο⁷, την Τουρκία

Αλβανία

Όσον αφορά τα **πολιτικά κριτήρια**, η Αλβανία εξακολούθησε να σημειώνει πρόοδο στον τομέα της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου. Με βάση τη διακομματική συναίνεση, πραγματοποιήθηκαν σημαντικές μεταρρυθμίσεις. Εντούτοις, η νοοτροπία διαλόγου μεταξύ πολιτικών κομμάτων και η εύρυθμη λειτουργία των κρατικών θεσμών δεν έχουν ακόμη παγιωθεί. Οι κοινοβουλευτικές εκλογές του 2009 πρέπει να προετοιμαστούν με τον κατάλληλο τρόπο που θα αποδεικνύει την δημοκρατική ωριμότητα της χώρας. Η Αλβανία πρέπει να αναπτύξει περαιτέρω την διοικητική ικανότητά της. Παρότι έχει σημειωθεί σχετική πρόοδος, η καταπολέμηση της διαφθοράς και του οργανωμένου εγκλήματος συνιστά μείζονα πρόκληση.

Σημειώθηκε πρόοδος στον τομέα της **δημοκρατίας και του κράτους δικαίου**. Το Κοινοβούλιο της Αλβανίας υιοθέτησε σημαντικές θεσμικές τροποποιήσεις, περιλαμβανομένης της εκλογικής μεταρρύθμισης, βάσει ευρείας συναίνεσης μεταξύ των δύο μεγαλύτερων κομμάτων. Απομένει ακόμη να θεσπιστεί εγκαίρως, μέχρι τις κοινοβουλευτικές εκλογές του 2009, ένας νέος εκλογικός κώδικας. Η Αλβανία σημείωσε κάποια πρόοδο όσον αφορά την ενίσχυση των *κυβερνητικών* δομών για την εκπλήρωση των δεσμεύσεων της ΣΣΣ και το συντονισμό των εργασιών με στόχο της ένταξη στην ΕΕ. Εντούτοις, είναι αναγκαίο να ενισχυθούν περαιτέρω η ικανότητα και ο στρατηγικός προγραμματισμός. Στον τομέα της *δημόσιας διοίκησης* απαιτούνται σημαντικές προσπάθειες για να συγκροτηθούν ανεξάρτητες, αποτελεσματικές και αξιοκρατικές δημόσιες υπηρεσίες. Εξακολουθούν να γίνονται διορισμοί που αντίκεινται στο νόμο περί δημοσίων υπηρεσιών. Η πλήρης εφαρμογή του νόμου περί δημοσίων υπηρεσιών, καθώς και η διάρθρωση της σταδιοδρομίας των υπαλλήλων, αποτελούν βασική προϋπόθεση της προόδου.

Σημειώθηκε μικρή πρόοδος στη μεταρρύθμιση του *δικαστικού συστήματος*. Θεσπίστηκαν σημαντικές νομοθετικές πράξεις για την οργάνωση του δικαστικού τομέα. Οι υποδομές των δικαστηρίων άρχισαν να βελτιώνονται αλλά είναι ακόμη ακατάλληλες. Λείπει ακόμη μια σφαιρική στρατηγική μεταρρυθμίσεων του δικαστικού συστήματος. Εκκρεμεί η θέσπιση βασικών νομοθετικών πράξεων για τη λειτουργία του Ανωτάτου Δικαστηρίου και της Εισαγγελίας. Η επιβολή των αποφάσεων, ιδίως σε αστικές υποθέσεις, παραμένει βραδεία. Το πρόβλημα της συσσώρευσης εκκρεμών υποθέσεων παραμένει και η υποδομή των δικαστηρίων είναι πάντα ακατάλληλη. Το δικαστικό σύστημα εξακολουθεί να υπολειτουργεί και πρέπει να καταβληθούν ακόμη πολλές προσπάθειες για να εξασφαλιστούν η ανεξαρτησία, η διαφάνεια και η αποτελεσματικότητά του.

Η κυβέρνηση συνέχισε τις προσπάθειές της για την *καταπολέμηση της διαφθοράς*, η οποία αποτελεί και βασική προτεραιότητα της ευρωπαϊκής εταιρικής σχέσης. Θεσπίστηκε μια σφαιρική στρατηγική για την καταπολέμηση της διαφθοράς με το σχέδιο δράσης της, αλλά η εφαρμογή της δεν έχει αρχίσει ακόμη και οι μηχανισμοί παρακολούθησης δεν έχουν αξιολογηθεί. Εισήχθησαν ηλεκτρονικές διαδικασίες για τη φορολογία και τις δημόσιες

⁷ Βάσει της απόφασης του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών 1244/99.

συμβάσεις. Οι έρευνες κατά της διαφθοράς κατέληξαν σε απόλυση και, σε ορισμένες περιπτώσεις, σε σύλληψη αρκετών υπαλλήλων. Παρόλο που η αίσθηση της διαφθοράς έχει μειωθεί μεταξύ των πολιτών, αυτή εξακολουθεί να είναι εκτεταμένη και συνιστά ιδιαίτερος σοβαρό πρόβλημα. Οι θεσμικές ρυθμίσεις και ο υπηρεσιακός συντονισμός για την καταπολέμηση της διαφθοράς δεν επαρκούν. Η καταπολέμηση της διαφθοράς στο δικαστικό τομέα είναι μείζον θέμα. Πρέπει να γίνει σε βάθος έρευνα σχετικά με τις εκρήξεις στο χωριό Gerdec. Πρέπει να γίνουν ακόμη πολλά για όλες τις πτυχές του ζητήματος, κυρίως σε ό,τι αφορά τη δικαστική ευθύνη και τη διαφάνεια στον τομέα της χρηματοδότησης των πολιτικών κομμάτων.

Σημειώθηκε πρόοδος σε σχέση με τα *δικαιώματα του ανθρώπου και την προστασία των μειονοτήτων*. Το νομοθετικό πλαίσιο έχει καθοριστεί σε μεγάλο βαθμό. Σημειώθηκε ορισμένη πρόοδος στις διώξεις για *κακή μεταχείριση* κατά την προσωρινή κράτηση. Κατασκευάστηκαν νέες *φυλακές* και κέντρα προσωρινής κράτησης. Εντούτοις, απαιτούνται ακόμη σημαντικές προσπάθειες για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου και τη δίωξη εκείνων που κατηγορούνται για παραβίασή τους. Όσον αφορά την *πρόσβαση στη δικαιοσύνη*, έχει θεσπιστεί η νομοθεσία για την παροχή δωρεάν νομικής βοήθειας χωρίς, όμως, να εφαρμόζεται αποτελεσματικά. Πολύ κακές συνθήκες κράτησης οι οποίες διογκώνονται από τον υπερπληθυσμό των φυλακών αποτελούν πηγή σοβαρών ανησυχιών.

Η Αλβανία σημείωσε περαιτέρω πρόοδο στον τομέα της *ελευθερίας της έκφρασης*. Το νομικό πλαίσιο για την πολιτική των μέσων ενημέρωσης βελτιώθηκε, αλλά η ισχύουσα νομοθεσία πρέπει να εφαρμόζεται καλύτερα. Απαιτούνται περισσότερες προσπάθειες για την αποποινικοποίηση της δυσφήμισης και για να εξασφαλιστούν η ελευθερία της πληροφόρησης και η ανεξαρτησία της ρυθμιστικής αρχής της δημόσιας ραδιοτηλεόρασης.

Υπάρχει ευνοϊκό νομικό πλαίσιο για τις οργανώσεις της *κοινωνίας των πολιτών*. Δημιουργήθηκε ένα ταμείο για την κοινωνία των πολιτών με σκοπό την ενίσχυση των ΜΚΟ, αλλά δεν υπάρχουν μηχανισμοί εφαρμογής. Οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών είναι αδύναμες και η συμμετοχή τους στη χάραξη πολιτικής πρέπει να ενισχυθεί περαιτέρω.

Σημειώθηκε περαιτέρω πρόοδος στην ενίσχυση των *δικαιωμάτων των γυναικών*. Θεσπίστηκε νέα νομοθεσία για την ισότητα των φύλων. Εγκρίθηκε μια στρατηγική πρόληψης της ενδοοικογενειακής βίας, αλλά δεν έχει εφαρμοστεί ακόμα. Η προστασία των γυναικών από κάθε μορφής βία είναι ανεπαρκής και παραμένει πηγή σοβαρών ανησυχιών. Σημειώθηκε πρόοδος όσον αφορά τα *δικαιώματα των παιδιών*. Εγκρίθηκαν τροποποιήσεις του ποινικού κώδικα όσον αφορά την εκμετάλλευση των παιδιών, αλλά απαιτούνται περισσότερες προσπάθειες για να αντιμετωπιστεί η παιδική εργασία. Οι ανήλικοι μπορούν τώρα να καταδικάζονται με ποινές άσκησης κοινωφελούς εργασίας ή να υποβάλλονται σε καθεστώς δοκιμασίας. Το ποσοστό φοίτησης στα σχολεία των παιδιών Ρομ έχει βελτιωθεί κατά κάποιο τρόπο. Εντούτοις, η πλήρης εφαρμογή εμποδίζεται από την έλλειψη πόρων. Εγκρίθηκε μια στρατηγική κοινωνικής προστασίας για το 2008-2013, αλλά δεν υπάρχουν οι μηχανισμοί εφαρμογής. Τα μέτρα ενίσχυσης των *κοινωνικά ευάλωτων ατόμων και των ατόμων με αναπηρίες* εξακολουθούν να είναι περιορισμένα. Απαιτείται καλύτερος συντονισμός των κρατικών υπηρεσιών. Όσον αφορά την πολιτική κατά των διακρίσεων, σημειώθηκε ελάχιστη πρόοδος όσον αφορά το νομικό πλαίσιο. Η έλλειψη προόδου στην τροποποίηση του εργατικού δικαίου εμποδίζει την ανάπτυξη κοινωνικού διαλόγου.

Σημειώθηκε πρόοδος όσον αφορά την *παγιοποίηση των δικαιωμάτων ιδιοκτησίας*. Η πρώτη καταχώρηση ακινήτων έχει σχεδόν ολοκληρωθεί και η διαδικασία αποτίμησης της ιδιοκτησίας με σκοπό την εκτίμηση των αιτημάτων επιστροφής και αντιστάθμισης

συνεχίζεται. Τα ανεπίλυτα προβλήματα ιδιοκτησίας έχουν υπονομεύσει τις προσπάθειες για ανάπτυξη μιας λειτουργικής κτηματαγοράς και έχουν απομακρύνει τους ξένους επενδυτές.

Η Αλβανία έλαβε ορισμένα μέτρα για να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις της σχετικά με την προστασία των *μειονοτήτων*, κυρίως για να ευνοηθεί η χρήση των μειονοτικών γλωσσών. Πρέπει να γίνουν βελτιώσεις ιδίως με τη συλλογή αξιόπιστων στοιχείων σχετικά με το μέγεθος και την κατάσταση των μειονοτήτων. Λήφθηκαν ορισμένα μέτρα για τη βελτίωση της κατάστασης των *Ρομ*, ειδικότερα για την εγγραφή στα σχολεία, αλλά τα αποτελέσματα αυτών των μέτρων είναι περιορισμένα. Απαιτούνται καλύτερος συντονισμός και επαρκείς πόροι για τη συμμετοχή στο σχέδιο «Δεκαετία ενσωμάτωσης των Ρομ» και για την εφαρμογή των υφιστάμενων στρατηγικών. Η *μειονότητα των Ρομ* διαβιώνει ακόμη σε πολύ δυσχερείς συνθήκες και υφίσταται διακρίσεις, έχοντας ελάχιστη πρόσβαση στην εκπαίδευση, στην κοινωνική προστασία, στην υγειονομική περίθαλψη, στη στέγαση και στην απασχόληση.

Όσον αφορά τα περιφερειακά *ζητήματα και τις διεθνείς υποχρεώσεις*, η Αλβανία εξακολούθησε να διαδραματίζει εποικοδομητικό ρόλο στη διατήρηση της περιφερειακής σταθερότητας και στην προώθηση των καλών σχέσεων με άλλες χώρες των Δυτικών Βαλκανίων και με γειτονικές χώρες της ΕΕ. Η χώρα συμμετείχε ενεργά στην περιφερειακή συνεργασία, καθώς και στο νεοσυσταθέν Συμβούλιο Περιφερειακής Συνεργασίας (ΣΠΣ) και στη Συμφωνία Ελευθέρων Συναλλαγών της Κεντρικής Ευρώπης (CEFTA). Όσον αφορά το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο, η διμερής συμφωνία περί ασυλίας με τις Ηνωμένες Πολιτείες δεν συνάδει με τη σχετική κοινή θέση και τις κατευθυντήριες αρχές της ΕΕ.

Η **οικονομία** της Αλβανίας εξακολούθησε να αναπτύσσεται με σχετικά ταχύ ρυθμό. Οι πληθωριστικές πιέσεις περιορίστηκαν, αλλά οι εξωτερικές ανισορροπίες διευρύνθηκαν και οι προσπάθειες δημοσιονομικής εξυγίανσης χαλάρωσαν. Η μακροοικονομική σταθερότητα διατηρήθηκε ευρέως, ενισχυόμενη από ευρύ φάσμα διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων. Το επιχειρηματικό περιβάλλον βελτιώθηκε. Εντούτοις, ο αναξιόπιστος ενεργειακός εφοδιασμός, οι ελλειπείς υποδομές, καθώς και η αποδυνάμωση του κράτους δικαίου και η αδυναμία εκτέλεσης των συμβάσεων εξακολουθούν να δυσχεραίνουν την οικονομική ανάπτυξη.

Όσον αφορά τα **οικονομικά κριτήρια**, η Αλβανία σημείωσε περαιτέρω πρόοδο στη δημιουργία μιας λειτουργικής οικονομίας της αγοράς. Η συνέχιση των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων και η υλοποίηση σημαντικών επενδύσεων σε υποδομές και στην εκπαίδευση θα βοηθήσουν την οικονομία να αντιμετωπίσει τις ανταγωνιστικές πιέσεις και τις δυνάμεις της αγοράς στο εσωτερικό της Ένωσης μακροπρόθεσμα.

Η πολιτική συναίνεση σχετικά με τους βασικούς άξονες των οικονομικών πολιτικών με βάση τις αρχές της οικονομίας της αγοράς και η μακροοικονομική σταθερότητα διατηρήθηκαν. Η οικονομία αντιμετώπισε καλά τις ισχυρές πιέσεις που ασκήθηκαν από την αύξηση των τιμών των τροφίμων παγκοσμίως, και σημείωσε βελτίωση στις επιδόσεις της αγοράς εργασίας. Η διαχείριση των δημόσιων οικονομικών βελτιώθηκε με αποτέλεσμα τη δημιουργία υψηλότερων φορολογικών εσόδων. Η ιδιωτικοποίηση σε μεγάλη κλίμακα κρατικά ελεγχόμενων επιχειρήσεων σημείωσε πρόοδο και οι διαδικασίες καταχώρισης των επιχειρήσεων απλοποιήθηκαν σε μεγάλο βαθμό.

Θεσπίστηκαν μέτρα για τη βελτίωση των δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού και την προώθηση των επενδύσεων σε έργα υποδομής και η αναδιάρθρωση των επιχειρήσεων συνεχίστηκε. Η κυβέρνηση ενέτεινε τις προσπάθειές της για την καταπολέμηση της διαφθοράς και την φοροαποφυγή. Ο χρηματοπιστωτικός τομέας παρέμεινε υγιής με

μεγαλύτερη διαφάνεια της πιστωτικής αγοράς. Οι στρεβλώσεις του ανταγωνισμού λόγω κρατικής παρέμβασης ήταν περιορισμένες.

Εντούτοις, αυξήθηκαν οι μακροοικονομικοί κίνδυνοι στο βαθμό που διευρύνθηκε το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών, κυρίως λόγω της αυξημένης ζήτησης σε εισαγωγές ενέργειας και μηχανημάτων. Οι εξαγωγές παρέμειναν περιορισμένες σε πολύ χαμηλότερα επίπεδα από ό,τι οι εισαγωγές. Από χρηματοδοτικής πλευράς, οι εισροές κεφαλαίων ήταν σχετικά χαμηλές. Η καθυστέρηση της δημοσιονομικής εξυγίανσης συνέβαλε επίσης στο υπάρχον συνολικό κενό αποταμίευσης-επενδύσεων, λόγω των αυξήσεων των δημόσιων επενδύσεων σε υποδομές. Η ατελής αναδιάρθρωση της ζήμιογόνου, κρατικά ελεγχόμενης επιχείρησης ηλεκτρισμού εξακολουθεί να αποτελεί δημοσιονομικό κίνδυνο.

Ο αναξιόπιστος ενεργειακός εφοδιασμός δυσχεραίνει την οικονομική ανάπτυξη. Οι ελλείψεις εξειδικευμένου προσωπικού και το περιορισμένο μετοχικό κεφάλαιο, καθώς και οι ελλείψεις υποδομές, αποτελούν τροχοπέδη για την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας. Η απασχόληση στον γεωργικό τομέα παρέμεινε δυσανάλογα υψηλή. Ο ευρύς άτυπος τομέας τροφοδοτείται από αδυναμίες της φορολογικής πολιτικής και της πολιτικής δαπανών, καθώς και από ανεπαρκή επιβολή του νόμου, κυρίως όσον αφορά την καταπολέμηση της διαφθοράς και του οργανωμένου εγκλήματος. Ο άτυπος τομέας αποτελεί σοβαρό πρόβλημα, δεδομένου ότι μειώνει τη φορολογική βάση και την αποτελεσματικότητα των οικονομικών πολιτικών.

Η Αλβανία σημείωσε πρόοδο όσον αφορά την εναρμόνιση της νομοθεσίας, των πολιτικών και του δυναμικού της με τα **ευρωπαϊκά πρότυπα** και στην εφαρμογή των υποχρεώσεων της στο πλαίσιο της ενδιάμεσης συμφωνίας. Η πρόοδος συνεχίστηκε σε τομείς όπως τα τελωνεία και ο ανταγωνισμός. Σε άλλους τομείς, όπως η ενέργεια, οι μεταφορές και τα δικαιώματα πνευματικής και βιομηχανικής ιδιοκτησίας, η πρόοδος είναι περιορισμένη. Πρέπει ακόμη να σημειωθεί περαιτέρω πρόοδος στον τομέα του κτηνιατρικού και φυτοϋγειονομικού ελέγχου, ώστε να αξιοποιηθούν πλήρως τα οφέλη που απορρέουν από τις εμπορικές παραχωρήσεις στο πλαίσιο της συμφωνίας σταθεροποίησης και σύνδεσης (ΣΣΣ). Απαιτούνται περισσότερες προσπάθειες για να βελτιωθεί η διοικητική ικανότητα για την εφαρμογή των διατάξεων της ΣΣΣ που δεν αφορούν το εμπόριο και για την αποτελεσματική εφαρμογή των νόμων.

Σημειώθηκε πρόοδος σε ορισμένους τομείς της **εσωτερικής αγοράς**, αλλά απαιτούνται περισσότερες προσπάθειες για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων της Αλβανίας στο πλαίσιο της ΣΣΣ. Η πρόοδος στην υιοθέτηση των ευρωπαϊκών τεχνικών προτύπων και της πιστοποίησης συνεχίστηκε. Σημειώθηκαν ορισμένες βελτιώσεις στους τομείς της μετρολογίας και της εποπτείας της αγοράς, αλλά απαιτούνται ακόμη περαιτέρω προσπάθειες. Το νομοθετικό πλαίσιο για την *προστασία των καταναλωτών* βελτιώθηκε. Δεν μπορεί να καταγραφεί σημαντική πρόοδος όσον αφορά το *δικαίωμα εγκατάστασης* και υπάρχουν ακόμη ορισμένοι περιορισμοί στην *ελευθέρωση της κυκλοφορίας των κεφαλαίων*.

Η διοικητική ικανότητα όσον αφορά τα *τελωνεία* βελτιώθηκε. Οι υποδομές στα σημεία διέλευσης των συνόρων αναβαθμίζονται. Τα τελωνειακά έσοδα συνέχισαν να αυξάνονται, ενώ οι δασμολογικές μειώσεις που προβλέπονται στην ενδιάμεση συμφωνία εφαρμόστηκαν έγκαιρα. Εντούτοις, πρέπει να καθοριστούν καλύτερα οι στρατηγικές για την τεχνολογία των πληροφοριών και την κατάρτιση και απαιτούνται περισσότερες βελτιώσεις των υποδομών και της εναρμόνισης με τις πρακτικές της ΕΕ. Σημειώθηκε ελάχιστη πρόοδος στον τομέα της *φορολογίας*. Τα εισοδήματα και τα έσοδα από τη φορολογία εταιρειών αυξήθηκαν. Εντούτοις, η είσπραξη των φόρων είναι ανεπαρκής, ιδίως σε επίπεδο τοπικής κυβέρνησης. Η είσπραξη των φόρων και η στρατηγική ελέγχου πρέπει να ενισχυθούν περαιτέρω, ενώ πρέπει να εξασφαλιστεί μεγαλύτερη εναρμόνιση με τη νομοθεσία και τις πρακτικές της ΕΕ.

Η πρόοδος συνεχίστηκε στον τομέα του *ανταγωνισμού*. Η Αρχή Ανταγωνισμού ενισχύθηκε με την επιβολή αντιμονοπωλιακών προστίμων σε βασικούς τομείς. Το νομοθετικό πλαίσιο είναι πλήρως συμβατό με το κεκτημένο, αλλά απαιτούνται περισσότερες προσπάθειες για την εφαρμογή του. Η Αλβανία σημείωσε περαιτέρω πρόοδο όσον αφορά την εκπλήρωση των υποχρεώσεων της όσον αφορά τις κρατικές ενισχύσεις στο πλαίσιο της συμφωνίας σταθεροποίησης και σύνδεσης. Η απογραφή των καθεστώτων ενισχύσεων έχει ολοκληρωθεί.

Μπορεί να καταγραφεί μικρή πρόοδος όσον αφορά τις *δημόσιες συμβάσεις*. Οι διαδικασίες ηλεκτρονικών δημόσιων συμβάσεων άρχισαν να εφαρμόζονται, αλλά απαιτείται περαιτέρω εναρμόνιση της νομοθεσίας, ιδίως στους τομείς των παραχωρήσεων και των υπηρεσιών κοινής ωφελείας. Η ικανότητα της υπηρεσίας δημοσίων συμβάσεων βελτιώθηκε, αλλά πρέπει ακόμη να ενισχυθεί. Πρέπει να εξασφαλιστεί η αμεροληψία στις διαδικασίες προσφυγής. Οι τρέχουσες διαδικασίες εξέτασης των καταγγελιών δεν ανταποκρίνονται στα διεθνή πρότυπα. Υιοθετήθηκαν τροποποιήσεις του τελωνειακού κώδικα όσον αφορά τα *δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας* και θεσπίστηκε νόμος περί των δικαιωμάτων βιομηχανικής ιδιοκτησίας. Εντούτοις, η επιβολή των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας είναι ανεπαρκής και ο αριθμός των διαδικασιών επί παραβάσει που φέρονται ενώπιον του δικαστηρίου είναι μικρός. Η ικανότητα των υπηρεσιών διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας και πνευματικής ιδιοκτησίας είναι ανεπαρκής. Πρέπει να καταβληθούν ακόμη σημαντικές προσπάθειες για την τήρηση των υποχρεώσεων της ενδιάμεσης συμφωνίας σχετικά με τα δικαιώματα αυτά.

Σημειώθηκε κάποια πρόοδος όσον αφορά την εναρμόνιση με τα ευρωπαϊκά πρότυπα στον τομέα της *πολιτικής απασχόλησης και της κοινωνικής πολιτικής*. Καταρτίστηκαν προγράμματα για την προώθηση της απασχόλησης των εύάλωτων ομάδων. Η επιθεώρηση εργασίας ενισχύθηκε, αλλά η ικανότητά της επιβολής των εργασιακών δικαιωμάτων είναι περιορισμένη. Τα πρότυπα υγείας και ασφάλειας στον χώρο εργασίας είναι ανεπαρκή. Η πρόοδος συνεχίστηκε στον τομέα της *δημόσιας υγείας*. Σημειώθηκε ορισμένη πρόοδος στον τομέα της *εκπαίδευσης*, ο προϋπολογισμός της οποίας εξακολούθησε να αυξάνεται. Εισήχθη νέο ψηφιακό κεντρικό σύστημα για την εγγραφή στα πανεπιστήμια. Η πρόσβαση για τους φοιτητές με αναπηρίες βελτιώθηκε. Εντούτοις, τα ποσοστά εγγραφής στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση σε αγροτικές περιοχές είναι χαμηλά. Μικρή πρόοδος σημειώθηκε στον τομέα της *έρευνας*, αλλά οι ικανότητες πρέπει ακόμη να ενισχυθούν.

Καταγράφεται πρόοδος σε ορισμένες *τομεακές πολιτικές*. Όσον αφορά τη *βιομηχανία και τις ΜΜΕ*, σημειώθηκε πρόοδος στην εφαρμογή του Ευρωπαϊκού Χάρτη για τις μικρές επιχειρήσεις. Μπορεί να καταγραφεί ορισμένη πρόοδος στον τομέα της *γεωργίας*, ιδίως σε ό,τι αφορά το νομοθετικό πλαίσιο και τη δημιουργία δομών αγροτικής ανάπτυξης. Το νομικό πλαίσιο σχετικά με την *ασφάλεια των τροφίμων και την κτηνιατρική και φυτοϋγειονομική πολιτική* βελτιώθηκε, αλλά η συμμόρφωση με τα ευρωπαϊκά πρότυπα δεν επαρκεί και απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες για την ενίσχυση της θεσμικής ικανότητας. Σημειώθηκε ορισμένη πρόοδος στον τομέα της αλιείας όσον αφορά τις επιθεωρήσεις, τον έλεγχο και τη διεθνή συνεργασία. Η επιβολή και η εφαρμογή του νόμου χρήζουν περισσότερης προσοχής.

Σχετικά με το *περιβάλλον*, η οριζόντια νομοθεσία βελτιώθηκε, αλλά η εφαρμογή και η επιβολή της καθυστερούν. Η διοικητική ικανότητα όσον αφορά τη χάραξη και την επιβολή της περιβαλλοντικής πολιτικής πρέπει να ενισχυθεί.

Καταγράφεται ελάχιστη πρόοδος στον τομέα των *μεταφορών*. Η Αλβανία εξακολουθεί να συμμετέχει ενεργά στο Παρατηρητήριο Μεταφορών της Νοτιοανατολικής Ευρώπης. Εντούτοις, απαιτούνται ακόμη σημαντικές βελτιώσεις σε όλους τους τομείς των μεταφορών.

Σημειώθηκε ελάχιστη πρόοδος στον *ενεργειακό* τομέα. Η Αλβανία σημείωσε πρόοδο όσον αφορά την εφαρμογή της νομοθεσίας της ΕΕ σύμφωνα με τις δεσμεύσεις της στο πλαίσιο της συνθήκης για την Ενεργειακή Κοινότητα. Η πρόοδος συνεχίστηκε όσον αφορά την αναδιάρθρωση της επιχείρησης ηλεκτρισμού και καταβάλλονται προσπάθειες για τη βελτίωση της οικονομικής της κατάστασης. Εντούτοις, ο ενεργειακός τομέας βρίσκεται σε κρίσιμη κατάσταση. Η ασφάλεια του ανεφοδιασμού σε ηλεκτρική ενέργεια δεν έχει διασφαλιστεί, δεδομένου ότι η ικανότητα παραγωγής δεν επαρκεί για την κάλυψη της εγχώριας ζήτησης και η περιορισμένη ικανότητα διασύνδεσης εξακολουθεί να δυσχεραίνει τις εισαγωγές.

Μπορεί να καταγραφεί ορισμένη πρόοδος όσον αφορά την *κοινωνία της πληροφορίας και τα μέσα ενημέρωσης*. Θεσπίστηκε νέα νομοθεσία για τις ηλεκτρονικές επικοινωνίες και τις ηλεκτρονικές υπογραφές και άρχισε η ελευθέρωση της αγοράς. Εντούτοις, το κανονιστικό πλαίσιο δεν έχει ακόμη εναρμονιστεί με το κεκτημένο και η αρμόδια ρυθμιστική αρχή για τις τηλεπικοινωνίες είναι ανεπαρκής. Σχετικά με την πολιτική στον οπτικοακουστικό τομέα, η διοικητική ικανότητα της ραδιοτηλεοπτικής αρχής πρέπει να ενισχυθεί, αλλά οι τεχνικοί πόροι δεν επαρκούν. Όσον αφορά τον *δημοσιονομικό έλεγχο*, ψηφίστηκε νέος νόμος για τον προϋπολογισμό. Εντούτοις, η λογοδοσία των διαχειριστών και ο δημοσιονομικός έλεγχος βρίσκονται ακόμη σε ελάχιστα προχωρημένο στάδιο. Σημειώθηκε ικανοποιητική πρόοδος στον τομέα των *στατιστικών*. Η ικανότητα της στατιστικής υπηρεσίας της Αλβανίας βελτιώθηκε. Οι περισσότερες από τις στατιστικές ταξινομήσεις έχουν γίνει και είναι σύμφωνες με τα πρότυπα της ΕΕ. Η εναρμόνιση έχει προχωρήσει με μέτριο ρυθμό.

Στον τομέα της *δικαιοσύνης, της ελευθερίας και της ασφάλειας* σημειώθηκε κάποια πρόοδος στους περισσότερους τομείς αν και κατά άνισο τρόπο. Γενικά απαιτείται περαιτέρω βελτίωση. Όσον αφορά τις *θεωρήσεις*, έχει αρχίσει να δημιουργείται ένα αξιόπιστο ληξιαρχείο και σύστημα καταχώρησης των διευθύνσεων για να βελτιωθεί η ασφάλεια των εγγράφων. Ψηφίστηκε ο νόμος περί αλλοδαπών. Η συμφωνία επανεισδοχής ΕΚ-Αλβανίας εφαρμόζεται από το 2006. Η συμφωνία ΕΚ-Αλβανίας για τη διευκόλυνση της έκδοσης θεωρήσεων τέθηκε σε ισχύ και άρχισε ο διάλογος σχετικά με την ελευθέρωση του καθεστώτος θεωρήσεων. Πρέπει να εκδοθούν διαβατήρια με βιομετρικά στοιχεία σύμφωνα με τα πρότυπα της ΕΕ. Το καθεστώς θεωρήσεων δεν είναι ακόμη σύμφωνο με τα πρότυπα της ΕΕ.

Ο *έλεγχος στα σύνορα* έχει βελτιωθεί μετά τη θέσπιση νέου νόμου για τη διαχείριση των συνόρων, για καλύτερες υποδομές και διϋπηρεσιακή συνεργασία. Η εφαρμογή της ολοκληρωμένης στρατηγικής ελέγχου των συνόρων έχει αρχίσει. Ωστόσο, πρέπει να ενισχυθούν το προσωπικό και η κατάρτιση της αστυνομίας συνόρων. Η διασυνοριακή συνεργασία πρέπει να προωθηθεί. Σημειώθηκε μικρή πρόοδος στην *πολιτική ασύλου*. Η επανεξέταση του νομικού πλαισίου για την εναρμόνιση με τα πρότυπα της ΕΕ δεν έχει ολοκληρωθεί, η ικανότητα εφαρμογής είναι ανεπαρκής και η διϋπηρεσιακή συνεργασία πρέπει να ενισχυθεί. Καταγράφεται ορισμένη πρόοδος στον τομέα της *μετανάστευσης*. Δημιουργήθηκε μια κεντρική μονάδα επιστροφής και επανεισδοχής με στόχο την παρακολούθηση των περιφερειακών κέντρων επανεισδοχής. Οι έλεγχοι στα σύνορα είναι τώρα κάπως πιο αποτελεσματικοί, αλλά απαιτούνται ακόμη σημαντικές προσπάθειες.

Σημειώθηκε μικρή πρόοδος στην πρόληψη της *νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες*. Το νομικό πλαίσιο και η συνεργασία μεταξύ τραπεζών και χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες βελτιώθηκαν. Εντούτοις, η ικανότητα δήμευσης των περιουσιακών στοιχείων παραμένει

ανεπαρκής. Οι πόροι για τις έρευνες, η διϋπηρεσιακή συνεργασία και η ικανότητα επιβολής χρήζουν περαιτέρω βελτιώσεων.

Υπήρξε ελάχιστη πρόοδος στην καταπολέμηση των *ναρκωτικών*, η διακίνηση των οποίων εξακολουθεί να αποτελεί σοβαρό πρόβλημα. Οι διώξεις σχετικά με τα ναρκωτικά έχουν αυξηθεί. Κατασκευάστηκαν καλύτερα έργα υποδομής για την προσωρινή αποθήκευση των κατασχθέντων ναρκωτικών. Εντούτοις, απαιτείται ισχυρή βούληση για να επιτευχθούν ικανοποιητικά αποτελέσματα σ' αυτόν τον τομέα, ενώ τα μέτρα πρόληψης και ο εξοπλισμός στα σύνορα πρέπει να βελτιωθούν.

Η πρόοδος συνεχίστηκε όσον αφορά την *αστυνόμευση* με την εφαρμογή του νέου νόμου περί αστυνομίας. Η εφαρμογή της στρατηγικής συμφωνίας με την Ευρωπόλ και της Σύμβασης Αστυνομικής Συνεργασίας της Νοτιοανατολικής Ευρώπης έχει αρχίσει. Εντούτοις, η διοίκηση της αστυνομίας, το προσωπικό, η κατάρτιση και οι δομές εσωτερικού ελέγχου πρέπει να ενισχυθούν, και πρέπει να καταβληθούν περισσότερες προσπάθειες για την ανάπτυξη αξιόπιστων στατιστικών για την εγκληματικότητα.

Μικρή ήταν η πρόοδος όσον αφορά την καταπολέμηση του *οργανωμένου εγκλήματος*, που παραμένει σοβαρό πρόβλημα και επηρεάζει το κράτος δικαίου και το επιχειρηματικό περιβάλλον. Θεσπίστηκε μια εθνική στρατηγική για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος και βελτιώθηκε το νομικό πλαίσιο. Η συνεργασία με την Ιντερπόλ ενισχύθηκε συμβάλλοντας στην εκτέλεση αρκετών διεθνών ενταλμάτων σύλληψης. Ωστόσο, οι προσπάθειες καταπολέμησης του οργανωμένου εγκλήματος δυσχεραίνονται από τη διαφθορά και την ελλιπή προστασία των μαρτύρων. Η αποτελεσματικότητα των ερευνών εξακολουθεί να εμποδίζεται από τις δυσκολίες συνεργασίας μεταξύ της αστυνομίας και των εισαγγελέων.

Υιοθετήθηκε στρατηγική για την καταπολέμηση της *εμπορίας ανθρώπων*, αλλά πρέπει να γίνουν ακόμη πολλά ιδίως σε ό,τι αφορά την προστασία των θυμάτων. Απαιτούνται μεγαλύτερη πολιτική βούληση και καλύτερος συντονισμός για την εφαρμογή της στρατηγικής κατά της εμπορίας, ιδίως σε ό,τι αφορά την προστασία των θυμάτων. Η Αλβανία παραμένει μια σημαντική χώρα προέλευσης για την εμπορία ανθρώπων, τόσο για την σεξουαλική εκμετάλλευση γυναικών και κοριτσιών, όσο και για την αναγκαστική εργασία. Η εγχώρια εμπορία γυναικών και παιδιών σημειώνει αύξηση.

Καταγράφεται θετική πρόοδος στον τομέα της *προστασίας των προσωπικών δεδομένων*. Υπάρχει πλέον το νομικό πλαίσιο και διορίστηκε ανεξάρτητη εποπτική αρχή προστασίας δεδομένων. Εντούτοις, χρειάζεται τους κατάλληλους πόρους για την ορθή εκτέλεση της εντολής της.

Βοσνία-Ερζεγοβίνη

Η Βοσνία-Ερζεγοβίνη σημείωσε μικρή πρόοδο όσον αφορά την εκπλήρωση των **πολιτικών κριτηρίων** σύμφωνα με την ευρωπαϊκή εταιρική σχέση. Με βάση την υλοποιηθείσα πρόοδο σε τέσσερις βασικούς τομείς που καθόρισαν η Επιτροπή και το Συμβούλιο το 2005⁸, η Συμφωνία Σταθεροποίησης και Σύνδεσης (ΣΣΣ) υπογράφηκε τον Ιούνιο του 2008. Εντούτοις,

---

⁸ 1) Εφαρμογή της μεταρρύθμισης της αστυνομίας βάσει της συμφωνίας του Οκτωβρίου 2005 για την αναδιάρθρωση της αστυνομίας· 2) πλήρης συνεργασία με το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο για την πρώην Γιουγκοσλαβία (ICTY)· 3) θέσπιση και εφαρμογή της αναγκαίας νομοθεσίας για τη δημόσια ραδιοτηλεόραση· και 4) ανάπτυξη του νομοθετικού πλαισίου και της διοικητικής ικανότητας για την ορθή εφαρμογή της ΣΣΣ.

η έλλειψη συναίνεσης όσον αφορά τα βασικά στοιχεία της δημιουργίας θεσμών, οι συχνές προκλήσεις κατά της ειρηνευτικής συμφωνίας Ντέιτον/Παρισίων και η εμπρηστική ρητορική επηρέασαν αρνητικά τη λειτουργία των θεσμών και επιβράδυναν τις μεταρρυθμίσεις. Ένα κοινό όραμα των πολιτικών αρχηγών για την πορεία της χώρας και για τις βασικές μεταρρυθμίσεις με γνώμονα την ΕΕ, καθώς και η ικανότητα διατύπωσης ενιαίας άποψης σε κοινοτικά και διεθνή ζητήματα, αποτελούν ουσιώδη στοιχεία για την περαιτέρω πρόοδο της χώρας στην πορεία της προς την Ευρωπαϊκή Ένωση. Η Βοσνία-Ερζεγοβίνη πρέπει επίσης να αναπτύξει περαιτέρω τη διοικητική ικανότητά της, ειδικότερα σε κρατικό επίπεδο, και να αυξήσει τις προσπάθειές της για την καταπολέμηση της διαφθοράς.

Όσον αφορά τη *δημοκρατία και το κράτος δικαίου*, σημειώθηκε ελάχιστη πρόοδος στη δημιουργία πιο λειτουργικών και αποτελεσματικών δομών, ενώ δεν υπήρξε καμία πρόοδος στις *συνταγματικές* μεταρρυθμίσεις. Το σύστημα διακυβέρνησης της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης απαιτεί ακόμη τη διεθνή παρουσία. Το κλείσιμο του Γραφείου του Υπατου Εκπροσώπου (OHR) εξαρτάται από την πρόοδο που θα σημειώσει η Βοσνία-Ερζεγοβίνη στην εκπλήρωση συγκεκριμένων απαιτήσεων⁹.

Οι δημοτικές εκλογές του Οκτωβρίου του 2008 διεξήχθησαν σύμφωνα με τους διεθνείς κανόνες. Σημειώθηκε ορισμένη πρόοδος στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας του *κοινοβουλευτικού σώματος* της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης. Η κοινοβουλευτική συνέλευση θέσπισε σειρά σημαντικών νόμων με βάση την ευρωπαϊκή εταιρική σχέση κατά το πρώτο εξάμηνο του 2008, αλλά οι εργασίες της επηρεάστηκαν αρνητικά από το πολιτικό κλίμα, από τη συστηματική ψηφοφορία με εθνοτικά κριτήρια και από ανεπαρκείς διοικητικούς πόρους. Όσον αφορά την *διακυβέρνηση* σε κρατικό επίπεδο, η συναίνεση για την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση συνέβαλε στην προώθηση του νομοθετικού προγράμματος μέχρι την άνοιξη του 2008. Εντούτοις, οι μεταρρυθμίσεις σταμάτησαν τους τελευταίους μήνες. Οι εσωτερικές εντάσεις και η κατακερματισμένη και ασυντόνιστη χάραξη πολιτικής μεταξύ του κεντρικού κράτους και των οντοτήτων εμποδίζουν σοβαρά την κρατική κυβέρνηση να επιτελέσει αποτελεσματικά το έργο της. Η έλλειψη πολιτικής βούλησης και προβλήματα ικανοτήτων σε επίπεδο κυβέρνησης και κοινοβουλίου εξακολουθούν να καθυστερούν την ψήφιση της νομοθεσίας. Η Διεύθυνση Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης διαδραματίζει πάντα σημαντικό ρόλο στην προώθηση της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, αλλά έχει επηρεασθεί δυσμενώς από τους περιορισμένους πόρους προσωπικού και από το δυσχερές πολιτικό κλίμα. Η έλλειψη πρόσφατης απογραφής πληθυσμού αποτελεί σοβαρό εμπόδιο για τον προγραμματισμό πολιτικής στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη συνολικά.

Σημειώθηκε κάποια πρόοδος στον τομέα της *δημόσιας διοίκησης*, αλλά πρέπει να καταβληθούν ακόμη σημαντικές προσπάθειες. Η υπηρεσία του συντονιστή των μεταρρυθμίσεων της δημόσιας διοίκησης ενισχύθηκε. Η στρατηγική μεταρρύθμισης της δημόσιας διοίκησης, που αποτελεί βασική προτεραιότητα της ευρωπαϊκής εταιρικής σχέσης, έχει αρχίσει να εφαρμόζεται. Το ταμείο ενίσχυσης των μεταρρυθμίσεων της δημόσιας διοίκησης άρχισε να λειτουργεί. Ο συντονισμός μεταξύ των δημόσιων υπηρεσιών σε κρατικό

⁹ Αυτές οι απαιτήσεις καλύπτουν πέντε στόχους: 1° Αποδεκτή και βιώσιμη επίλυση του ζητήματος κατανομής της ιδιοκτησίας μεταξύ του κράτους και άλλων επιπέδων της κυβέρνησης· 2) Αποδεκτή και βιώσιμη επίλυση του ζητήματος μεταβίβασης των αρμοδιοτήτων άμυνας· 3) Απόφαση για τον καθορισμό του τελικού καθεστώτος της περιφέρειας του Βrčko· 4) Δημοσιονομική σταθερότητα (στην οποία θα συμβάλει μια συμφωνία για μόνιμο συντελεστή της Αρχής Έμμεσης Φορολογίας και σύσταση ενός Εθνικού Δημοσιονομικού Συμβουλίου)· 5) Παγίωση του κράτους δικαίου (με την υιοθέτηση μιας εθνικής στρατηγικής για τα εγκλήματα πολέμου, τη θέσπιση νομοθεσίας περί αλλοδαπών και μιας εθνικής στρατηγικής για την μεταρρύθμιση της δικαιοσύνης), καθώς και δύο ειδικοί όροι: 1) υπογραφή της ΣΣΣ και 2) σταθερή πολιτική κατάσταση.

επίπεδο και σε επίπεδο οντοτήτων βελτιώθηκε, με την κοινή συμμετοχή σε πολλά προγράμματα κατάρτισης ευρείας κλίμακας. Εν πάση περιπτώσει, απαιτούνται συνεχείς προσπάθειες για να αποτρέπονται οι πολιτικές παρεμβάσεις, να περιοριστεί ο ρόλος που παίζει η εθνοτική ταυτότητα στους διορισμούς και για να καθιερωθεί μια επαγγελματική και αποτελεσματική δημόσια υπηρεσία βασισμένη σε αξιοκρατικά κριτήρια. Η διαδικασία σχεδιασμού του νόμου περί κρατικής ιδιοκτησίας η οποία αποτελεί την προϋπόθεση για το κλείσιμο του γραφείου του Ανωτάτου Εκπροσώπου, είναι πολύ βραδεία. Ο διορισμός των τεσσάρων κρατικών διαμεσολαβητών και η μεταβίβαση των αρμοδιοτήτων των διαμεσολαβητών στο κράτος έχουν καθυστερήσει.

Η Βοσνία-Ερζεγοβίνη συνέχισε να σημειώνει πρόοδο στη βελτίωση του *δικαστικού συστήματος*. Εγκρίθηκε μια εθνική στρατηγική για την ανάπτυξη του δικαστικού συστήματος που αποσκοπεί στην περαιτέρω ενίσχυση της ανεξαρτησίας, της υποχρέωσης λογοδοσίας, της αποτελεσματικότητας, του επαγγελματισμού και της εναρμόνισης του δικαστικού συστήματος. Το Ανώτατο Δικαστικό και Εισαγγελικό Συμβούλιο συνέχισε τις προσπάθειές του για να βελτιώσει την κατάσταση του δικαστικού τομέα. Εντούτοις, ο κατακερματισμός του δικαστικού συστήματος και η περιπλοκότητα του νομικού πλαισίου εμποδίζουν ακόμη την λειτουργία της δικαιοσύνης. Υπάρχουν πάντα προβλήματα όσον αφορά τη δίωξη του οργανωμένου εγκλήματος και των εγκλημάτων πολέμου στις οντότητες και στα καντόνια. Η ανεξαρτησία, η λογοδοσία και η αποτελεσματικότητα της δικαστικής εξουσίας πρέπει να ενισχυθούν περισσότερο. Η κυβέρνηση της Δημοκρατίας των Σερβοβοσνίων (Republika Srpska) αμφισβήτησε τη δικαιοδοσία και τις αρμοδιότητες των κρατικών δικαστικών υπηρεσιών να λειτουργούν ελεύθερα στη Δημοκρατία των Σερβοβοσνίων, πράγμα που αποτελεί πηγή σοβαρών ανησυχιών.

Η Βοσνία-Ερζεγοβίνη σημείωσε ελάχιστη πρόοδο όσον αφορά την *καταπολέμηση της διαφθοράς*, η οποία είναι εκτεταμένη και αποτελεί σοβαρό πρόβλημα. Η εθνική στρατηγική καταπολέμησης της διαφθοράς δεν έχει εφαρμοστεί ορθά. Οι καταδίκες για διαφθορά είναι πολύ περιορισμένες. Η διαφάνεια των δραστηριοτήτων της δημόσιας διοίκησης εμποδίζεται από τις πολιτικές πιέσεις που ασκούνται στους δημόσιους φορείς εξωτερικού ελέγχου και στους εποπτικούς φορείς κατά της διαφθοράς. Η Βοσνία-Ερζεγοβίνη πρέπει να αναλάβει ενισχυμένη δέσμευση και αποφασιστική δράση κατά της διαφθοράς.

Ελάχιστη πρόοδος σημειώθηκε σε ό,τι αφορά τα *δικαιώματα του ανθρώπου και την προστασία των μειονοτήτων*. Η Βοσνία-Ερζεγοβίνη επικύρωσε όλες τις σημαντικές διεθνείς συμβάσεις και τις συμβάσεις των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα του ανθρώπου, καθώς και τον αναθεωρημένο Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη. Εντούτοις, πρέπει να βελτιωθεί η γενική εφαρμογή των διεθνών συμβάσεων για τα δικαιώματα του ανθρώπου. Σε πολλές υποθέσεις, οι αποφάσεις της Επιτροπής ανθρωπίνων δικαιωμάτων του Συνταγματικού Δικαστηρίου της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης δεν έχουν εφαρμοστεί ορθά.

Σημειώθηκε κάποια πρόοδος στον τομέα των *ατομικών και πολιτικών δικαιωμάτων*. Λήφθηκαν ορισμένα μέτρα για την ανάπτυξη της *κοινωνίας των πολιτών*. Η σύσταση του Συμβουλίου της Κοινωνίας των Πολιτών αποτελεί θετική εξέλιξη, παρόλο που οι οργανώσεις της *κοινωνίας των πολιτών* είναι γενικά αδύναμες και η συμμετοχή τους στη διαδικασία χάραξης πολιτικής πρέπει να ενισχυθεί περισσότερο. Έχουν εξασφαλιστεί οι απαιτούμενοι πόροι για την κατασκευή *φυλακής* σε επίπεδο κεντρικού κράτους. Εντούτοις, δεν υπάρχει ακόμη ενιαία πρακτική για τις ποινικές κυρώσεις μεταξύ του κράτους και των οντοτήτων. Η *κακή μεταχείριση* των κρατουμένων εξακολουθεί να αποτελεί πρόβλημα. Η δίωξη των δραστών είναι ανεπαρκής. Η *πρόσβαση στη δικαιοσύνη* στις αστικές και ποινικές διώξεις προκαλεί ανησυχία και η ισότητα ενώπιον του νόμου δεν είναι πάντα διασφαλισμένη.

Τα συντάγματα του κράτους και των οντοτήτων προβλέπουν την *ελευθερία της έκφρασης* και των μέσων ενημέρωσης, την *ελευθερία του συνέρχεσθαι και συνεταιρίζεσθαι*, καθώς και τη *θρησκευτική ελευθερία*. Εντούτοις, σημειώθηκε μικρή περαιτέρω πρόοδος σ' αυτούς τους τομείς, ενώ απαιτείται η καλύτερη εφαρμογή της ισχύουσας νομοθεσίας. Ο ομοσπονδιακός νόμος για τη δημόσια ραδιοτηλεόραση ψηφίστηκε, παρόλο που απαιτείται ακόμη η πλήρης εναρμόνιση με την αντίστοιχη νομοθεσία του κεντρικού κράτους. Όλοι οι νόμοι για τη ραδιοτηλεόραση πρέπει να εφαρμόζονται ορθά για την εκπλήρωση μιας από τις βασικές προτεραιότητες της ευρωπαϊκής εταιρικής σχέσης. Έγιναν απόπειρες παρακράτησης οικονομικών πόρων από το σύστημα δημόσιας ραδιοτηλεόρασης. Σημειώθηκαν επίσης και άλλες περιπτώσεις σωματικής βίας κατά δημοσιογράφων και εκδοτών.

Υπήρξε ελάχιστη πρόοδος στον τομέα των *οικονομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων*. Απαιτούνται συνεχείς προσπάθειες όσον αφορά την προστασία των *γυναικών* από όλες τις μορφές βίας. Παρόλο που έχει καθοριστεί ένα σχέδιο δράσης για τα *παιδιά*, εξακολουθούν να υφίστανται προβλήματα στους τομείς της υγείας, της κοινωνικής προστασίας, της εκπαίδευσης και της ενδοοικογενειακής βίας κατά των παιδιών. Οι ανεπάρκειες των συστημάτων κοινωνικής πρόνοιας επηρεάζουν αρνητικά τις συνθήκες διαβίωσης των *ευάλωτων ομάδων*, στις οποίες περιλαμβάνονται και τα ψυχικά άρρωστα άτομα. Η κύρωση του αναθεωρημένου Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη αποτελεί πρόοδο, αλλά το περίπλοκο σύστημα διακυβέρνησης και η κατάτμηση της νομοθεσίας δυσχεραίνουν την ανάπτυξη κοινωνικού διαλόγου σε όλη τη χώρα. Η πρόοδος συνεχίστηκε στους τομείς των *δικαιωμάτων ιδιοκτησίας* και της μεταρρύθμισης της διαχείρισης των γαιών. Η εντολή της επιτροπής για τις αξιώσεις ιδιοκτησίας των εκτοπισθέντων και των προσφύγων έχει παραταθεί για να εξετάσει τις υπόλοιπες υποθέσεις ανάκτησης ιδιοκτησίας. Το νομικό πλαίσιο της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης περιλαμβάνει διατάξεις για την προστασία των οικονομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων, αλλά, γενικά, η εφαρμογή του είναι ανεπαρκής.

Μικρή πρόοδος σημειώθηκε στον τομέα των *πολιτιστικών δικαιωμάτων* και των *δικαιωμάτων των μειονοτήτων*. Σε επίπεδο κεντρικού κράτους έχει δημιουργηθεί το Συμβούλιο Εθνικών Μειονοτήτων ενώ το Συμβούλιο Εθνικών Μειονοτήτων στη Δημοκρατία των Σερβοβοσνίων λειτουργεί ήδη. Πρέπει να ληφθούν περαιτέρω μέτρα για τη βελτίωση της εφαρμογής του νόμου περί εθνικών μειονοτήτων, και το σύνταγμα σε επίπεδο κεντρικής εξουσίας πρέπει να τροποποιηθεί για να επιτραπεί η πρόσβαση των μειονοτήτων σε όλες τις πολιτικές θέσεις. Ο διαχωρισμός των παιδιών στα σχολεία με εθνικά κριτήρια παραμένει ένα πρόβλημα. Η Βοσνία-Ερζεγοβίνη προσχώρησε στη «Δεκαετία ενσωμάτωσης των Ρομ 2005-2015». Έχει προβλεφθεί ένα σχέδιο δράσης για τη στέγαση, την υγεία και την απασχόληση των Ρομ, καθώς και ένας μηχανισμός συντονισμού. Εντούτοις, η *μειονότητα των Ρομ* διαβιώνει ακόμη σε πολύ δυσχερείς συνθήκες και υφίσταται διακρίσεις, έχοντας ελάχιστη πρόσβαση στην εκπαίδευση, στην κοινωνική προστασία, στην υγειονομική περίθαλψη, στη στέγαση και στην απασχόληση. Η έλλειψη ενός ληξιαρχείου δυσχεραίνει την άσκηση των βασικών κοινωνικών και οικονομικών δικαιωμάτων τους.

Σχετικά με τους *πρόσφυγες* και τους *εκτοπισθέντες στο εσωτερικό της χώρας*, σημειώθηκαν ορισμένες βελτιώσεις όσον αφορά την ασφάλεια, αλλά επιτεύχθηκε ελάχιστη πρόοδος όσον αφορά τη βελτίωση της κοινωνικής και οικονομικής ένταξης των ατόμων που έχουν επιστρέψει.

Σχετικά με τα *περιφερειακά θέματα και τις διεθνείς υποχρεώσεις*, η Βοσνία-Ερζεγοβίνη εξακολουθεί να συμμετέχει ενεργά στις πρωτοβουλίες περιφερειακής συνεργασίας, περιλαμβανομένου του Συμβουλίου Περιφερειακής Συνεργασίας (ΣΠΣ) με έδρα το Σεράγεβο από τον Φεβρουάριο 2008, καθώς και της Συμφωνίας Ελευθέρων Συναλλαγών της Κεντρικής

Ευρώπης (CEFTA). Η Βοσνία-Ερζεγοβίνη διατήρησε ικανοποιητικό επίπεδο συνεργασίας με το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο για την Πρώην Γιουγκοσλαβία (ICTY), που αποτελεί βασική προτεραιότητα της ευρωπαϊκής εταιρικής σχέσης. Όσον αφορά το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο, η διμερής συμφωνία περί ασυλίας με τις Ηνωμένες Πολιτείες δεν συνάδει με τη σχετική κοινή θέση και τις αρχές της ΕΕ. Η Βοσνία-Ερζεγοβίνη υπόκειται ακόμη στη διαδικασία παρακολούθησης για τις υποχρεώσεις και τις δεσμεύσεις της όσον αφορά την προσχώρησή της στο Συμβούλιο της Ευρώπης.

Γενικά, οι σχέσεις της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης με τους γείτονές της ήταν καλές, αλλά σημειώθηκε ελάχιστη πρόοδος στην επίλυση εκκρεμών ζητημάτων, όπως εκείνων που αφορούν το εμπόριο και τα σύνορα με την Κροατία και τη Σερβία.

Η **οικονομία** της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης εξακολουθεί να σημειώνει ισχυρή ανάκαμψη. Η μακροοικονομική σταθερότητα εξασθένησε λόγω της διεύρυνσης των εξωτερικών ελλειμμάτων, της αύξησης του πληθωρισμού και των επεκτατικών τάσεων των δημοσιονομικών πολιτικών. Η εμμονή πολύ υψηλών επιπέδων της απασχόλησης και η χαμηλή συμμετοχή στην αγορά εργασίας στη χώρα προκαλούν έντονες ανησυχίες που εντείνονται από τις αποκλίνουσες πορείες των μεταρρυθμίσεων μεταξύ των οντοτήτων.

Όσον αφορά τα **οικονομικά κριτήρια**, η Βοσνία-Ερζεγοβίνη σημείωσε άνιση πρόοδο στη δημιουργία μιας λειτουργικής οικονομίας της αγοράς. Σημαντικές περαιτέρω μεταρρυθμιστικές προσπάθειες πρέπει να καταβληθούν με αποφασιστικότητα, ώστε να μπορεί η χώρα να αντιμετωπίσει μακροπρόθεσμα τις ανταγωνιστικές πιέσεις και τις δυνάμεις της αγοράς στο εσωτερικό της Ένωσης.

Σημειώθηκε μικρή πρόοδος στην επίτευξη συναίνεσης όσον αφορά τους βασικούς άξονες της οικονομικής πολιτικής, ενώ βελτιώθηκε η συνεργασία μεταξύ των οντοτήτων σε τομείς της οικονομικής πολιτικής. Αναλήφθηκε δέσμευση για τη βελτίωση του δημοσιονομικού συντονισμού με τη θέσπιση του νόμου για τη σύσταση του Εθνικού Δημοσιονομικού Συμβουλίου και την ορκωμοσία του Δημοσιονομικού Συμβουλίου δυνάμει του νέου νόμου στις αρχές Σεπτεμβρίου. Επιτεύχθηκε συμφωνία για την κατανομή των έμμεσων φόρων. Το καθεστώς νομισματικού συμβουλίου (Currency Board Arrangement) συνέχισε να εφαρμόζεται ομαλά και η χρηματοπιστωτική σταθερότητα διατηρήθηκε ως επί το πλείστον, παρά τη διεθνή αστάθεια και τους υψηλούς συντελεστές ανάπτυξης του εσωτερικού δανεισμού. Ορισμένοι δείκτες της αγοράς εργασίας βελτιώθηκαν. Οι υψηλοί συντελεστές φορολογίας εταιρειών και εισοδήματος στην Ομοσπονδία μειώθηκαν και θεσπίστηκαν νομοθετικά μέτρα για την αποφυγή της διπλής φορολογίας στη χώρα.

Το επιχειρηματικό περιβάλλον βελτιώθηκε κατά κάποιο τρόπο στους τομείς καταχώρισης των επιχειρήσεων, διαδικασιών πτώχευσης και κτηματογράφησης. Ο τομέας των ΜΜΕ επωφελείται από την καλύτερη πρόσβαση στη χρηματοδότηση. Οι άμεσες ξένες επενδύσεις αυξήθηκαν το 2007, χάρη στις ιδιωτικοποιήσεις ευρείας κλίμακας στη Δημοκρατία των Σερβοβοσνίων, και κάλυψαν πλήρως το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών. Η αναβάθμιση του υλικού κεφαλαίου επιταχύνθηκε, υποστηριζόμενη επίσης από την ταχεία αύξηση των δημόσιων επενδύσεων στη Δημοκρατία των Σερβοβοσνίων.

Η δημοσιονομική ολίσθηση η οποία άρχισε το 2006, συνεχίστηκε το 2007 και το 2008. Στην Ομοσπονδία ελλοχεύουν δημοσιονομικοί κίνδυνοι λόγω των μεγάλων δεσμεύσεων που αναλήφθηκαν για τις κοινωνικές δαπάνες παρά την επιβράδυνση των εσόδων του προϋπολογισμού. Επιπλέον, η μισθολογική πολιτική του δημόσιου τομέα εφαρμόστηκε χαλαρά σε όλα τα κυβερνητικά επίπεδα με αυξήσεις μισθών και μηχανισμούς

αναπροσαρμογής που εξασθενίζουν τη δημοσιονομική σταθερότητα και την ανταγωνιστικότητα του ιδιωτικού τομέα. Η αναδιάρθρωση και η εκκαθάριση κρατικά ελεγχόμενων επιχειρήσεων προχώρησαν με βραδύ ρυθμό, σημειώνοντας μόνον οριακή πρόοδο στις ιδιωτικοποιήσεις σε επίπεδο Ομοσπονδίας. Η απασχόληση παρέμεινε σε πολύ υψηλά επίπεδα.

Η ανακατανομή της διάρθρωσης της παραγωγής προς δραστηριότητες με υψηλότερη προστιθέμενη αξία γίνεται με πολύ βραδύ ρυθμό. Η αδύναμη παραγωγική ικανότητα και οι διαρθρωτικές δυσκαμψίες – υψηλοί συντελεστές κοινωνικών εισφορών, στρέβλωση των μηχανισμών καθορισμού των μισθών, υψηλές και κακώς στοχοθετημένες κοινωνικές παροχές και χαμηλή εργατική κινητικότητα - δυσχεραίνουν τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης. Το επιχειρηματικό περιβάλλον επηρεάζεται ακόμη από τη διοικητική ανεπάρκεια. Ο ευρύς άτυπος τομέας τροφοδοτείται από ανεπαρκές κανονιστικό πλαίσιο, από ακατάλληλη φορολογική πολιτική και πολιτική δαπανών και από αδυναμίες στην επιβολή του νόμου, όπως στην καταπολέμηση της διαφθοράς και του οργανωμένου εγκλήματος. Τούτο αποτελεί σοβαρό πρόβλημα, δεδομένου ότι μειώνει τη φορολογική βάση και την αποτελεσματικότητα των οικονομικών πολιτικών.

Η Βοσνία-Ερζεγοβίνη σημείωσε κάποια πρόοδο όσον αφορά την εναρμόνιση της νομοθεσίας και των πολιτικών της με τα **ευρωπαϊκά πρότυπα**. Η εφαρμογή των διατάξεων σχετικά με το εμπόριο μετά την έναρξη ισχύος της ενδιάμεσης συμφωνίας την 1^η Ιουλίου 2008 ήταν γενικά ικανοποιητική. Εντούτοις, η διοικητική υποδομή της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης πρέπει να ενισχυθεί και η χώρα οφείλει να αυξήσει τις επιδόσεις της όσον αφορά την εφαρμογή της ΣΣΣ.

Η Βοσνία-Ερζεγοβίνη σημείωσε κάποια πρόοδο σε ό,τι αφορά την εκπλήρωση των προτεραιοτήτων της ευρωπαϊκής εταιρικής σχέσης σε τομείς της **εσωτερικής αγοράς**. Όσον αφορά την *ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων*, σημειώθηκε ελάχιστη πρόοδος στους τομείς της τυποποίησης, της πιστοποίησης και της εποπτείας της αγοράς. Πρέπει να καταβληθούν συνεχείς προσπάθειες για την εναρμόνιση του νομικού πλαισίου με τη νομοθεσία της ΕΕ σ' αυτόν τον τομέα και για την ανάπτυξη της αναγκαίας διοικητικής υποδομής. Ψηφίστηκε ο νόμος για τα φαρμακευτικά προϊόντα και τα ιατρικά βοηθήματα, ο οποίος θα συμβάλει στην ολοκλήρωση μιας ενιαίας εσωτερικής αγοράς στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη σ' αυτόν τον τομέα. Το Συμβούλιο για την *προστασία των καταναλωτών* άρχισε να λειτουργεί πλήρως.

Σημειώθηκε ελάχιστη πρόοδος όσον αφορά τις *υπηρεσίες, το δικαίωμα εγκατάστασης και το εταιρικό δίκαιο*. Αντίθετα από την καταχώριση των επιχειρήσεων που παρουσίασε κάποια βελτίωση, η δημιουργία μιας ενιαίας εποπτεύουσας αρχής σε επίπεδο κεντρικού κράτους για τον τραπεζικό τομέα και η θέσπιση εθνικής νομοθεσίας για τη μίσθωση και το ενοχικό δίκαιο δεν σημείωσαν καμία πρόοδο.

Δεν σημειώθηκαν νέες εξελίξεις στον τομέα της *ελεύθερης κυκλοφορίας των κεφαλαίων*, αλλά οι προετοιμασίες της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης σ' αυτόν τον τομέα συνεχίζονται. Σημειώθηκε πρόοδος στον τομέα των *τελωνείων*, σε ό,τι αφορά την εναρμόνιση της νομοθεσίας και τη διοικητική υποδομή. Οι τελωνειακές στρατηγικές – ειδικότερα για την κατάρτιση, την τεχνολογία των πληροφοριών και άλλους τομείς – πρέπει τώρα να καθοριστούν. Σημειώθηκε επίσης πρόοδος στην εκπλήρωση των προτεραιοτήτων της ευρωπαϊκής εταιρικής σχέσης σε ό,τι αφορά τη *φορολογία*. Το Σεπτέμβριο του 2008 συστάθηκε ένα εθνικό δημοσιονομικό συμβούλιο. Η είσπραξη του ΦΠΑ βελτιώθηκε λόγω της αυξανόμενης οικονομικής δραστηριότητας και της αύξησης του αριθμού εγγεγραμμένων για την καταβολή του ΦΠΑ.

Όσον αφορά τον ανταγωνισμό, η Βοσνία-Ερζεγοβίνη σημείωσε κάποια πρόοδο στον έλεγχο των μονοπωλίων. Το Συμβούλιο του ανταγωνισμού έχει αυξήσει τις δραστηριότητές του, παρόλο που δεν έχει ολοκληρωθεί ακόμη η εναρμόνιση της νομοθεσίας με το κεκτημένο. Δεν σημειώθηκε καμία πρόοδος στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων, ενώ εκκρεμούν η νομοθεσία και η δημιουργία λειτουργικά ανεξάρτητης εποπτεύουσας αρχής για τις κρατικές ενισχύσεις. Μικρή πρόοδος σημειώθηκε στον τομέα των *δημόσιων συμβάσεων*, όπου όμως δεν έχει ακόμη διασφαλιστεί η εφαρμογή των σχετικών διαδικασιών σε όλη τη χώρα. Σημειώθηκε ελάχιστη πρόοδος όσον αφορά την επιβολή των *δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας*. Το νομοθετικό πλαίσιο είναι ανεπαρκές και η ικανότητα εφαρμογής πρέπει να ενισχυθεί.

Μικρή ήταν η πρόοδος όσον αφορά την *κοινωνική πολιτική και την πολιτική απασχόλησης*. Ο συντονισμός και ο στρατηγικός σχεδιασμός στον τομέα της δημόσιας υγείας βελτιώθηκαν. Καθιερώθηκε η Διάσκεψη των υπουργών Υγείας οι οποίοι συνέρχονται τακτικά. Λήφθηκαν ορισμένα μέτρα για την εφαρμογή της σύμβασης-πλαίσιου του ΠΟΥ, η οποία ωστόσο πρέπει ακόμη να βελτιωθεί. Εντούτοις, η νομοθεσία και οι πολιτικές στον κοινωνικό τομέα και στον τομέα της απασχόλησης είναι εξαιρετικά αποσπασματικές. Η θεσμική συγκρότηση της χώρας εξακολουθεί να αποτελεί ένα σοβαρό εμπόδιο για την ανάπτυξη των αναγκαίων συντονισμένων μεθόδων.

Σημειώθηκε ορισμένη πρόοδος όσον αφορά την εναρμόνιση με τα ευρωπαϊκά πρότυπα στον τομέα της *εκπαίδευσης*. Ο συντονισμός μεταξύ των δεκατεσσάρων υπουργών εκπαίδευσης στη χώρα βελτιώθηκε κάπως χάρη στη Διάσκεψη Υπουργών. Ψηφίστηκε εθνικός νόμος για την επαγγελματική κατάρτιση. Η Βοσνία-Ερζεγοβίνη έλαβε επίσης συμπληρωματικά μέτρα για την εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων της Μπολόνια. Εντούτοις, η εναρμόνιση της νομοθεσίας σε επίπεδο οντοτήτων και κανονίων δεν έχει ολοκληρωθεί και η εφαρμογή σ'όλη τη χώρα είναι άνιση. Όσον αφορά την έρευνα, έχει ξεκινήσει η διαδικασία σύνδεσης της χώρας με το έβδομο πρόγραμμα-πλαίσιο για την έρευνα το οποίο θα αυξήσει τις δυνατότητες έρευνας με τους εταίρους της ΕΕ. Εν πάση περιπτώσει, πρέπει να καταβληθούν ακόμη σημαντικές προσπάθειες για να αυξηθεί το ερευνητικό δυναμικό της χώρας.

Η Βοσνία-Ερζεγοβίνη έχει προχωρήσει αρκετά στις προετοιμασίες της για προσχώρηση στον ΠΟΕ, αλλά πρέπει να εντείνει τις προσπάθειές της για να υλοποιήσει τον στόχο της έγκαιρης προσχώρησης.

Η Βοσνία-Ερζεγοβίνη σημείωσε ορισμένη πρόοδο στην εναρμόνιση με τα ευρωπαϊκά πρότυπα σε αρκετές *τομεακές πολιτικές*. Υπήρξε ελάχιστη πρόοδος στον τομέα της *βιομηχανίας και των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ)*. Δεν έχει υιοθετηθεί μια εθνική στρατηγική για τις ΜΜΕ, ενώ εκκρεμεί ακόμη μια στρατηγική για τη βιομηχανική πολιτική.

Σημειώθηκε κάποια πρόοδος στην εναρμόνιση με τις πολιτικές της ΕΕ στον τομέα της *γεωργίας και της αλιείας*. Ο εθνικός νόμος για τη γεωργία, τα τρόφιμα και την αγροτική ανάπτυξη έχει ψηφιστεί. Εντούτοις, δεν σημειώθηκε καμία πρόοδος όσον αφορά τη σύσταση του Υπουργείου Γεωργίας σε επίπεδο κεντρικού κράτους. Η ανάπτυξη μιας σφαιρικής γεωργικής στρατηγικής έχει καθυστερήσει. Μικρή ήταν η πρόοδος στον τομέα της ασφάλειας των τροφίμων, και της κτηνιατρικής και φυτοϋγειονομικής πολιτικής. Υπάρχουν ακόμη προβλήματα λόγω των ακατάλληλων ανθρώπινων και χρηματοδοτικών πόρων και του ανεπαρκούς συντονισμού μεταξύ των υπηρεσιών του κράτους και των οντοτήτων. Οι προετοιμασίες της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης στον τομέα του *περιβάλλοντος* βρίσκονται σε αρχικό στάδιο. Δεν έχει ψηφιστεί περιβαλλοντικός νόμος σε κεντρικό κρατικό επίπεδο που θα

αποτελέσει το πλαίσιο για εναρμονισμένη περιβαλλοντική προστασία σε εθνικό επίπεδο και δεν έχει συσταθεί εθνική υπηρεσία περιβάλλοντος.

Η Βοσνία-Ερζεγοβίνη σημείωσε κάποια πρόοδο στον τομέα των *μεταφορών*, τόσο όσον αφορά την ενίσχυση της θεσμικής υποδομής της, όσο και την προσαρμογή του κανονιστικού πλαισίου. Σημειώθηκε πρόοδος στην ανάπτυξη των διευρωπαϊκών δικτύων μεταφορών, αλλά απαιτούνται ακόμη σημαντικές μεταρρυθμίσεις και εναρμόνιση όσον αφορά τους σιδηροδρόμους. Η χώρα εξακολουθεί να συμμετέχει ενεργά στο Παρατηρητήριο Μεταφορών της Νοτιοανατολικής Ευρώπης. Έχει ανοίξει η αγορά για εμπορικούς αερομεταφορείς μετά την κύρωση της συμφωνίας Κοινού Ευρωπαϊκού Αεροπορικού Χώρου (ΚΕΑΧ), η οποία, ωστόσο, πρέπει να εφαρμόζεται με μεγαλύτερη συνέπεια. Απαιτούνται περισσότερες προσπάθειες για να ολοκληρωθεί η μετατροπή του θεσμικού πλαισίου και για να εξασφαλιστούν οι προϋποθέσεις ανοίγματος της αγοράς σε όλα τα μεταφορικά μέσα.

Στον τομέα της *ενέργειας* η πρόοδος ήταν περιορισμένη. Ως συμβαλλόμενο μέρος της Συνθήκης για την Ενεργειακή Κοινότητα, η Βοσνία-Ερζεγοβίνη οφείλει να εφαρμόσει την αντίστοιχη ενεργειακή νομοθεσία της ΕΕ, αλλά καθυστερεί σε αρκετούς τομείς σχετικούς με την ενέργεια. Οι μεταρρυθμίσεις στον τομέα του φυσικού αερίου καθυστερούν ιδιαίτερα. Στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας, έχει γίνει διαχωρισμός των δραστηριοτήτων διανομής, και έχουν δημιουργηθεί ανεξάρτητος φορέας διαχείρισης του συστήματος (ISO) και επιχείρηση διανομής (Transco). Εντούτοις, οι εξελίξεις σχετικά με την Transco, ιδίως η πρόταση που υπέβαλε η Δημοκρατία των Σερβοβοσνίων για την κατάτμηση της εταιρείας μεταξύ των οντοτήτων, απειλούν την πρόοδο που έχει καταγραφεί στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας. Δεν έχει αναπτυχθεί μια σφαιρική ενεργειακή στρατηγική.

Η Βοσνία-Ερζεγοβίνη σημείωσε μικρή πρόοδο στον τομέα της *κοινωνίας της πληροφορίας και των μέσων ενημέρωσης*. Με την ψήφιση του ομοσπονδιακού νόμου για τη δημόσια ραδιοτηλεόραση, ολοκληρώθηκε το νομικό πλαίσιο για τη δημόσια ραδιοτηλεόραση στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη, παρόλο που πρέπει ακόμη να γίνει η εναρμόνιση με την αντίστοιχη εθνική νομοθεσία. Η ανεξαρτησία της ρυθμιστικής αρχής για τις επικοινωνίες δοκιμάστηκε εκ νέου από τους νέους μισθολογικούς κανόνες του προσωπικού και από τις δυσκολίες διορισμού γενικού διευθυντή. Δεν σημειώθηκε καμία πρόοδος στη δημιουργία ενός φορέα πληροφοριών σε κεντρικό κρατικό επίπεδο. Ο τομέας του *δημοσιονομικού ελέγχου* σημείωσε μικρή πρόοδο.

Κάποια πρόοδος σημειώθηκε επίσης και στον τομέα των *στατιστικών*. Εντούτοις, η συμφωνία συνεργασίας μεταξύ των στατιστικών οργάνων της χώρας σε επίπεδο κεντρικού κράτους και οντοτήτων δεν έχει εφαρμοστεί ορθά. Λόγω πολιτικών αποκλίσεων, δεν έχει ληφθεί ακόμη απόφαση που να επιβεβαιώνει τη διενέργεια της απογραφής του πληθυσμού το 2011. Πρέπει να καταβληθούν σημαντικές προσπάθειες για να δημιουργηθεί ένα αποτελεσματικό σύστημα στατιστικών στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη σύμφωνα με τα ευρωπαϊκά πρότυπα.

Στον τομέα της *δικαιοσύνης, της ελευθερίας και της ασφάλειας*, η πρόοδος συνεχίστηκε σε ό,τι αφορά τη *διαχείριση των θεωρήσεων, των συνόρων, του ασύλου και της μετανάστευσης*. Εν πάση περιπτώσει, πρέπει να συνεχιστούν οι προσπάθειες για περαιτέρω βελτιώσεις σε όλους αυτούς τους τομείς. Η συμφωνία διευκόλυνσης της έκδοσης θεωρήσεων μεταξύ της ΕΚ και της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης τέθηκε σε ισχύ τον Ιανουάριο 2008. Ξεκίνησε διάλογος με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή σχετικά με την ελευθέρωση του καθεστώτος έκδοσης θεωρήσεων. Λήφθηκαν περαιτέρω μέτρα για την εισαγωγή διαβατηρίων με βιομετρικά στοιχεία. Εντούτοις, πρέπει να βελτιωθεί περαιτέρω το σύστημα προστασίας της αναγνώρισης πολιτών (CIPS), καθώς και να εξασφαλιστούν η ασφάλεια και η αποτελεσματική διαχείριση του

συστήματος. Υιοθετήθηκε ένα νέο ολοκληρωμένο σύστημα διαχείρισης των συνόρων (IBM). Τον Ιούλιο του 2008 συστάθηκε η κρατική επιτροπή διαχείρισης των συνόρων που είναι επιφορτισμένη με το συντονισμό του ολοκληρωμένου συστήματος διαχείρισης των συνόρων (IBM) και την εφαρμογή της στρατηγικής. Απαιτείται τώρα περαιτέρω δράση για να βελτιωθεί η συνεργασία μεταξύ των διαφόρων αρχών στα σύνορα. Σημειώθηκε περαιτέρω πρόοδος στη δημιουργία ενός αποτελεσματικού συστήματος παροχής ασύλου, όπως και στον τομέα της μετανάστευσης. Το Μάιο ανοίχθηκε ένα προσωρινό κέντρο υποδοχής παράνομων μεταναστών, αλλά δεν έχει ακόμη εγκριθεί η νέα στρατηγική μετανάστευσης. Η Βοσνία-Ερζεγοβίνη εφάρμοσε ορθά τη συμφωνία επανεισδοχής με τις Ευρωπαϊκές Κοινότητες, η οποία τέθηκε σε ισχύ τον Ιανουάριο του 2008.

Σημειώθηκε μικρή πρόοδος στην πρόληψη της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Η συνεργασία σε διεθνές επίπεδο έχει βελτιωθεί και η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης σχετικά με τη νομιμοποίηση, την ανίχνευση, την κατάσχεση και τη δήμευση των εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας τέθηκε σε ισχύ. Εντούτοις, η εγχώρια νομοθεσία δεν έχει ακόμη εναρμονιστεί με τη σύμβαση. Επιπλέον, η μονάδα χρηματοοικονομικών πληροφοριών (FIU) στην Κρατική Υπηρεσία Ερευνών και Προστασίας δεν έχει ακόμη στελεχωθεί επαρκώς. Απαιτούνται μεγαλύτερες προσπάθειες για να ενισχυθεί η διοικητική ικανότητα πρόληψης της νομιμοποίησης εσόδων. Λήφθηκαν ορισμένα μέτρα για την καταπολέμηση των ναρκωτικών, και έχει συσταθεί η επιτροπή ναρκωτικών. Εντούτοις, η Βοσνία-Ερζεγοβίνη δεν έχει υιοθετήσει μια στρατηγική κατά των παράνομων ναρκωτικών, ούτε και αντίστοιχο σχέδιο δράσης. Η διακίνηση ναρκωτικών παραμένει σοβαρό πρόβλημα που απαιτεί συνεχείς προσπάθειες.

Επιτεύχθηκε πρόοδος στη λειτουργία της αστυνομίας. Η θέσπιση της αντίστοιχης νομοθεσίας για την αστυνομία που προβλέπει τη δημιουργία επτά νέων υπηρεσιών σε κρατικό επίπεδο αποτελεί θετικό βήμα. Αυτοί οι νόμοι πρέπει τώρα να εφαρμοστούν χωρίς καθυστέρηση και πρέπει να διορισθούν οι διευθυντές των νέων υπηρεσιών. Λήφθηκαν ορισμένα μέτρα για να διευκολυνθεί η εργασία της Κρατικής Υπηρεσίας Ερευνών και Προστασίας. Εντούτοις, οι αστυνομικές δυνάμεις της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης είναι κατατεταγμένες, όπως και οι αρμοδιότητες σχετικά με τα συστήματα επικοινωνιών, τις βάσεις δεδομένων, τις έρευνες μέσω υπολογιστή, τα συστήματα εγκληματολογικής ανάλυσης και έρευνας.

Η Βοσνία-Ερζεγοβίνη σημείωσε μικρή πρόοδο όσον αφορά την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, που παραμένει σοβαρό πρόβλημα και επηρεάζει το κράτος δικαίου και το επιχειρηματικό περιβάλλον. Η εφαρμογή της στρατηγικής για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος ήταν ανεπαρκής. Το νομικό πλαίσιο έχει καθοριστεί, αλλά πρέπει να βελτιωθεί η εφαρμογή του. Δόθηκε ελάχιστη συνέχεια στη στρατηγική του 2006 για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας. Η Βοσνία-Ερζεγοβίνη υιοθέτησε ένα νέο εθνικό σχέδιο δράσης για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων για την περίοδο 2008-2012. Η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων τέθηκε σε ισχύ, αλλά πρέπει να βελτιωθεί η εφαρμογή της. Η Βοσνία-Ερζεγοβίνη είναι χώρα προέλευσης, διαμετακόμισης και προορισμού για την εμπορία ανθρώπων, πράγμα που προκαλεί σοβαρές ανησυχίες. Η κρατική υπηρεσία για την προστασία των δεδομένων δεν είναι ακόμη λειτουργική.

Κροατία

Η Κροατία εξακολουθεί να πληροί τα **πολιτικά κριτήρια**. Σημειώθηκε γενικά πρόοδος, αλλά απαιτούνται περαιτέρω εντατικές προσπάθειες σε πολλούς τομείς, όπως η μεταρρύθμιση της

δικαιοσύνης και της διοίκησης, η καταπολέμηση της διαφθοράς, τα δικαιώματα των μειονοτήτων και η επιστροφή των προσφύγων. Οι προτεραιότητες της εταιρικής σχέσης για την προσχώρηση έχουν εφαρμοστεί μερικώς.

Η **δημοκρατία και το κράτος δικαίου** ενισχύθηκαν περαιτέρω. Τόσο η κυβέρνηση όσο και το κοινοβούλιο εξακολούθησαν να λειτουργούν ομαλά. Εντούτοις, υπάρχει ακόμη μεγάλο περιθώριο για περαιτέρω βελτιώσεις στον τομέα της δικαιοσύνης, στη δημόσια διοίκηση και στην καταπολέμηση της διαφθοράς. Σημαντικές βελτιώσεις σ'αυτούς τους τομείς είναι απαραίτητες για τη δημιουργία μιας σταθερής βάσης για την πλήρη εφαρμογή του κεκτημένου.

Σημειώθηκε ορισμένη πρόοδος στη μεταρρύθμιση της *δημόσιας διοίκησης*. Η κυβέρνηση υιοθέτησε μια στρατηγική για τη μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης, μια πρόταση για αναθεωρημένο νόμο περί γενικών διοικητικών διαδικασιών και ενέκρινε τις βελτιώσεις που πρέπει να γίνουν στο νόμο περί δημοσίων υπηρεσιών. Ενισχύθηκε η ικανότητα της κεντρικής κρατικής υπηρεσίας διοίκησης και αναλήφθηκαν διάφορες πρωτοβουλίες ηλεκτρονικής διακυβέρνησης. Ωστόσο, η νομική βάση για την καθιέρωση μια σύγχρονης και επαγγελματικής δημόσιας υπηρεσίας δεν έχει ακόμη ολοκληρωθεί, ούτε έχουν θεσπιστεί όλοι οι αναγκαίοι κανονισμοί για την εφαρμογή του νόμου περί των δημοσίων υπηρεσιών. Αυτός ο νόμος δεν εφαρμόζεται με συνέπεια σε όλη την κρατική διοίκηση. Εκκρεμεί ακόμη η τροποποίηση της νομοθεσίας για τις διοικητικές διαδικασίες. Το διοικητικό σύστημα παραμένει ανεπαρκές. Οι αδυναμίες στη διαχείριση των ανθρώπινων πόρων εξακολουθούν να υφίστανται και οι δημόσιες υπηρεσίες εξακολουθούν να πάσχουν από τις συχνές μετακινήσεις προσωπικού και από έλλειψη εξειδικευμένων υπαλλήλων. Η αποκέντρωση σημείωσε τεράστιες καθυστερήσεις. Γενικά απαιτούνται περαιτέρω συνεχείς προσπάθειες.

Επιτεύχθηκε πρόοδος όσον αφορά τη μεταρρύθμιση του *δικαστικού συστήματος*. Θεσπίστηκε νέα νομοθεσία και, τον Ιούνιο του 2008, εγκρίθηκε ένα αναθεωρημένο σχέδιο δράσης που καλύπτει όλα τα σημαντικά ζητήματα των μεταρρυθμίσεων. Το σύστημα της δικαστικής επιθεώρησης αρχίζει να έχει αποτελέσματα. Αρχίζει να διαφαίνεται η ανάγκη για πιο ισορροπημένη προσέγγιση στις διαδικασίες για την εκδίκαση των εγκλημάτων πολέμου, με μεγαλύτερη προθυμία δίωξης των αυτουργών ανεξάρτητα από την εθνότητα. Εντούτοις, ο φόρτος των εκκρεμών δικαστικών υποθέσεων παραμένει μεγάλος και η διάρκεια των δικαστικών διαδικασιών είναι υπερβολική. Ο εξορθολογισμός της οργάνωσης των δικαστηρίων δεν έχει ακόμη αρχίσει πραγματικά. Απαιτούνται περαιτέρω βελτιώσεις όσον αφορά την λογοδοσία, τον επαγγελματισμό και τις αρμοδιότητες του δικαστικού τομέα. Δεν εφαρμόζεται κοινός κανόνας απόδοσης ποινικής ευθύνης για εγκλήματα πολέμου ανεξάρτητα από εθνοτικά κριτήρια. Πολλά τέτοια εγκλήματα δεν διώκονται. Το ζήτημα των ατόμων που καταδικάστηκαν *ερήμην* κατά τη δεκαετία του 90 δεν έχει αντιμετωπιστεί επαρκώς. Γενικά, οι μεταρρυθμίσεις του δικαστικού τομέα συνεχίζονται, αλλά με σχετικά βραδύ ρυθμό, ενώ απαιτούνται συγκεκριμένα αποτελέσματα. Επί του παρόντος, η πραγματική απονομή δικαιοσύνης στους πολίτες της Κροατίας δεν είναι πάντα εγγυημένη.

Μικρή ήταν η πρόοδος που σημειώθηκε όσον αφορά την *καταπολέμηση της διαφθοράς*. Το νομικό πλαίσιο βελτιώθηκε περαιτέρω και εγκρίθηκαν μια αναθεωρημένη στρατηγική για την καταπολέμηση της διαφθοράς και ένα σχέδιο δράσης. Έχει καθοριστεί ένα νέο διϋπουργικό σύστημα συντονισμού για την παρακολούθηση των προσπαθειών καταπολέμησης της διαφθοράς. Η υπηρεσία καταπολέμησης της διαφθοράς και του οργανωμένου εγκλήματος (USKOK) εντείνει τις δραστηριότητές της. Εντούτοις, η διαφθορά εξακολουθεί να είναι ευρέως διαδεδομένη. Η εφαρμογή του προγράμματος για την καταπολέμηση της διαφθοράς στερείται στενού συντονισμού και αποτελεσματικής και αμερόληπτης παρακολούθησης, ενώ

η θεσμική ικανότητα πρέπει να ενισχυθεί. Η αστυνομία πρέπει να γίνει πιο αποτελεσματική στην καταπολέμηση της διαφθοράς και του οργανωμένου εγκλήματος. Ο συνολικός αριθμός υποθέσεων διαφθοράς που παραπέμφθηκαν στη δικαιοσύνη έχει αυξηθεί, χωρίς όμως να αυξηθεί αρκετά ο αριθμός των πραγματικών καταδικαστικών αποφάσεων. Απαιτούνται περισσότερες προσπάθειες για την αντιμετώπιση της διαφθοράς σε ανώτερα διοικητικά κλιμάκια. Ελάχιστη πρόοδος σημειώθηκε όσον αφορά την πρόληψη περιπτώσεων σύγκρουσης συμφερόντων. Δεν υπάρχει παιδεία πολιτικής ευθύνης.

Σημειώθηκε κάποια πρόοδος σε σχέση με τα *δικαιώματα του ανθρώπου και την προστασία των μειονοτήτων*. Η προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου διασφαλίζεται ευρέως, αλλά υπάρχουν ακόμη ορισμένα προβλήματα όσον αφορά την εφαρμογή τους. Απαιτούνται συνεχείς προσπάθειες για την προστασία των δικαιωμάτων των μειονοτήτων και την επιστροφή των προσφύγων.

Θεσπίστηκαν ο νέος νόμος για τη νομική βοήθεια και η νομοθεσία για τις αμοιβές των δικηγόρων με στόχο τη βελτίωση της *πρόσβασης* στη δικαιοσύνη η οποία εμποδίστηκε τον περασμένο χρόνο από τους περιορισμούς της ισχύουσας νομοθεσίας και τις ανεπάρκειες του δικαστικού συστήματος. Λήφθηκαν ορισμένα μέτρα για να αντιμετωπιστούν οι ελλείψεις στις *συνθήκες των φυλακών*. Παρ'όλα αυτά, οι ελλείψεις προσωπικού των φυλακών και της υποδομής εξακολουθούν να υφίστανται και δεν έχει ακόμη εφαρμοστεί ένα νέο σύστημα νομικής βοήθειας.

Η *ελευθερία της έκφρασης*, καθώς και η ελευθερία και ο πλουραλισμός των μέσων ενημέρωσης προβλέπονται από την κροατική νομοθεσία και γενικά τηρούνται. Εντούτοις, υπήρξαν περιπτώσεις απειλών και επιθέσεων κατά δημοσιογράφων, ιδίως εκείνων οι οποίοι εργάζονται σε υποθέσεις διαφθοράς ή οργανωμένου εγκλήματος. Πρόσφατα δολοφονήθηκαν δύο δημοσιογράφοι. Εκδότες και δημοσιογράφοι εξακολουθούν να καταγγέλλουν την άσκηση αθέμιτων πολιτικών πιέσεων.

Οι πολιτικές για τη βελτίωση των *δικαιωμάτων των γυναικών και των παιδιών* συμβάλλουν πάντα στην ευαισθητοποίηση του κόσμου. Ωστόσο, η εφαρμογή τους πρέπει ακόμη να βελτιωθεί. Η εφαρμογή των μέτρων για την προστασία των δικαιωμάτων των παιδιών πρέπει επίσης να επιταχυνθεί.

Το γραφείο του Διαμεσολαβητή για τα άτομα με αναπηρίες έχει συσταθεί και εκπονήθηκε ένα εθνικό σχέδιο εφαρμογής για την κοινωνική ένταξη για την περίοδο 2007-2008. Απαιτούνται ωστόσο συνεχείς προσπάθειες σε ό,τι αφορά τις *κοινωνικά ευάλωτες ομάδες και τα άτομα με αναπηρίες*. Στον τομέα της ψυχικής υγείας, η πολιτική για την παροχή περίθαλψης μέσω υπηρεσιών από την τοπική κοινότητα και όχι μέσω ιδρυμάτων δεν είχε απτά αποτελέσματα.

Τον Ιούλιο του 2008 θεσπίστηκε ένας γενικός νόμος *κατά των διακρίσεων*, πράγμα που υποδηλώνει σημαντική πρόοδο. Εντούτοις, στην πρακτική, το επίπεδο προστασίας κατά των διακρίσεων και η δικαστική δίωξή τους δεν συνάδουν ακόμη με τα πρότυπα της ΕΕ. Η λειτουργία της αστυνομίας και των υγειονομικών και κοινωνικών φορέων παρουσίασε ορισμένες αδυναμίες.

Σημειώθηκε ορισμένη πρόοδος όσον αφορά τις *μειονότητες*. Εγκρίθηκε ένα σχέδιο δράσης για την εφαρμογή του συνταγματικού νόμου περί εθνικών μειονοτήτων (CLNM), όπως και ένα πρόγραμμα προσλήψεων για τις μειονότητες στην κρατική διοίκηση για το 2008. Η χρηματοδότηση των μειονοτήτων αυξήθηκε περαιτέρω. Η μειονότητα των Ρομ

εξακολούθησε να τυγχάνει προσοχής με βελτιώσεις στην προσχολική εκπαίδευση. Άτομο της σερβικής εθνότητας διορίστηκε σε μια από τις θέσεις αντιπροέδρου της κυβέρνησεως.

Εντούτοις, οι μειονότητες αντιμετωπίζουν ακόμη σοβαρά προβλήματα. Η Κροατία πρέπει να ενθαρρύνει το πνεύμα ανεκτικότητας έναντι της σερβικής μειονότητας και να θεσπίσει κατάλληλα μέτρα για την προστασία των ατόμων που είναι θύματα απειλών ή διακρίσεων, πράξεων εχθρότητας ή βίας. Οι μειονότητες αντιμετωπίζουν πάντα σοβαρές δυσκολίες στον τομέα της απασχόλησης, τόσο από πλευράς συμμετοχής στην κρατική διοίκηση, στον δικαστικό τομέα και στην αστυνομία, όσο και στον ευρύτερο δημόσιο τομέα. Η μειονότητα των Ρομ διαβιώνει ακόμη σε πολύ δυσχερείς συνθήκες και υπάρχουν ακόμη προβλήματα στους τομείς της εκπαίδευσης, της κοινωνικής προστασίας, της υγειονομικής περίθαλψης, της στέγασης και της απασχόλησης. Πρέπει να εφαρμοστούν οι νομικές διατάξεις και τα προγράμματα με μεγαλύτερη αποφασιστικότητα και να εξασφαλιστεί ο κατάλληλος έλεγχος, ειδικότερα στον τομέα της απασχόλησης.

Σημειώθηκε πρόοδος όσον αφορά τα ζητήματα *επιστροφής των προσφύγων*. Εκπονήθηκε ένα σχέδιο δράσης για την ταχεία εφαρμογή των προγραμμάτων στέγασης, με ημερομηνία-στόχο για την ολοκλήρωσή τους το τέλος του 2009. Λήφθηκαν σοβαρές αποφάσεις οι οποίες προβλέπουν τη δυνατότητα κύρωσης των συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων. Τα έργα ανοικοδόμησης συνεχίστηκαν. Μέχρι σήμερα, έχει τηρηθεί πλήρως ο στόχος να παρασχεθούν το 2007 1.400 καταλύματα επί ενός συνόλου 12.500 αιτήσεων στο πλαίσιο των προγραμμάτων παροχής στέγης σε όσους είχαν δικαίωμα μίσθωσης. Εντούτοις, η εφαρμογή αυτών των προγραμμάτων είναι ανεπαρκής. Στις αστικές περιοχές έχει εξυπηρετηθεί μόνο το 12% των περιπτώσεων. Οι στόχοι εφαρμογής που έθεσε η κυβέρνηση παρουσιάζουν σοβαρές καθυστερήσεις, παρόλο που η εφαρμογή άρχισε να επιταχύνεται τους τελευταίους μήνες. Άλλα σοβαρά προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι επαναπατριζόμενοι είναι οι εκδηλώσεις εχθρότητας σε ορισμένες περιοχές και η απασχόληση. Οι προσπάθειες για τη δημιουργία των αναγκαίων οικονομικών και κοινωνικών συνθηκών για την επιστροφή των προσφύγων πρέπει να επιταχυνθούν.

Όσον αφορά τα *περιφερειακά ζητήματα και τις διεθνείς υποχρεώσεις*, συνεχίστηκε η συνεργασία με το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο για την πρώην Γιουγκοσλαβία (ICTY). Εντούτοις, το ICTY αντιμετωπίζει προβλήματα πρόσβασης σε ορισμένα έγγραφα στην Κροατία, τα οποία πρέπει να επιλυθούν. Γενικά υπάρχει συμμόρφωση με τις συμφωνίες Ντίετον/Παρισίων και Erdut. Πρέπει να εξασφαλιστούν η αμερόληπτη εκδίκαση των υποθέσεων που διαβιβάζονται από το ICTY στην κροατική δικαιοσύνη, καθώς και των διώξεων που ασκούνται σε εθνικό επίπεδο.

Σημειώθηκε σταθερή πρόοδος στον τομέα της περιφερειακής συνεργασίας. Η Κροατία συνεχίζει να συμμετέχει ενεργά σε περιφερειακές πρωτοβουλίες, καθώς και στο νέο Συμβούλιο Περιφερειακής Συνεργασίας και στη Συμφωνία Ελευθέρων Συναλλαγών της Κεντρικής Ευρώπης (CEFTA). Σημαντική πρόοδος σημειώθηκε όταν η Κροατία ανέστειλε εκ νέου την εφαρμογή της αλιευτικής και οικολογικής ζώνης προστασίας έναντι των πλοίων της ΕΕ, σύμφωνα με τις προηγούμενες δεσμεύσεις. Σημειώθηκε κάποια πρόοδος όσον αφορά ορισμένα ανοιχτά διμερή ζητήματα μεταξύ της Κροατίας και των γειτόνων της. Εντούτοις, απαιτείται περαιτέρω πρόοδος για την εξεύρεση οριστικών λύσεων σε διάφορα διμερή ζητήματα που παραμένουν ανοιχτά, ιδίως σε ό,τι αφορά τα σύνορα. Πρέπει να καταβληθούν προσπάθειες για να αναπτυχθούν περαιτέρω η συνεργασία και οι σχέσεις καλής γειτονίας.

Η **οικονομία** της Κροατίας επωφελήθηκε από τις ισχυρές επιδόσεις. Η ανάπτυξη επιβραδύνθηκε στο βαθμό που η εγχώρια ζήτηση άρχισε να αμβλύνεται. Η μακροοικονομική

σταθερότητα διατηρήθηκε, αλλά ο πληθωρισμός αυξήθηκε σημαντικά λόγω, κυρίως, της αύξησης των τιμών της ενέργειας και των τροφίμων. Μέχρι σήμερα, η οικονομία της Κροατίας επηρεάστηκε ελάχιστα από την χρηματοπιστωτική κρίση, αλλά τα υψηλότερα εξωτερικά ελλείμματα και τα επίπεδα του χρέους αύξησαν τις εξωτερικές αδυναμίες. Η διαδικασία των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων ήταν γενικά βραδεία. Υπάρχει επείγουσα ανάγκη σταθεροποίησης της σημερινής προόδου με την περαιτέρω βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος.

Σε ό,τι αφορά τα **οικονομικά κριτήρια**, η Κροατία είναι μια λειτουργική οικονομία αγοράς. Κανονικά θα είναι σε θέση να αντιμετωπίσει τις ανταγωνιστικές πιέσεις και τις δυνάμεις της αγοράς στο εσωτερικό της ένωσης μεσοπρόθεσμα, υπό την προϋπόθεση ότι θα εφαρμόσει το πρόγραμμα μεταρρυθμίσεών της με αποφασιστικότητα για να μειώσει τις διαρθρωτικές αδυναμίες της.

Η πολιτική συναίνεση σχετικά με τους βασικούς άξονες μιας οικονομίας της αγοράς διατηρήθηκε. Σε ένα όλο και πιο αβέβαιο διεθνές περιβάλλον, διατηρήθηκαν οι μακροοικονομικές πολιτικές με άξονα τη σταθερότητα. Η σταθερή συναλλαγματική πολιτική αποδείχθηκε καλή επιλογή για τη χώρα και παρέμεινε παράγοντας χρηματοπιστωτικής σταθερότητας. Η δημοσιονομική εξυγίανση οδήγησε σε περαιτέρω μείωση του γενικού δημόσιου ελλείμματος, αλλά η ύπαρξη οιονεί δημοσιονομικών πράξεων σημαίνει ότι ελλοχεύουν πρόσθετοι δημοσιονομικοί κίνδυνοι και ότι απειλείται η δημοσιονομική διαφάνεια. Η οικονομική ανάπτυξη παρέμεινε σταθερή με ορισμένη επανεξισορρόπηση στο βαθμό που η κατανάλωση μειώθηκε και οι ιδιωτικές επενδύσεις αυξήθηκαν περαιτέρω.

Η αγορά εργασίας επωφελήθηκε από μεγάλη αύξηση της απασχόλησης, ενώ η ανεργία εξακολούθησε να μειώνεται. Η τεχνική και θεσμική ικανότητα στον τομέα των δημόσιων οικονομικών ενισχύθηκαν περαιτέρω. Συμπληρωματικά προληπτικά μέτρα οδήγησαν σε μεγαλύτερη ευελιξία του γενικώς υγιούς τραπεζικού τομέα και μείωσαν τους κινδύνους μακροοικονομικού χαρακτήρα. Η οικονομία της Κροατίας είναι καλά ενταγμένη στην ΕΕ.

Εντούτοις, η οικονομική πολιτική της κυβέρνησης δεν φαίνεται να έχει σαφείς μεσοπρόθεσμους στόχους. Το πρόγραμμα διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων εφαρμόστηκε με βραδύ ρυθμό και υπάρχει συχνά απόκλιση μεταξύ της θέσπισης στρατηγικών πολιτικής και της πραγματικής εφαρμογής τους. Η επικοινωνία της κυβέρνησης με την Κεντρική Τράπεζα ήταν ορισμένες φορές ανεπαρκής, πράγμα που επηρέασε δυσμενώς την ποιότητα του συντονισμού πολιτικής. Υψηλότερος πληθωρισμός και αυξανόμενες εξωτερικές ανισορροπίες απειλούν τη μακροοικονομική σταθερότητα και απαιτούν ισχυρότερη δημοσιονομική εξυγίανση. Οι δημόσιες δαπάνες δεν αυξήθηκαν αποτελεσματικά, ειδικότερα στον τομέα της υγείας. Οι κοινωνικές δαπάνες παρέμειναν σε υψηλά επίπεδα χωρίς να είναι σωστά στοχοθετημένες, με αποτέλεσμα να διαπιστώνονται ανεπάρκειες. Τα δημόσια οικονομικά πλήττονται ακόμη από έλλειψη στρατηγικού προγραμματισμού και εφαρμογής του προϋπολογισμού.

Οι σημαντικές επιδοτήσεις στις επιχειρήσεις δεν χρησιμοποιήθηκαν σωστά για την αναδιάρθρωση και οι ιδιωτικοποιήσεις συνεχίστηκαν με άνισο ρυθμό. Σημειώθηκε περαιτέρω πρόοδος στη διευκόλυνση των διαδικασιών καταχώρισης των επιχειρήσεων, αλλά οι πρωτοβουλίες του ιδιωτικού τομέα αντιμετώπισαν εμπόδια από τις υπερβολικές ρυθμίσεις και τις ad-hoc απαιτήσεις, υπονομεύοντας τις διαδικασίες εξόδου και εισόδου στην αγορά. Η ενίσχυση και η εμβάθυνση των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων με μεγαλύτερη αποφασιστικότητα παραμένουν υψίστης σημασίας.

Η Κροατία βελτίωσε την **ικανότητα εκπλήρωσης των υποχρεώσεων του μέλους**. Οι προετοιμασίες για την τήρηση των απαιτήσεων της ΕΕ προχωρούν με σταθερό ρυθμό και η εναρμόνιση με τους κανόνες της ΕΕ είναι υψηλή σε πολλούς τομείς. Στους περισσότερους τομείς σημειώθηκε πρόοδος, κυρίως σε ό,τι αφορά τη νομοθετική εναρμόνιση και τη δημιουργία διοικητικής υποδομής. Σε πολλά κεφάλαια διατηρήθηκε η καλή πρόοδος που είχε σημειωθεί τα προηγούμενα έτη. Εντούτοις, απαιτούνται ακόμη σημαντικές προσπάθειες γενικότερα, καθώς και σε ό,τι αφορά το γενικό επίπεδο της εναρμόνισης και της διοικητικής υποδομής.

Ικανοποιητική πρόοδο σημείωσε η εναρμόνιση της νομοθεσίας με το κεκτημένο στον τομέα της *ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων*. Η εναρμόνιση με το *κεκτημένο* σ' αυτό το κεφάλαιο έχει προχωρήσει. Εντούτοις, η προσαρμογή των φορέων εκτίμησης της συμμόρφωσης και των δραστηριοτήτων εποπτείας της αγοράς παραμένει σοβαρή πρόκληση. Απαιτούνται σημαντικές προσπάθειες για να συνεχιστεί η διαδικασία εναρμόνισης με το *κεκτημένο* και για την αποτελεσματική εφαρμογή και επιβολή της.

Επιτεύχθηκε πρόοδος όσον αφορά την *ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων* και ικανοποιητικό επίπεδο νομικής εναρμόνισης. Ωστόσο, η νομοθεσία της Κροατίας δεν είναι ακόμη συμβατή με τους κανόνες της ΕΕ όσον αφορά την πρόσβαση στην αγορά εργασίας. Απαιτούνται επίσης συνεχείς προσπάθειες για να αναπτυχθεί η αναγκαία διοικητική ικανότητα, ειδικότερα για το συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης.

Παρόλο που υπήρξε κάποια πρόοδος, πρέπει να καταβληθούν ακόμη σημαντικές προσπάθειες όσον αφορά το *δικαίωμα εγκατάστασης και την ελευθερία παροχής υπηρεσιών*, όπου υπάρχουν ακόμη πολλά εμπόδια. Γενικά η εναρμόνιση έχει προχωρήσει κατά κάποιον τρόπο, αν και απαιτούνται ακόμη σημαντικές προσπάθειες σε αρκετούς τομείς. Απαιτείται η ενίσχυση της σχετικής διοικητικής υποδομής.

Σημειώθηκε ορισμένη πρόοδος σχετικά με την *ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων*, κυρίως σε ό,τι αφορά την επεξεργασία των αιτήσεων για την άδεια απόκτησης ακινήτων από τους υπηκόους της ΕΕ και την υιοθέτηση ενός σχεδίου δράσης και νέας νομοθεσίας στον τομέα της καταπολέμησης των εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Η γενική εναρμόνιση έχει προχωρήσει, αλλά απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες, ειδικότερα για την εφαρμογή και την επιβολή της νομοθεσίας.

Καταγράφεται ικανοποιητική πρόοδος στον τομέα των *δημόσιων συμβάσεων*, με τη δημιουργία του αναγκαίου θεσμικού πλαισίου και την έγκριση σφαιρικής στρατηγικής. Εντούτοις, απαιτείται περαιτέρω νομοθετική εναρμόνιση και η διοικητική ικανότητα πρέπει να βελτιωθεί. Τα μέτρα κατά της διαφθοράς πρέπει να καλύψουν το νομικό πλαίσιο και τη λειτουργική εφαρμογή του, διασφαλίζοντας μεγαλύτερη διαφάνεια και αποτελεσματικότητα.

Σημειώθηκε σχετική πρόοδος στον τομέα του *εταιρικού δικαίου*. Η εναρμόνιση έχει προχωρήσει, αλλά απαιτούνται συνεχείς προσπάθειες για να εφαρμοστούν οι τροποποιήσεις που έχουν υιοθετηθεί πρόσφατα και να ενισχυθεί η διοικητική ικανότητα.

Στον τομέα της *νομοθεσίας περί της πνευματικής ιδιοκτησίας*, μπορεί να καταγραφεί ικανοποιητική πρόοδος. Η νομοθετική εναρμόνιση βρίσκεται σε πολύ υψηλά επίπεδα. Απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες για να ενισχυθεί η διοικητική ικανότητα επιβολής των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, να ευαισθητοποιηθούν οι ενδιαφερόμενοι και να συνεχιστεί η καταπολέμηση της πειρατείας και της παραποίησης/απομίμησης.

Επιτεύχθηκε ορισμένη πρόοδος στην *πολιτική ανταγωνισμού*, ιδίως σε ό,τι αφορά τις κρατικές ενισχύσεις στον τομέα του χάλυβα, καθώς και το χάρτη περιφερειακών ενισχύσεων και την εναρμόνιση των καθεστώτων φορολογικών ενισχύσεων. Ωστόσο, πρέπει να καταβληθούν σημαντικές προσπάθειες, ειδικότερα σε ό,τι αφορά την αναδιάρθρωση των ενισχύσεων στα ναυπηγεία, η προβλεπόμενη ιδιωτικοποίηση των οποίων πρέπει να ληφθεί υπόψη σ' αυτό το πλαίσιο.

Καταγράφεται ικανοποιητική πρόοδος όσον αφορά τις *χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες*. Η νομοθετική εναρμόνιση έχει προχωρήσει καλά, αλλά απαιτείται μεγαλύτερη προσοχή όσον αφορά την ορθή εφαρμογή. Και οι δύο εποπτεύουσες αρχές πρέπει να εντείνουν τις προσπάθειές τους για να βελτιώσουν τη λειτουργία ελέγχου και τη συμβουλευτική αλληλεπίδραση με τον τομέα.

Σημειώθηκε σημαντική πρόοδος στον τομέα της *κοινωνίας της πληροφορίας και των μέσων ενημέρωσης*, ιδίως όσον αφορά την ελευθέρωση της αγοράς ηλεκτρονικών επικοινωνιών και τη μεταρρύθμιση των μέσων ενημέρωσης. Επιτεύχθηκε ικανοποιητικό επίπεδο εναρμόνισης με το κεκτημένο σ' αυτό το κεφάλαιο, αλλά απαιτούνται συμπληρωματικές προσπάθειες για την ορθή λειτουργία της αγοράς ηλεκτρονικών επικοινωνιών.

Η πρόοδος στον τομέα της *γεωργίας και της αγροτικής ανάπτυξης* ήταν πολύ άنيση. Στους τομείς της πολιτικής ποιότητας και των βιολογικών καλλιεργειών η κατάσταση είναι ήδη αρκετά ικανοποιητική. Όσον αφορά την αγροτική ανάπτυξη, αποκτήθηκε εμπειρία στο πλαίσιο της προενταξιακής βοήθειας, αλλά η ικανότητα απορρόφησης πόρων της ΕΕ σ' αυτόν τον τομέα πρέπει να βελτιωθεί. Οι προσπάθειες πρέπει να ενισχυθούν επειγόντως σε ό,τι αφορά τον οργανισμό πληρωμών, το ολοκληρωμένο σύστημα διαχείρισης και ελέγχου και το σύστημα αναγνώρισης αγροτεμαχίων. Το σημερινό σύστημα παροχής ενίσχυσης στην Κροατία σε σχέση με την παραγωγή διαφέρει από τη μεταρρυθμισμένη ΚΓΠ. Η εναρμόνιση του συστήματος ενισχύσεων πρέπει να αρχίσει ώστε να υπάρξει η ομαλή μετάβαση στην ΚΓΠ.

Ικανοποιητική ήταν η πρόοδος που επιτεύχθηκε γενικά σε ό,τι αφορά την *ασφάλεια των τροφίμων, την κτηνιατρική και φυτοϋγειονομική πολιτική*, και ειδικότερα την υιοθέτηση της νομοθεσίας εφαρμογής. Απαιτούνται περισσότερες προσπάθειες ιδίως σε ό,τι αφορά την καλή μεταχείριση των ζώων, καθώς και την ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας και της ικανότητας για τη διενέργεια ελέγχων.

Η Κροατία σημείωσε κάποια πρόοδο στον τομέα της *αλιείας*. Οι προετοιμασίες έχουν αρχίσει, αλλά υπάρχουν ακόμη ελλείψεις στους τομείς της διαχείρισης, της επιθεώρησης και ελέγχου των εμπορικών στόλων, των διαρθρωτικών μέτρων και των κρατικών ενισχύσεων. Η Κροατία θα πρέπει να επιταχύνει τις προσπάθειές της για να καλύψει αυτές τις ελλείψεις.

Σημειώθηκε πρόοδος στον τομέα των *μεταφορών*. Η Κροατία πρέπει ακόμη να δημιουργήσει μια αρμόδια και αποτελεσματική ρυθμιστική αρχή στον τομέα των σιδηροδρόμων. Απαιτούνται περαιτέρω εμπόδια όσον αφορά την επιβολή των κανόνων της ΕΕ στις οδικές μεταφορές, στις συνδυασμένες μεταφορές εμπορευμάτων, καθώς και την εφαρμογή της νομοθεσίας της ΕΕ στον τομέα των αεροπορικών μεταφορών και την ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας.

Γενικά, επιτεύχθηκε ικανοποιητική πρόοδος στον τομέα της *ενέργειας*, αλλά απαιτούνται ακόμη σημαντικές προσπάθειες, ιδίως στους τομείς της ενεργειακής απόδοσης, της ανεξαρτησίας και της ενίσχυσης της ρυθμιστικής αρχής και της διοικητικής ικανότητας.

Όσον αφορά τη φορολογία, η Κροατία σημείωσε ελάχιστη πρόοδο, ενώ η εναρμόνιση της νομοθεσίας δεν έχει προχωρήσει καθόλου. Παρόλο που η γενική διάρθρωση της φορολογικής νομοθεσίας είναι παρόμοια με το κεκτημένο, απαιτούνται ακόμη σημαντικές προσπάθειες σε όλους τους τομείς. Η Κροατία συμφώνησε με την Επιτροπή σχετικά με μια λύση για την εξάλειψη της διακριτικής φορολόγησης των τσιγάρων. Πρέπει να καταβληθούν επίσης σημαντικές προσπάθειες για να ενισχυθεί η διοικητική ικανότητα, ιδίως σε ό,τι αφορά τη διασύνδεση των συστημάτων πληροφορικής.

Επιτεύχθηκε σημαντική πρόοδος στον τομέα της *οικονομικής και νομισματικής πολιτικής*. Γενικά έχει προχωρήσει σε ικανοποιητικό βαθμό η εναρμόνιση με το κεκτημένο στον τομέα της οικονομικής και νομισματικής πολιτικής.

Σχετικά με τις *στατιστικές*, γενικότερα, σημειώθηκε αρκετή πρόοδος με ικανοποιητικό επίπεδο νομικής εναρμόνισης. Εντούτοις, απαιτούνται προσπάθειες ιδίως για την ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας και των στατιστικών στον γεωργικό, μακροοικονομικό και επιχειρηματικό τομέα.

Καλή πρόοδος σημειώθηκε στους τομείς της *κοινωνικής πολιτικής και της απασχόλησης*, με καλό επίπεδο νομικής εναρμόνισης, παρόλο που υπάρχουν ακόμη ορισμένες ελλείψεις. Απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες για να ενισχυθεί εγκαίρως η διοικητική ικανότητα πριν την προσχώρηση, ώστε να εξασφαλιστούν η ορθή εφαρμογή και η επιβολή της νομοθεσίας.

Η Κροατία σημείωσε ικανοποιητική πρόοδο στους τομείς των *επιχειρήσεων και της βιομηχανικής πολιτικής*, ιδίως σε ό,τι αφορά την πολιτική για τις ΜΜΕ, καθώς και τη βιομηχανική στρατηγική και την αναδιάρθρωση της βιομηχανίας χάλυβα. Σε άλλους τομείς, όπως στα ναυπηγεία, απαιτούνται σημαντικές προσπάθειες. Γενικά, η Κροατία επέτυχε υψηλό επίπεδο εναρμόνισης.

Όσον αφορά τα *διευρωπαϊκά δίκτυα*, η Κροατία σημείωσε ικανοποιητική πρόοδο και εξακολουθεί να συμμετέχει ενεργά στο Παρατηρητήριο Μεταφορών της Νοτιοανατολικής Ευρώπης.

Ορισμένη πρόοδος καταγράφεται στον τομέα της *περιφερειακής πολιτικής και του συντονισμού των διαρθρωτικών μέσων*. Η Κροατία πρέπει ακόμη να καταβάλει προσπάθειες για να δημιουργήσει θεσμική και διοικητική υποδομή και, συνολικά, έχει εναρμονισθεί με το κεκτημένο σ' αυτό το κεφάλαιο.

Η Κροατία σημείωσε ορισμένη πρόοδο όσον αφορά τη *δικαιοσύνη και τα θεμελιώδη δικαιώματα*. Οι μεταρρυθμίσεις στον δικαστικό τομέα συνεχίζονται, αλλά με σχετικά βραδύ ρυθμό. Παραμένουν ακόμη σημαντικά προβλήματα. Τα περισσότερα μέσα για την καταπολέμηση της διαφθοράς υπάρχουν, αλλά, λόγω της διάστασης του προβλήματος, τα μέσα αυτά δεν χρησιμοποιούνται με την αναγκαία αυστηρότητα. Οι νομικές διατάξεις για την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων είναι γενικά κατάλληλες, αλλά, παρά την μικρή πρόοδο που σημειώθηκε, παραμένουν ακόμη ορισμένα σοβαρά προβλήματα όσον αφορά την εφαρμογή τους.

Η Κροατία σημείωσε σχετική πρόοδο στον τομέα της *δικαιοσύνης, της ελευθερίας και της ασφάλειας*, ιδίως όσον αφορά την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος και την αντιμετώπιση της εμπορίας ανθρώπων. Εντούτοις, απαιτούνται σημαντικές προσπάθειες όσον αφορά τη διαχείριση των εξωτερικών συνόρων. Απαιτούνται επίσης συγκεκριμένα αποτελέσματα για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος που αποτελεί πάντα πηγή ανησυχών. Η Κροατία πρέπει να επιταχύνει τις προσπάθειές της για να εξασφαλίσει τη

διοικητική ικανότητα που απαιτείται για την επιβολή και την εφαρμογή του κεκτημένου της ΕΕ κατά την προσχώρηση.

Θετική ήταν η πρόοδος που σημειώθηκε στους τομείς της *επιστήμης και έρευνας και εκπαίδευσης και πολιτισμού*. Γενικά, επιτεύχθηκε ικανοποιητικό επίπεδο εναρμόνισης, αλλά απαιτούνται ακόμη περαιτέρω προσπάθειες.

Σε γενικές γραμμές, ικανοποιητική ήταν η πρόοδος που επιτεύχθηκε στο κεφάλαιο *περιβάλλον*, ιδίως στους τομείς της ποιότητας του αέρα, των χημικών ουσιών και των ΓΤΟ. Θα απαιτηθούν σημαντικές προσπάθειες όσον αφορά την ποιότητα του ύδατος, τον έλεγχο της βιομηχανικής ρύπανσης και τη διαχείριση των κινδύνων, την κλιματική αλλαγή και τους οριζόντιους τομείς. Πρέπει να καταβληθούν μεγάλες προσπάθειες και όσον αφορά τις επενδύσεις.

Σημειώθηκε ορισμένη πρόοδος στον τομέα της *προστασίας των καταναλωτών και της υγείας*, όπου επιτεύχθηκε ικανοποιητικό επίπεδο νομικής εναρμόνισης. Εντούτοις, απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες στους τομείς της ασφάλειας των καταναλωτικών προϊόντων, καθώς και του συστήματος ταχείας ειδοποίησης RAPEX, και του κεκτημένου της πολιτικής για τη δημόσια υγεία σχετικά με τον καπνό και τους αναπαραγωγικούς ιστούς και τα κύτταρα.

Στον τομέα της *τελωνειακής ένωσης*, η Κροατία σημείωσε ικανοποιητική πρόοδο. Απαιτούνται ακόμη προσπάθειες για να συνεχιστεί η εναρμόνιση της νομοθεσίας, να δημιουργηθούν οι συνθήκες αποτελεσματικής εφαρμογής των τελωνειακών κανόνων και να σημειωθεί περαιτέρω πρόοδος στη διασυνδεσιμότητα των συστημάτων πληροφορικής.

Η Κροατία σημείωσε περαιτέρω πρόοδο στον τομέα των *εξωτερικών σχέσεων*, όπου η εναρμόνιση έχει προχωρήσει σε ικανοποιητικό βαθμό.

Η Κροατία εξακολουθεί να σημειώνει πρόοδο στον τομέα της *εξωτερικής πολιτικής και της πολιτικής ασφαλείας και άμυνας*. Γενικά, η Κροατία επέτυχε ικανοποιητικό επίπεδο εναρμόνισης, αλλά πρέπει να ενισχύσει την εφαρμογή και την επιβολή της νομοθεσίας για τον έλεγχο των όπλων, καθώς και να διασφαλίσει τη διαφάνεια όσον αφορά τις πληροφορίες σχετικά με αυτά.

Σχετικά με το *δημοσιονομικό έλεγχο*, η Κροατία σημείωσε ορισμένη πρόοδο. Απαιτούνται συνεχείς προσπάθειες για να καθιερωθεί ένα ισχυρό και κατάλληλο σύστημα PIFC, ιδίως σε σχέση με το σύστημα διαχείρισης των κεφαλαίων της ΕΕ.

Σημειώθηκε περαιτέρω πρόοδος όσον αφορά τις *χρηματοοικονομικές και δημοσιονομικές διατάξεις*, ιδίως την ανάπτυξη συντονιστικής υποδομής για τους ίδιους πόρους. Γενικά, η Κροατία έχει επιτύχει υψηλό επίπεδο εναρμόνισης.

Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας

Η Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας σημείωσε κάποια πρόοδο κατά τη διάρκεια του περασμένου έτους, αλλά δεν πληροί ακόμη τα **πολιτικά κριτήρια**. Οι κοινοβουλευτικές εκλογές του 2008 δεν ανταποκρίθηκαν στους βασικούς διεθνείς κανόνες και οι συστάσεις του ΟΑΣΕ/ODIHR (Γραφείου Δημοκρατικών Θεσμών και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων) πρέπει να ληφθούν πλήρως υπόψη. Η απουσία εποικοδομητικού πολιτικού διαλόγου μεταξύ των μεγαλύτερων πολιτικών κομμάτων και φορέων επηρεάζει αρνητικά τη λειτουργία των πολιτικών θεσμών· πρέπει τώρα να καταβληθούν μεγαλύτερες προσπάθειες για την ενίσχυση του πολιτικού διαλόγου. Λήφθηκαν ορισμένα μέτρα για να εκπληρωθούν οι

βασικές προτεραιότητες της εταιρικής σχέσης για την προσχώρηση, αλλά απαιτούνται περισσότερες προσπάθειες.

Η εφαρμογή της συμφωνίας-πλαίσου της Οχρίδας συμβάλλει στην εδραίωση της **δημοκρατίας και του κράτους δικαίου**. Η θέσπιση νόμου περί γλωσσών ήταν σημαντικό βήμα για τη βελτίωση των σχέσεων μεταξύ των εθνικών κοινοτήτων της χώρας. Απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες με εποικοδομητικό πνεύμα για να υλοποιηθούν οι στόχοι της συμφωνίας της Οχρίδας.

Η διεξαγωγή των πρόωγων κοινοβουλευτικών εκλογών του 2008 αμαυρώθηκε από πράξεις βίας και από παρατυπίες. Οι αρχές άρχισαν να προσαγάγουν τους δράστες ενώπιον της δικαιοσύνης και να εφαρμόζουν τις συστάσεις του ΟΑΣΕ/ODIHR για τη διεξαγωγή των εκλογών, ιδίως με την τροποποίηση του εκλογικού κώδικα. Ένας νέος *κυβερνητικός* συνασπισμός πολυεθνικού χαρακτήρα συγκροτήθηκε τον Ιούλιο. Τα κόμματα της αντιπολίτευσης απείχαν από τις εργασίες του νέου *Κοινοβουλίου* για παρατεταμένο διάστημα και το Κοινοβούλιο έκανε εκτεταμένη χρήση της διαδικασίας επείγοντος για τη θέσπιση της νομοθεσίας. Απαιτούνται σημαντικές περαιτέρω προσπάθειες για να βελτιωθεί και να διατηρηθεί ο πολιτικός διάλογος.

Όσον αφορά τη *μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης*, σημειώθηκε ορισμένη πρόοδος με τη θέσπιση μισθολογικών κινήτρων και την υιοθέτηση ενός συστήματος συνεχούς επιμόρφωσης, όπως απαιτείται από το νόμο περί των δημοσίων υπηρεσιών. Εντούτοις, σημειώθηκε ελάχιστη πρόοδος για να διασφαλιστεί η πρόσληψη ανώτατων στελεχών βάσει επαγγελματικών προσόντων. Πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στη δημιουργία μιας σταθερής, επαγγελματικής και αξιοκρατικής δημόσιας διοίκησης. Ο ρόλος της Υπηρεσίας Δημοσίων Υπαλλήλων πρέπει να ενισχυθεί και να αυξηθεί η ικανότητα των μονάδων ανθρώπινων πόρων στα αρμόδια υπουργεία. Η εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων της αστυνομίας έχει σημειώσει πρόοδο. Έχουν διορισθεί οι οκτώ νέοι περιφερειακοί διοικητικές και όλοι οι 38 νέοι τοπικοί διοικητές, όπως προβλέπεται από το νόμο. Η κατάρτιση των αστυνομικών συνεχίστηκε και βελτιώθηκε η διαχείριση των ανθρώπινων πόρων. Εντούτοις, η πολιτικοποίηση των ανωτάτων κλιμακίων της αστυνομίας σε ορισμένους τομείς γεννά σοβαρές ανησυχίες.

Σημειώθηκε ικανοποιητική πρόοδος στον τομέα της *μεταρρύθμισης του δικαστικού συστήματος*. Το νέο Εφετείο, το νέο Διοικητικό Δικαστήριο και το Δικαστικό Συμβούλιο λειτουργούν, ενώ το νέο Συμβούλιο της Εισαγγελίας άρχισε τις συνεδριάσεις του. Η Ακαδημία για την κατάρτιση των δικαστών και των εισαγγελέων έχει συσταθεί και νέα συστήματα πληροφορικής έχουν εγκατασταθεί στα δικαστήρια. Εντούτοις, απαιτείται η περαιτέρω ενίσχυση του δικαστικού τομέα, σε ό,τι αφορά την ανεξαρτησία του, την αποτελεσματικότητα, τους ανθρώπινους πόρους και το δημοσιονομικό πλαίσιο. Πρέπει να καλυφθούν οι κενές θέσεις στην υπηρεσία της εισαγγελίας, ο φόρτος των εκκρεμών δικαστικών υποθέσεων παραμένει μεγάλος και δεν έχει επιτευχθεί σταθερός ρυθμός στην εφαρμογή των πρόσφατων μεταρρυθμίσεων, ιδίως σε ό,τι αφορά την αμεροληψία, τη λογοδοσία και την αποτελεσματικότητα του δικαστικού τομέα.

Σημειώθηκε περαιτέρω πρόοδος στην εφαρμογή της *πολιτικής κατά της διαφθοράς*. Ειδικός προϋπολογισμός χορηγήθηκε στο σχέδιο δράσης της κυβέρνησης. Τώρα μπορούν να εφαρμόζονται ειδικά ανακριτικά μέτρα σε υποθέσεις διαφθοράς. Εγκρίθηκε ένα σχέδιο δράσης για την καταπολέμηση της σύγκρουσης συμφερόντων. Εκδόθηκαν καταδικαστικές αποφάσεις σε ορισμένες ιδιαίτερα προβεβλημένες υποθέσεις. Παρόλο που η αίσθηση της διαφθοράς έχει μειωθεί, αυτή εξακολουθεί να είναι εκτεταμένη και συνιστά ιδιαίτερος

σοβαρό πρόβλημα. Είναι αναγκαίο να ληφθούν περαιτέρω μέτρα ιδίως για να ενισχυθεί ο επιχειρησιακός συντονισμός μεταξύ των αρχών επιβολής του νόμου και για να εφαρμοστούν οι διατάξεις για τη χρηματοδότηση των πολιτικών κομμάτων και των προεκλογικών εκστρατειών.

Το νομικό και θεσμικό πλαίσιο για την **προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των μειονοτήτων** έχουν ήδη καθοριστεί, αλλά, απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες για να βελτιωθεί η εφαρμογή σε αρκετούς τομείς.

Οι καταγγελίες για *κακή μεταχείριση* από την αστυνομία πρέπει να ερευνώνται πιο αποτελεσματικά και να διώκονται. Οι υποδομές των *φυλακών* ανακαινίζονται σταδιακά. Εντούτοις, απαιτείται δράση για να εξαλειφθούν οι απάνθρωπες και ταπεινωτικές συνθήκες και για να εξασφαλιστεί επαγγελματική διαχείριση. Όσον αφορά τα *δικαιώματα των γυναικών*, υιοθετήθηκε εθνική στρατηγική για την καταπολέμηση της ενδοοικογενειακής βίας και ενισχύθηκαν οι νομικές διατάξεις κατά των κρουσμάτων βιασμού. Εν πάση περιπτώσει, απαιτούνται συνεχείς προσπάθειες *όσον αφορά την προστασία των γυναικών από όλες τις μορφές βίας*. Όσον αφορά τα *δικαιώματα των παιδιών*, η υποχρεωτική σχολική φοίτηση επεκτάθηκε και ο νόμος για τη δικαιοσύνη των ανηλίκων τέθηκε σε ισχύ. Εντούτοις, οι προσπάθειες για την προστασία των δικαιωμάτων των παιδιών πρέπει να ενισχυθούν.

Όσον αφορά τα *πολιτιστικά δικαιώματα* και τα *δικαιώματα των μειονοτήτων*, σημειώθηκε ορισμένη πρόοδος στην εφαρμογή της στρατηγικής για τη δίκαιη εκπροσώπηση, σύμφωνα με τη συμφωνία-πλαίσιο της Οχρίδας. Θεσπίστηκε νόμος περί γλωσσών ο οποίος προβλέπει τη μεγαλύτερη χρήση της αλβανικής γλώσσας στο κοινοβούλιο. Θεσπίστηκε ο νόμος για την προαγωγή και την προστασία των δικαιωμάτων των μικρότερων κοινοτήτων που προβλέπει, ειδικότερα, τη δημιουργία ειδικευμένου φορέα.

Ωστόσο, οι αρχές πρέπει να καταβάλουν περισσότερες προσπάθειες για να την ενσωμάτωση των εθνοτικών κοινοτήτων της χώρας, κυρίως στην εκπαίδευση. Τα προβλήματα των μικρότερων εθνοτικών μειονοτήτων δεν αντιμετωπίζονται επαρκώς. Καταγράφεται ελάχιστη πρόοδος όσον αφορά τους *Ρομ*. Τα σχετικά σχέδια δράσης εφαρμόζονται με βραδύ ρυθμό. Η μειονότητα των Ρομ διαβιώνει ακόμη σε πολύ δυσχερείς συνθήκες και υφίσταται διακρίσεις, έχοντας ελάχιστη πρόσβαση στην εκπαίδευση, στην κοινωνική προστασία, στην υγειονομική περίθαλψη, στη στέγαση και στην απασχόληση.

Όσον αφορά τα *περιφερειακά ζητήματα και τις διεθνείς υποχρεώσεις*, η Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας συνεργάστηκε πλήρως με το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο για την Πρώην Γιουγκοσλαβία (ICTY). Εγκρίθηκαν οι μεταρρυθμίσεις του δικαστικού τομέα που είναι αναγκαίες για να εξασφαλιστεί η ορθή διεκπεραίωση των υποθέσεων που αναπέμπονται στις εθνικές αρχές, και άρχισε η αντίστοιχη επιμόρφωση δικαστών και εισαγγελέων. Όσον αφορά το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο, η διμερής συμφωνία περί ασυλίας με τις Ηνωμένες Πολιτείες δεν συνάδει με τη σχετική κοινή θέση και τις αρχές της ΕΕ.

Η χώρα συνεχίζει να συμμετέχει ενεργά σε περιφερειακές πρωτοβουλίες, καθώς και στο νέο Συμβούλιο Περιφερειακής Συνεργασίας (ΣΠΣ) και ανέλαβε την πρώτη προεδρία για το 2006 της Συμφωνίας Ελευθέρων Συναλλαγών της Κεντρικής Ευρώπης (CEFTA), μετά τη θέση σε ισχύ της.

Συστάθηκε μια μικτή επιτροπή για την οριοθέτηση των συνόρων με το Κοσσυφοπέδιο και αυτή η διαδικασία κοντεύει να ολοκληρωθεί. Η κυβέρνηση αποφάσισε να αναγνωρίσει την ανεξαρτησία του Κοσσυφοπεδίου τον Οκτώβριο.

Η Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας διατηρεί γενικά καλές σχέσεις με τις χώρες στην περιοχή. Εντούτοις, οι σχέσεις με την Ελλάδα επηρεάστηκαν αρνητικά από το ανεπίλυτο ζήτημα της ονομασίας. Πρέπει να αποτρέπονται ενέργειες και δηλώσεις που επηρεάζουν αρνητικά τις σχέσεις καλής γειτονίας. Η διατήρηση σχέσεων καλής γειτονίας, καθώς και η διαπραγμάτευση και η εξεύρεση αμοιβαίως αποδεκτής λύσης για το ζήτημα της ονομασίας, υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών, παραμένουν ουσιαστικής σημασίας.

Η **οικονομία** της Πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας διατήρησε σταθερό ρυθμό ανάπτυξης, αλλά, το λιγότερο ευνοϊκό διεθνές οικονομικό περιβάλλον επιδείνωσε σοβαρά τους εξωτερικούς λογαριασμούς και συνέβαλε στην αύξηση του πληθωρισμού. Η πρόοδος στις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις συνεχίστηκε και το επιχειρηματικό περιβάλλον βελτιώθηκε. Ωστόσο, η διατήρηση πολύ υψηλού ποσοστού ανεργίας αποτελεί μόνιμη πηγή ανησυχιών. Οι θεσμικές αδυναμίες και ανεπάρκειες στο κράτος δικαίου δυσχεραίνουν την ομαλή λειτουργία της οικονομίας της αγοράς και επηρεάζουν αρνητικά το επιχειρηματικό περιβάλλον.

Όσον αφορά τα **οικονομικά κριτήρια**, η Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας έχει σημειώσει ικανοποιητική πρόοδο και τείνει να γίνει μια λειτουργική οικονομία αγοράς. Αναμένεται να είναι σε θέση να αντιμετωπίσει τις ανταγωνιστικές πιέσεις και τις δυνάμεις της αγοράς στο εσωτερικό της Ένωσης μεσοπρόθεσμα, υπό την προϋπόθεση ότι θα εφαρμόσει αυστηρά το σφαιρικό πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων για να μειώσει τις σοβαρές διαρθρωτικές αδυναμίες.

Η χώρα διατήρησε ευρεία συναίνεση σχετικά με τους βασικούς άξονες της οικονομικής πολιτικής. Ο συνδυασμός πολιτικών συμβάλλει ευρέως στη μακροοικονομική σταθερότητα και προβλεψιμότητα. Οι αναπτυξιακές επιδόσεις της χώρας παραμένουν ισχυρές. Η ποιότητα των δημόσιων οικονομικών βελτιώθηκε με τη μείωση των φορολογικών συντελεστών και την αύξηση της αποτελεσματικότητας όσον αφορά την είσπραξη φόρων, καθώς και την αύξηση των δαπανών για τις υποδομές και την εκπαίδευση. Το χρέος του δημόσιου τομέα διατηρήθηκε σε σχετικά χαμηλό επίπεδο. Η βελτίωση της είσπραξης φόρων αποτελεί ένδειξη επιτυχίας στην αντιμετώπιση της άτυπης οικονομίας.

Οι εισροές άμεσων ξένων επενδύσεων αυξήθηκαν σημαντικά κατά το τελευταίο έτος. Οι ιδιωτικοποιήσεις ολοκληρώθηκαν. Το μερίδιο του ιδιωτικού τομέα στη συνολική παραγωγή ισοδυναμεί με το 80% περίπου της προστιθέμενης αξίας. Η ελευθέρωση των τιμών και του εμπορίου ολοκληρώθηκε στην πράξη σε όλους τους τομείς. Οι διαδικασίες πτώχευσης έγιναν ακόμη πιο βραχείες και η καταγραφή της ακίνητης περιουσίας επιταχύνθηκε. Η οικονομική ανεξαρτησία των εποπτικών και ρυθμιστικών φορέων έχει ενισχυθεί κατά κάποιον τρόπο. Η χρηματοπιστωτική διαμεσολάβηση έχει αυξηθεί. Ο ανταγωνισμός στις επιχειρήσεις δικτύων βελτιώθηκε. Επιπλέον, λήφθηκαν μέτρα για να βελτιωθεί η ποιότητα του ανθρώπινου κεφαλαίου. Η εναρμόνιση της οικονομίας με την ΕΕ έχει προχωρήσει ικανοποιητικά.

Εντούτοις, η επιδείνωση των ισοζυγίου εξωτερικών πληρωμών της χώρας αύξησαν τις εξωτερικές αδυναμίες καθιστώντας ακόμη πιο σημαντική τη δημοσιονομική πειθαρχία. Οι αγορές εργασίας εξακολουθούν να λειτουργούν ανεπαρκώς, ενώ οι δείκτες της απασχόλησης παραμένουν σε πολύ υψηλά επίπεδα. Η λειτουργία της οικονομίας της αγοράς δυσχεραίνεται ακόμη από θεσμικές ανεπάρκειες και από την ανάγκη ενίσχυσης του κράτους δικαίου. Η

δημόσια διοίκηση παραμένει ανεπαρκής και σε ορισμένους τομείς ο βαθμός ασφάλειας του δικαίου είναι ακόμη χαμηλός, με αποτέλεσμα να μη μπορεί η χώρα να προσελκύει ξένες επενδύσεις. Το δικαστικό σύστημα εξακολουθεί να επιβραδύνει τις εξελίξεις και οι ρυθμιστικές και εποπτικές αρχές στερούνται συχνά των αναγκαίων πόρων για να εκπληρώσουν αποτελεσματικά τα καθήκοντά τους.

Παρά τις προσπάθειες για τη μείωση της παραοικονομίας, ο άτυπος τομέας παραμένει ευρύς και τροφοδοτείται από το ανεπαρκές ρυθμιστικό πλαίσιο, καθώς και από τις αδυναμίες επιβολής του νόμου και καταπολέμησης της διαφθοράς και του οργανωμένου εγκλήματος. Ο άτυπος τομέας της οικονομίας αποτελεί σοβαρό πρόβλημα, δεδομένου ότι μειώνει τη φορολογική βάση και την αποτελεσματικότητα των οικονομικών πολιτικών.

Η Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας κατέβαλε περαιτέρω προσπάθειες για να βελτιώσει την **ικανότητά της ανάληψης των υποχρεώσεων του μέλους**. Σημειώθηκε κάποια πρόοδος όσον αφορά την τήρηση των προτεραιοτήτων της ευρωπαϊκής εταιρικής σχέσης. Ωστόσο, η χώρα παρουσιάζει ακόμη σοβαρές ελλείψεις όσον αφορά την εφαρμογή και την αποτελεσματική επιβολή της νομοθεσίας. Δεν υπάρχουν οι κατάλληλοι ανθρώπινοι και οικονομικοί πόροι για την πλήρη εφαρμογή του κεκτημένου.

Στον τομέα της *ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων*, η διοικητική ικανότητα έχει βελτιωθεί, αλλά δεν μπορεί ακόμη να εξασφαλίσει επαρκώς την επιβολή της νομοθεσίας. Το μεγαλύτερο τμήμα του τομεακού κεκτημένου δεν έχει ακόμη μεταφερθεί και εφαρμοστεί. Σημειώθηκε ελάχιστη πρόοδος στους τομείς της *ελεύθερης κυκλοφορίας εργαζομένων* και του *δικαιώματος εγκατάστασης και της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών*, όπου η εναρμόνιση της νομοθεσίας με το κεκτημένο βρίσκεται ακόμη στα πρώτα στάδια. Σημειώθηκε ικανοποιητική πρόοδος όσον αφορά την εναρμόνιση της νομοθεσίας στον τομέα της *ελεύθερης κυκλοφορίας κεφαλαίων*. Η διοικητική ικανότητα και η επιβολή της νομοθεσίας όσον αφορά την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες δεν επαρκούν.

Αξιοσημείωτη πρόοδος σημειώθηκε στον τομέα των *δημόσιων συμβάσεων*. Εντούτοις, η νομοθεσία που θεσπίστηκε πρόσφατα για τις παραχωρήσεις και τις εταιρικές σχέσεις ιδιωτικού-δημόσιου τομέα δεν έχει ακόμη εναρμονισθεί με το κεκτημένο. Οι προσπάθειες που καταβάλλονται σήμερα για να καταρτισθούν οι αναθέτουσες αρχές και οι οικονομικοί φορείς σχετικά με τους νέους κανόνες περί δημοσίων συμβάσεων πρέπει να ενταθούν. Σημαντική πρόοδος σημειώθηκε στον τομέα *του εταιρικού δικαίου*, όπου η νομοθετική εναρμόνιση έχει προχωρήσει αρκετά. Στον τομέα του *νόμου περί πνευματικής ιδιοκτησίας*, σημειώθηκε πρόοδος όσον αφορά την ενίσχυση του νομικού πλαισίου και την προώθηση της διοικητικής ικανότητας. Ο ρυθμός επιβολής βελτιώνεται σταδιακά, αλλά απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες για να επιτευχθεί ικανοποιητικό επίπεδο για την αντιμετώπιση της πειρατείας και της παραποίησης/απομίμησης.

Ικανοποιητική, αλλά άνιση, πρόοδος καταγράφεται στον τομέα του *ανταγωνισμού*, καθώς και στην πολιτική κρατικών ενισχύσεων. Η αρχή του ανταγωνισμού δεν έχει στελεχωθεί επαρκώς με εξειδικευμένο προσωπικό και δεν διαθέτει ακόμη την κατάλληλη χρηματοδότηση. Ο εκ των προτέρων έλεγχος των κρατικών ενισχύσεων δεν είναι αρκετά αποτελεσματικός.

Η νομοθετική εναρμόνιση με το κεκτημένο στον τομέα των *χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών* σημείωσε πρόοδο. Οι ελλείψεις της διοικητικής ικανότητας των εποπτικών φορέων εξακολουθούν να υφίστανται, ιδίως σε ό,τι αφορά τις ασφαλίσεις, όπου η επιβολή της νομοθεσίας είναι ιδιαίτερα ανεπαρκής.

Στον τομέα της *κοινωνίας της πληροφορίας και των μέσων ενημέρωσης*, μπορεί να αναφερθεί ότι έχει σημειωθεί σημαντική πρόοδος όσον αφορά την εναρμόνιση με το κεκτημένο των ηλεκτρονικών επικοινωνιών και την εφαρμογή των μέτρων επιβολής. Τούτο συνέβαλε σε περισσότερο ανταγωνιστικές συνθήκες προς όφελος των καταναλωτών. Εντούτοις, η οικονομική κατάσταση του Συμβουλίου Ραδιοτηλεοπτικών Μεταδόσεων και του δημόσιου ραδιοτηλεοπτικού οργανισμού προκαλεί σοβαρές ανησυχίες.

Στον τομέα της *γεωργίας και της αγροτικής ανάπτυξης*, η πρόοδος στην ανάπτυξη πολιτικής οδήγησε σε αυξήσεις της διοικητικής ικανότητας των σχετικών οργανισμών και σε καλύτερη εφαρμογή της νομοθεσίας, παρόλο που η εναρμόνιση με το κεκτημένο βρίσκεται ακόμη στα πρώτα στάδια. Μικρή ήταν η πρόοδος στον τομέα της *ασφάλειας των τροφίμων*, και της *κτηνιατρικής και φυτοϋγειονομικής πολιτικής*, κυρίως σε σχέση με τη νομοθεσία. Η διοικητική ικανότητα ενισχύθηκε, αλλά δεν είναι ακόμη επαρκής για να εξασφαλίσει την ορθή εφαρμογή του κεκτημένου. Σημειώθηκε πρόοδος στην εναρμόνιση της νομοθεσίας στον τομέα της *αλιείας*, όπου η διοικητική ικανότητα πρέπει ακόμη να αναπτυχθεί.

Ικανοποιητική πρόοδος μπορεί να καταγραφεί στον τομέα της *πολιτικής μεταφορών*. Εντούτοις, η διοικητική υποδομή σε όλους τους τομείς είναι ακόμη ανεπαρκής. Οι ρυθμιστικές και οι αρμόδιες για την ασφάλεια αρχές δεν έχουν ακόμη γίνει λειτουργικές στους τομείς των χερσαίων, αεροπορικών και σιδηροδρομικών μεταφορών. Οι μεταρρυθμίσεις που προβλέπονται στον τομέα των σιδηροδρόμων δεν έχουν ακόμη εφαρμοστεί πλήρως.

Σημειώθηκε πρόοδος στον τομέα της *ενέργειας*, ειδικότερα σε ό,τι αφορά την εναρμόνιση της νομοθεσίας και την ελευθέρωση της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας. Εντούτοις, ορισμένα εκκρεμή ζητήματα που αφορούν τις τιμές και τη διανομή ηλεκτρικού ρεύματος χρήζουν ακόμη προσοχής. Η διοικητική ικανότητα για την επιβολή της πολιτικής ενεργειακής απόδοσης και των κανονισμών προστασίας από τις ακτινοβολίες έχει βελτιωθεί, αν και πρέπει να ενισχυθεί περαιτέρω. Ο βαθμός ανεξαρτησίας των ρυθμιστικών φορέων είναι ανεπαρκής.

Το επίπεδο εναρμόνισης της νομοθεσίας στην έμμεση *φορολογία* είναι ικανοποιητικό, αλλά πρέπει να βελτιωθεί όσον αφορά την άμεση φορολογία. Η διοικητική ικανότητα για την είσπραξη των φόρων έχει σημειώσει αξιοσημείωτη βελτίωση και τα φορολογικά έσοδα αυξήθηκαν, αλλά απαιτούνται ακόμη προσπάθειες για να εξασφαλιστούν η αποτελεσματική εφαρμογή και η επιβολή της φορολογικής νομοθεσίας. Οι σημαντικές προσπάθειες που καταβλήθηκαν για την καταπολέμηση της διαφθοράς σ' αυτόν τον τομέα πρέπει να συνεχιστούν.

Σημειώθηκε κάποια πρόοδος στην εναρμόνιση της νομοθεσίας με το κεκτημένο και στην ανάπτυξη διοικητικής ικανότητας στον τομέα της *οικονομικής και νομισματικής πολιτικής*. Στον τομέα των *στατιστικών*, σημειώθηκε πρόοδος στη βελτίωση τόσο της στατιστικής υποδομής όσο και των τομεακών στατιστικών. Η εναρμόνιση των κατατάξεων με το κεκτημένο έχει προχωρήσει ικανοποιητικά. Απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες για να επιτευχθεί και να διατηρηθεί ικανοποιητική ποιότητα στις στατιστικές.

Καταγράφεται ελάχιστη πρόοδος στον τομέα της *κοινωνικής πολιτικής και της απασχόλησης*. Το επίπεδο νομικής εναρμόνισης είναι χαμηλό. Ενώ η διοικητική ικανότητα ενισχύεται σταδιακά, δεν επαρκεί ακόμη για την ορθή εφαρμογή της νομοθεσίας και των πολιτικών.

Σημειώθηκε αρκετή πρόοδος στον τομέα των *επιχειρήσεων και της βιομηχανικής πολιτικής*, ιδίως όσον αφορά το ρυθμιστικό πλαίσιο και τις τομεακές πολιτικές.

Σημειώθηκε πρόοδος στον τομέα των *διευρωπαϊκών δικτύων*. Η χώρα εξακολουθεί να συμμετέχει ενεργά στο Παρατηρητήριο Μεταφορών της Νοτιοανατολικής Ευρώπης. Το σημαντικό ύψος των οικονομικών πόρων που απαιτούνται για την αναβάθμιση των υποδομών αποτελεί σοβαρό εμπόδιο.

Μπορεί να καταγραφεί ορισμένη πρόοδος στον τομέα της *περιφερειακής πολιτικής και του συντονισμού των διαρθρωτικών μέσων*, παρόλο που πρέπει να γίνουν ακόμη πολλά για την εφαρμογή ορισμένων στοιχείων του μηχανισμού προενταξιακής βοήθειας (ΜΠΒ) που προετοιμάζουν το έδαφος για τα διαρθρωτικά ταμεία. Η διοικητική ικανότητα σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο και στα αρμόδια υπουργεία πρέπει να ενισχυθεί σημαντικά.

Μικρή πρόοδος σημειώθηκε στον τομέα του *δικαστικού συστήματος και των θεμελιωδών δικαιωμάτων*. Όσον αφορά τη μεταρρύθμιση του δικαστικού συστήματος, το Δικαστικό Συμβούλιο λειτουργεί, το Συμβούλιο της Εισαγγελίας έχει συσταθεί και ο νόμος περί της εισαγγελίας έχει ψηφιστεί. Εντούτοις, απαιτείται η περαιτέρω ενίσχυση του δικαστικού τομέα, σε ό,τι αφορά την ανεξαρτησία του, την αποτελεσματικότητα, τους ανθρώπινους πόρους και το δημοσιονομικό πλαίσιο. Ο νόμος περί ποινικής δικονομίας τροποποιήθηκε για να προβλέπεται η χρήση ειδικών ανακριτικών μέτρων σε περιπτώσεις διαφθοράς. Χορηγήθηκε ειδικός προϋπολογισμός για το σχέδιο δράσης κατά της διαφθοράς. Απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες ιδίως σε ό,τι αφορά τη χρηματοδότηση των πολιτικών κομμάτων και των προεκλογικών εκστρατειών. Σχετικά με τα θεμελιώδη δικαιώματα, ψηφίστηκε νόμος περί γλωσσών που επιτρέπει την περαιτέρω χρήση της αλβανικής γλώσσας στη δημόσια ζωή. Εντούτοις, απαιτούνται περισσότερες προσπάθειες για να επιλυθούν τα προβλήματα των μικρότερων εθνοτικών μειονοτήτων, στις οποίες συγκαταλέγεται και η μειονότητα των Ρομ.

Στον τομέα της *δικαιοσύνης, της ελευθερίας και της ασφάλειας*, η λειτουργική ικανότητα των αρμόδιων αρχών έχει βελτιωθεί περαιτέρω. Σημειώθηκε πρόοδος όσον αφορά τη συνεργασία της αστυνομίας, την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, τη μετανάστευση, την παροχή ασύλου και την πολιτική των θεωρήσεων, καθώς και τη διαχείριση των συνόρων. Η νομοθεσία έχει θεσπιστεί σε μεγάλο βαθμό και έχει αρχίσει να τίθεται σε εφαρμογή. Οι συμφωνίες διευκόλυνση της έκδοσης θεωρήσεων και επανεισδοχής μεταξύ της ΕΚ και της Πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας τέθηκαν σε ισχύ τον Ιανουάριο του 2008 και άρχισε ο διάλογος με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή σχετικά με την ελευθέρωση του καθεστώτος έκδοσης θεωρήσεων. Η εκπλήρωση των κριτηρίων αξιολόγησης που περιλαμβάνονται στο χάρτη πορείας για την ελευθέρωση του καθεστώτος των θεωρήσεων σημείωσε ικανοποιητική πρόοδο, ιδίως σε ό,τι αφορά την καθιέρωση διαβατηρίων με βιομετρικά στοιχεία. Ο χαρακτηρισμός και η εξάρθρωση εγκληματικών ομάδων που ενέχονται σε εμπορία ανθρώπων σημείωσε πρόοδο, αλλά η χώρα παραμένει τόπος προέλευσης, διέλευσης και προορισμού για την εμπορία ανθρώπων. Η πολιτικοποίηση ανωτάτων στελεχών της αστυνομίας οδήγησε σε καταχρήσεις. Η γενική διοικητική ικανότητα πρέπει να ενισχυθεί περαιτέρω και το οργανωμένο έγκλημα εξακολουθεί να αποτελεί σοβαρό πρόβλημα, το οποίο επηρεάζει το κράτος δικαίου και το επιχειρηματικό περιβάλλον.

Στον τομέα της *επιστήμης και έρευνας*, σημειώθηκε πρόοδος στην οργάνωση της ερευνητικής συνεργασίας σε εθνικό επίπεδο, αλλά η υποδομή είναι ακόμη ανεπαρκής. Το πρώτο έτος συμμετοχής στο έβδομο πρόγραμμα-πλαίσιο παρήγαγε ικανοποιητικά αποτελέσματα. Απαιτούνται ακόμη σημαντικές προσπάθειες για να διευκολυνθεί η ένταξη στον Ευρωπαϊκό Χώρο Έρευνας.

Η πρόοδος στον τομέα της *εκπαίδευσης και του πολιτισμού* ήταν θετική, αλλά η ικανότητα εφαρμογής της ισχύουσας νομοθεσίας παραμένει ανεπαρκής. Η χώρα πρέπει να συνεχίσει τις

προσπάθειές της για να προετοιμαστεί για τη διαχείριση των προγραμμάτων «Δια βίου μάθηση» και «Νεολαία σε δράση».

Σημειώθηκε πρόοδος όσον αφορά την ανάπτυξη του νομοθετικού πλαισίου στον τομέα του *περιβάλλοντος*, ειδικότερα σε σχέση με την οριζόντια νομοθεσία και τους τομείς της ποιότητας του αέρα και των αποβλήτων. Το μεγαλύτερο τμήμα της νομοθεσίας εφαρμογής δεν έχει ακόμη προετοιμαστεί. Ορισμένοι τομείς, όπως η ποιότητα του αέρα ή η προστασία της φύσης, υπολείπονται σε σημαντικό βαθμό. Η διοικητική ικανότητα πρέπει να ενισχυθεί σημαντικά και οι επενδύσεις σε περιβαλλοντική υποδομή είναι εντελώς ανεπαρκείς, παρόλο που καταβλήθηκαν σημαντικές προσπάθειες για να αυξηθούν οι οικονομικοί πόροι. Στον τομέα της *προστασίας των καταναλωτών και της υγείας*, η δημιουργία θεσμικής ικανότητας για την προστασία των καταναλωτών έχει προχωρήσει και έχουν αυξηθεί οι πόροι για τη δημόσια υγεία. Εντούτοις, δεν έχει ακόμη δημιουργηθεί ένα αποτελεσματικό και διαφανές σύστημα εποπτείας της αγοράς. Οι διοικητικοί πόροι δεν επαρκούν για να επιτραπεί η πλήρης εφαρμογή της νομοθεσίας, των στρατηγικών και των σχεδίων δράσης στον τομέα της δημόσιας υγείας.

Αξιοσημείωτη πρόοδος σημειώθηκε στον τομέα της *τελωνειακής ένωσης*. Η είσπραξη των εσόδων αυξήθηκε σημαντικά και επιτεύχθηκαν ικανοποιητικά αποτελέσματα όσον αφορά την καταπολέμηση εγκλημάτων διασυνοριακών διαστάσεων. Η τελωνειακή νομοθεσία έχει εναρμονισθεί με το κεκτημένο, αλλά όχι σε ικανοποιητικό βαθμό. Η διοικητική και λειτουργική ικανότητα έχει βελτιωθεί σημαντικά και η καταπολέμηση της διαφθοράς κατέληξε σε απτά αποτελέσματα.

Σημειώθηκε ορισμένη πρόοδος όσον αφορά την εναρμόνιση της νομοθεσίας με την πολιτική *εξωτερικών σχέσεων της ΕΕ*, ειδικότερα λόγω της εφαρμογής της Συμφωνίας Ελευθέρων Συναλλαγών της Κεντρικής Ευρώπης (CEFTA), καθώς και στον τομέα της *εξωτερικής πολιτικής και της πολιτικής ασφάλειας και άμυνας*. Απαιτούνται περισσότερες προσπάθειες για να ενισχυθεί η διοικητική ικανότητα σ' αυτούς τους τομείς.

Στον τομέα του *δημοσιονομικού ελέγχου*, η πρόοδος ήταν περιορισμένη όσον αφορά την εναρμόνιση και την εφαρμογή της νομοθεσίας. Η διοικητική ικανότητα των αρμόδιων οργανισμών για το δημόσιο εσωτερικό οικονομικό έλεγχο και τον εξωτερικό έλεγχο έχει ενισχυθεί, αλλά δεν επαρκεί ακόμη για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων που απορρέουν από το κεκτημένο. Στον τομέα των *οικονομικών και δημοσιονομικών διατάξεων* σημειώθηκε μικρή πρόοδος όσον αφορά την καταπολέμηση της απάτης στον τομέα του ΦΠΑ και των τελωνείων. Πρέπει να δημιουργηθούν σε εύθετο χρόνο οι κατάλληλες συντονιστικές δομές, να θεσπιστούν οι κανόνες εφαρμογής και να ενισχυθεί η διοικητική υποδομή στον τομέα των ιδίων πόρων.

Μαυροβούνιο

Το Μαυροβούνιο σημείωσε σημαντική πρόοδο όσον αφορά την τήρηση των **πολιτικών κριτηρίων**, στη βελτίωση του νομικού του πλαισίου και στην ενίσχυση της θεσμικής ικανότητάς του σύμφωνα με την ευρωπαϊκή εταιρική σχέση. Η εφαρμογή του συντάγματος ήταν ικανοποιητική. Εντούτοις, το Μαυροβούνιο πρέπει ακόμη να εντείνει τις προσπάθειές του για την εκτέλεση των μεταρρυθμίσεων. Απαιτούνται ιδιαίτερες προσπάθειες για να ολοκληρωθεί η μεταρρύθμιση του δικαστικού τομέα. Παρότι έχει σημειωθεί ορισμένη πρόοδος, η καταπολέμηση της διαφθοράς και του οργανωμένου εγκλήματος εξακολουθεί να συνιστά μείζονα πρόκληση. Η πολιτική συναίνεση για θέματα που αφορούν την ΕΕ

παραμένει ισχυρή, αλλά πρέπει να επεκταθεί και σε άλλες πτυχές της δημιουργίας θεσμών. Η διοικητική ικανότητα πρέπει να ενισχυθεί.

Η *δημοκρατία και το κράτος δικαίου* ενισχύθηκαν. Η εφαρμογή του νέου συντάγματος που ψηφίστηκε τον Οκτώβριο του 2007 ήταν ικανοποιητική. Εντούτοις, είναι αναγκαίο να βελτιωθούν η διακυβέρνηση και η λειτουργία του δικαστικού συστήματος και να επιδειχθεί ισχυρότερη πολιτική βούληση για να υπάρξουν αποτελέσματα στην καταπολέμηση της διαφθοράς.

Το *Κοινοβούλιο* συνέστησε ένα Συμβούλιο Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης με επικεφαλής ένα μέλος της αντιπολίτευσης. Η νομοθετική δραστηριότητα ήταν έντονη. Εντούτοις, το κοινοβούλιο πρέπει ακόμη να εδραιώσει την ικανότητα και την αποτελεσματικότητά του ως νομοθετικό σώμα και όργανο πολιτικής εποπτείας.

Η *κυβέρνηση* εξακολούθησε να προσαρμόζεται στις επιταγές της ανεξαρτησίας της χώρας. Βελτίωσε περισσότερο το συντονισμό της πολιτικής της ως προς την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, αλλά η διαχείριση και η ικανότητα, ιδίως στα αρμόδια υπουργεία, είναι ανεπαρκείς.

Σημειώθηκε πρόοδος όσον αφορά την ενίσχυση του νομοθετικού πλαισίου για τη *δημόσια διοίκηση*. Η διαχείριση των ανθρώπινων πόρων και η μεταρρύθμιση της τοπικής κυβέρνησης σημείωσαν κάποια πρόοδο. Εντούτοις, η έλλειψη ανθρώπινων και οικονομικών πόρων, μαζί με τις διαρθρωτικές αδυναμίες και τη διαφθορά, παρακωλύουν την αποτελεσματικότητα της δημόσιας διοίκησης. Η διοικητική ικανότητα παραμένει περιορισμένη. Σε βασικούς τομείς, όπως η πολεοδομία και η προστασία του περιβάλλοντος, οι υπάρχουσες διοικητικές υποδομές και η ικανότητα είναι ανεπαρκείς και χρήζουν βελτιώσεων. Είναι αναγκαίο να βελτιωθεί περαιτέρω η νομοθεσία για τις δημόσιες υπηρεσίες και να εξασφαλιστεί η συνεκτική εφαρμογή της. Το γραφείο του διαμεσολαβητή ενισχύθηκε με τη δημιουργία δύο θέσεων βοηθών διαμεσολαβητή, αλλά γενικά η αποτελεσματικότητά του παραμένει περιορισμένη.

Σημειώθηκε ορισμένη πρόοδος στη μεταρρύθμιση του *δικαστικού τομέα*. Το Μαυροβούνιο έχει εγκρίνει ένα σχέδιο δράσης και νομοθεσία για την εφαρμογή του νέου συντάγματος. Το Σεπτέμβριο του 2008 δημιουργήθηκαν ειδικές υπηρεσίες στα ανώτατα δικαστήρια για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, της διαφθοράς, των εγκλημάτων πολέμου και της τρομοκρατίας. Εντούτοις, δεν έχει ακόμη θεσπιστεί η βασική νομοθεσία που θα εξασφαλίζει την ανεξαρτησία και την λογοδοσία του δικαστικού τομέα. Η συνολική αποτελεσματικότητα του δικαστικού συστήματος εξακολουθεί να είναι χαμηλή. Η συσσώρευση εκκρεμών υποθέσεων σε αστικές και ποινικές υποθέσεις και οι υπερβολικά μακροχρόνιες διαδικασίες αποτελούν πρόβλημα. Οι ποινικές διαδικασίες όσον αφορά την απέλαση και την εξαφάνιση πάνω από 80 Βοσνίων το 1992 δεν έχουν ακόμη ολοκληρωθεί.

Σημειώθηκε ορισμένη πρόοδος όσον αφορά την ενίσχυση του στρατηγικού και διοικητικού πλαισίου για την *καταπολέμηση της διαφθοράς*. Παρόλο που η αίσθηση της διαφθοράς έχει κάπως μειωθεί, η εφαρμογή της νομοθεσίας είναι ανεπαρκής και δεν έχουν σημειωθεί αρκετά αποτελέσματα. Η βασική νομοθεσία, όπως ένας νέος νόμος για τη σύγκρουση συμφερόντων, δεν έχει ακόμη θεσπιστεί. Το Μαυροβούνιο δεν διαθέτει ισχυρές και ανεξάρτητες εποπτικές ή ελεγκτικές αρχές. Η ανακριτική ικανότητα των αρχών επιβολής του νόμου είναι πάντα ανεπαρκής, με αποτέλεσμα να εκδίδονται ελάχιστες τελικές καταδικαστικές αποφάσεις σε υποθέσεις διαφθοράς, η οποία εξακολουθεί να είναι εκτεταμένη και συνιστά ιδιαίτερος σοβαρό πρόβλημα.

Σημειώθηκε ορισμένη πρόοδος στον τομέα των *δικαιωμάτων του ανθρώπου και της προστασίας των μειονοτήτων*, όπου το Μαυροβούνιο έχει συμμορφωθεί πλήρως με τα ευρωπαϊκά πρότυπα. Η διασφάλιση της αναδρομικής εφαρμογής της *Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου* (ΕΣΔΑ) πρέπει να διευκρινισθεί στη νομοθεσία για την εφαρμογή του συντάγματος. Το Νοέμβριο του 2007 υιοθετήθηκαν πολυετείς στρατηγικές για την κοινωνική προστασία και την προστασία των παιδιών, για την ένταξη ατόμων με αναπηρίες και την προστασία των ηλικιωμένων, αλλά στην πράξη οι συνθήκες δεν βελτιώθηκαν ακόμη σημαντικά. Απαιτούνται η ευαισθητοποίηση του κοινού και η κατάλληλη νομοθεσία για να αντιμετωπιστεί η βία κατά των *γυναικών*. Πρέπει να σημειωθεί πρόοδος όσον αφορά τον καθορισμό μηχανισμών εφαρμογής της νομοθεσίας, τη βελτίωση της προστασίας των γυναικών και την ευαισθητοποίηση των πολιτών για τις ανισότητες μεταξύ των φύλων. Λαμβανομένων υπόψη των πρόσφατων επεισοδίων βίας κατά των δημοσιογράφων, η *ελευθερία της έκφρασης* πρέπει να προστατεύεται καλύτερα. Σ' αυτές τις υποθέσεις πρέπει να γίνονται διεξοδικές ανακρίσεις. Η άσκηση βίας και οι δυσφημίσεις κατά δημοσιογράφων προκαλούν ανησυχία. Οι συνθήκες για τις οργανώσεις της *κοινωνίας των πολιτών* παραμένουν, ως επί το πλείστον, ικανοποιητικές αλλά η συνεργασία μεταξύ κυβέρνησης και κοινωνίας των πολιτών πρέπει να βελτιωθεί περαιτέρω. Όσον αφορά τα *δικαιώματα ιδιοκτησίας*, η διαδικασία επιστροφής και αποζημίωσης προχωρά και εξακολουθούν να υποβάλλονται καταγγελίες κατά των αποφάσεων που λήφθηκαν από τις τρεις πρωτοβάθμιες περιφερειακές επιτροπές απόδοσης περιουσιακών στοιχείων.

Το Μαυροβούνιο σημείωσε σχετική πρόοδο όσον αφορά την ενίσχυση του πλαισίου για την *προστασία των μειονοτήτων* με την υιοθέτηση στρατηγικής πολιτικής για τις μειονότητες και μιας εθνικής στρατηγικής για τους *Ρομ*, με τη σύσταση εθνικών συμβουλίων μειονοτήτων και την καθιέρωση ειδικών μηχανισμών χρηματοδότησης. Εντούτοις, δεν έχουν ακόμη θεσπιστεί τα μέτρα εφαρμογής και δεν έχουν διανεμηθεί οι πόροι. Οι σχέσεις μεταξύ των εθνοτήτων είναι ομαλές, αλλά τα κοινωνικά και οικονομικά δικαιώματα των εκτοπισθέντων ατόμων, μεταξύ των οποίων οι Ρομ από το Κοσσυφοπέδιο, δεν έχουν ακόμη διασφαλιστεί. Οι κοινότητες των Ρομ, των Ashkali και η αιγυπτιακή μειονότητα διαβιώνουν ακόμη υπό ιδιαίτερα δυσχερείς συνθήκες και υφίστανται διακρίσεις, ειδικότερα στους τομείς της εκπαίδευσης, της κοινωνικής προστασίας, της υγειονομικής περίθαλψης, της στέγασης και της απασχόλησης. Η στρατηγική που υιοθέτησε πρόσφατα η κυβέρνηση και που καλύπτει την περίοδο 2008-2012 πρέπει να εφαρμοστεί.

Όσον αφορά τα *περιφερειακά ζητήματα και τις διεθνείς υποχρεώσεις*, το Μαυροβούνιο εξακολούθησε να παίζει εποικοδομητικό ρόλο στην περιοχή και να συμμετέχει ενεργά στην περιφερειακή συνεργασία, καθώς και στο νεοσυσταθέν Συμβούλιο Περιφερειακής Συνεργασίας (ΣΠΣ) και στη Συμφωνία Ελεύθερων Συναλλαγών της Κεντρικής Ευρώπης (CEFTA). Η συνεργασία με το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο της Πρώην Γιουγκοσλαβίας (ICTY) παραμένει ικανοποιητική και το Μαυροβούνιο υπέγραψε συμφωνίες συνεργασίας για υποθέσεις εγκλημάτων πολέμου με τις υπηρεσίες της εισαγγελίας της Σερβίας και της Κροατίας.

Οι καλές σχέσεις και η συνεργασία με τις γειτονικές χώρες ενισχύθηκαν περαιτέρω. Η διμερής συνεργασία αναπτύχθηκε. Ειδικότερα, επιτεύχθηκε πρόοδος στη διευθέτηση διμερών συνοριακών ζητημάτων μεταξύ του Μαυροβουνίου και της Κροατίας, δεδομένου ότι οι χώρες αποφάσισαν από κοινού να παραπέμψουν την υπόθεση της χερσονήσου Prevlaka στο Διεθνές

Δικαστήριο. Το Μαυροβούνιο αναγνώρισε την ανεξαρτησία του Κοσσυφοπεδίου¹⁰ τον Οκτώβριο 2008.

Όσον αφορά το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο, η διμερής συμφωνία περί ασυλίας με τις Ηνωμένες Πολιτείες δεν συνάδει με τη σχετική κοινή θέση και τις κατευθυντήριες αρχές της ΕΕ.

Η **οικονομία** του Μαυροβουνίου εξακολούθησε να αναπτύσσεται δυναμικά. Ο ρυθμός των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων επιταχύνθηκε και η θεσμική ικανότητα ενισχύθηκε. Η μακροοικονομική σταθερότητα εξασθένισε λόγω της αύξησης του πληθωρισμού και των εξωτερικών κρίσεων. Οι ελλείψεις στο κράτος δικαίου και η αντιμετώπισή τους παραμένει η βασική πρόκληση για οικονομική ανάπτυξη.

Όσον αφορά τα **οικονομικά κριτήρια**, η χώρα σημείωσε περαιτέρω πρόοδο στη δημιουργία μιας λειτουργούσας οικονομίας της αγοράς. Η ολοκλήρωση και η ομαλή εφαρμογή των διεξαγόμενων μεταρρυθμίσεων απαιτεί την αντιμετώπιση μεσοπρόθεσμα των ανταγωνιστικών πιέσεων και των δυνάμεων της αγοράς στο εσωτερικό της Ένωσης.

Η οικονομική ανάπτυξη παρέμεινε σθεναρή, λόγω της έντονης εισροής άμεσων ξένων επενδύσεων και της εσωτερικής ζήτησης, πράγμα που μείωσε περαιτέρω το συντελεστή ανεργίας. Η επιβράδυνση της δανειοδοτικής ανάπτυξης των εμπορικών τραπεζών σε πιο βιώσιμα επίπεδα το 2008 ενίσχυσε τη μακροοικονομική σταθερότητα. Η ισχυρή δημοσιονομική θέση επέτρεψε συμπληρωματικές κεφαλαιουχικές επενδύσεις και την περαιτέρω μείωση του εξωτερικού δημόσιου χρέους. Η διαδικασία ιδιωτικοποιήσεων επιταχύνθηκε, μειώνοντας την έκθεση των δημόσιων οικονομικών και προωθώντας την ανταγωνιστικότητα.

Η αναδιάρθρωση των τομέων των μεταφορών και της ενέργειας βρίσκεται σε εξέλιξη. Η ρύθμιση και η λειτουργία του τομέα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών βελτιώθηκε με την αναθεώρηση και την εφαρμογή του νέου τραπεζικού νόμου και τη δημιουργία μιας εποπτεύουσας αρχής για τις ασφαλίσεις. Έχει συσταθεί το Συμβούλιο για την άρση των επιχειρηματικών φραγμών. Η αναβάθμιση των ανθρώπινων πόρων συνεχίστηκε με την εφαρμογή πιο αποτελεσματικών προγραμμάτων κατάρτισης. Η ολοκλήρωση της οικονομίας με την ΕΕ παραμένει σε υψηλά επίπεδα.

Εντούτοις, το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών έφθασε σε πρωτοφανή επίπεδα, και η διάρθρωση της χρηματοδότησής του έγινε λιγότερο ευνοϊκή. Η δημοσιονομική πολιτική έδειξε προσαρμοστικότητα της παρά τον προσωρινό χαρακτήρα της κυκλικής ανάκαμψης. Ο ονομαστικός πληθωρισμός αυξήθηκε λόγω της αύξησης των τιμών της ενέργειας και των τροφίμων. Η αναντιστοιχίες και οι ελλείψεις των επαγγελματικών δεξιοτήτων οδήγησαν στα ύψη τους μισθούς. Η ιδιωτικοποίηση ορισμένων εταιρειών απέτυχε λόγω της έλλειψης επενδυτικού ενδιαφέροντος.

Η βιομηχανική παραγωγή ήταν σχετικά ασταθής. Η εξαγωγική ικανότητα των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων είναι ακόμη πολύ περιορισμένη. Η εισοδος στην αγορά, η καταγραφή της ακίνητης περιουσίας και η έκδοση αδειών οικοδομής πλήττονται από διοικητικές αδυναμίες. Ο ευρύς άτυπος τομέας τροφοδοτείται από ένα ανεπαρκές ρυθμιστικό πλαίσιο, καθώς και από τις αδυναμίες επιβολής του νόμου και καταπολέμησης της διαφθοράς και του

---

¹⁰ Βάσει της απόφασης 1244/99 του ΣΑΗΕ.

οργανωμένου εγκλήματος. Τούτο αποτελεί σοβαρό πρόβλημα δεδομένου ότι μειώνει τη φορολογική βάση και την αποτελεσματικότητα των οικονομικών πολιτικών.

Το Μαυροβούνιο σημείωσε περαιτέρω πρόοδο όσον αφορά την εναρμόνιση με τα **ευρωπαϊκά πρότυπα**. Γενικά, η ενδιάμεση συμφωνία εφαρμόζεται ομαλά από την 1^η Ιανουαρίου 2008. Επιτεύχθηκε ικανοποιητική πρόοδος στους τομείς της ελεύθερης κυκλοφορίας των υπηρεσιών, των τελωνείων και της φορολογίας, της γεωργίας, της οδικής διαμετακόμισης και της έρευνας. Μπορεί επίσης να καταγραφεί κάποια πρόοδος σε ό,τι αφορά τη δημιουργία του νομικού πλαισίου στους τομείς της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων, του ανταγωνισμού, των δημόσιων συμβάσεων, των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, της εκπαίδευσης, της απασχόλησης και των κοινωνικών πολιτικών, της βιομηχανίας και των ΜΜΕ, της ασφάλειας των τροφίμων, της δικαιοσύνης, της ελευθερίας και της ασφάλειας. Εντούτοις, δεν έχει ακόμη ολοκληρωθεί η νομοθεσία και πρέπει να γίνουν περαιτέρω βελτιώσεις στη δημιουργία του αναγκαίου θεσμικού πλαισίου και της διοικητικής ικανότητας σ' αυτούς τους τομείς. Πρέπει να καταβληθούν ιδιαίτερες προσπάθειες στον τομέα της δικαιοσύνης, της ελευθερίας και της ασφάλειας. Η πρόοδος στους τομείς των μεταφορών, της ενέργειας, του περιβάλλοντος και της κοινωνίας της πληροφορίας παρέμεινε άνιση, ενώ δεν αναπτύχθηκε σε ικανοποιητικό βαθμό ένα στατιστικό σύστημα.

Όσον αφορά την **εσωτερική αγορά**, το Μαυροβούνιο σημείωσε σχετική πρόοδο όσον αφορά την τήρηση των σχετικών προτεραιοτήτων της ευρωπαϊκής εταιρικής σχέσης. Στον τομέα της *ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων*, συνεχίζεται η δημιουργία των θεσμικών οργάνων. Αλλά το Μαυροβούνιο πρέπει να ενισχύσει περαιτέρω τη συναφή διοικητική ικανότητα και το ανθρώπινο δυναμικό, να ενισχύσει τη συνεργασία μεταξύ των σχετικών κρατικών θεσμών και να εναρμονίσει το οριζόντιο νομικό πλαίσιο με την κοινοτική νομοθεσία. Απαιτούνται επίσης συμπληρωματικές προσπάθειες για την εναρμόνιση του τομειακού κεκτημένου.

Το νομοθετικό πλαίσιο στον τομέα της *ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων* βελτιώθηκε με τη θέσπιση του νόμου για την απασχόληση και την εργασία των αλλοδαπών, ο οποίος θα αρχίσει να εφαρμόζεται από την 1η Ιανουαρίου 2009. Η πρόοδος στον τομέα της *ελεύθερης κυκλοφορίας των υπηρεσιών* ήταν σημαντική, λόγω της ελευθέρωσης στο πλαίσιο των εν εξελίξει διαπραγματεύσεων για την προσχώρηση στον ΠΟΕ. Όσον αφορά το *δικαίωμα εγκατάστασης*, το εταιρικό δίκαιο τροποποιήθηκε για να εναρμονιστεί περαιτέρω με τις οδηγίες της ΕΕ για τις επιχειρήσεις.

Σημειώθηκε επίσης πρόοδος στον τομέα της *ελεύθερης κυκλοφορίας των κεφαλαίων* με την τροποποίηση της νομοθεσίας για το ξένο συνάλλαγμα και τις τρέχουσες συναλλαγές με την κατάργηση ορισμένων προστατευτικών μέτρων.

Ικανοποιητική ήταν η πρόοδος στον τομέα *των τελωνείων και της φορολογίας*. Η νομοθεσία εναρμονίστηκε περαιτέρω με το κεκτημένο. Εντούτοις, απαιτούνται συνεχείς προσπάθειες για την εναρμόνιση και την εφαρμογή της νομοθεσίας για την είσπραξη των φόρων. Η διοικητική ικανότητα των τελωνειακών και φορολογικών αρχών πρέπει να ενισχυθεί περαιτέρω, και να γίνεται αποτελεσματική χρήση της ανάλυσης των κινδύνων και της εισαγωγής της πληροφορικής. Η καταπολέμηση της διαφθοράς παραμένει μια προτεραιότητα.

Όσον αφορά τον *ανταγωνισμό*, η θεσμική ανάπτυξη συνεχίστηκε με την ίδρυση της διοικητικής δομής για την προστασία του ανταγωνισμού και τη σύσταση της επιτροπής ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων. Θα πρέπει να εξασφαλιστεί η λειτουργική ανεξαρτησία τους και να ενισχυθεί η διοικητική τους ικανότητα.

Η πρόοδος συνεχίστηκε όσον αφορά το καθεστώς των *δημόσιων συμβάσεων*. Στους τομείς, των επιχειρήσεων κοινής ωφελείας, των παραχωρήσεων και των εταιρικών σχέσεων ιδιωτικού-δημόσιου τομέα, η εναρμόνιση εξακολουθεί να είναι περιορισμένη. Το προσωπικό της υπηρεσίας δημόσιων συμβάσεων έλαβε την αναγκαία κατάρτιση, αλλά η διοικητική ικανότητα πρέπει να ενισχυθεί περαιτέρω.

Απαιτείται ακόμη περαιτέρω πρόοδος στον τομέα της προστασίας των *δικαιωμάτων της πνευματικής ιδιοκτησίας*. Το γραφείο πνευματικής ιδιοκτησίας του Μαυροβουνίου άνοιξε επισήμως στις 28 Μαΐου 2008, αλλά η θεσμική υποδομή και η ικανότητα επιβολής, όπως και το επίπεδο ευαισθητοποίησης του κοινού, εξακολουθούν να υπολείπονται σημαντικά.

Σημειώθηκε περαιτέρω πρόοδος στην ανάπτυξη των *πολιτικών απασχόλησης* και της νομοθεσίας, με την θέσπιση του εργατικού δικαίου, αλλά η ικανότητα εφαρμογής είναι ακόμη ανεπαρκής. Όσον αφορά τις *κοινωνικές πολιτικές* και την προστασία των ευάλωτων ομάδων, όπου το Μαυροβούνιο εξακολουθεί να εκπληρώνει ευρέως τις προϋποθέσεις, σημειώθηκε ορισμένη πρόοδος στο νομοθετικό πλαίσιο με την ίδρυση του Κοινωνικού Συμβουλίου ως φορέα ενίσχυσης του κοινωνικού διαλόγου.

Ενώ η κυβέρνηση έκανε ορισμένα πρώτα βήματα για την *πολιτική για τη δημόσια υγεία*, η γενική πρόοδος ήταν περιορισμένη.

Σημειώθηκε πρόοδος στον τομέα της *εκπαίδευσης*. Το νομικό πλαίσιο για την εκπαίδευση και το σύστημα διασφάλισης της ποιότητας έχουν ενισχυθεί. Απαιτείται περαιτέρω πρόοδος για να εφαρμοστεί μια σφαιρική πολιτική για τη δια βίου μάθηση. Σημειώθηκε αρκετή πρόοδος στον τομέα της *έρευνας*, ειδικότερα όσον αφορά την ανάπτυξη στρατηγικής και την περιφερειακή και διεθνή συνεργασία, καθώς και τη συνεργασία με την ΕΕ.

Η προσχώρηση του Μαυροβουνίου στον *ΠΟΕ* εισήλθε στην τελική της φάση. Καταγράφηκε πρόοδος σε πολυμερές και διμερές επίπεδο, και επιτεύχθηκε συμφωνία με την ΕΚ τον Απρίλιο.

Σε ό,τι αφορά τις **τομεακές πολιτικές**, καταγράφεται πρόοδος στον τομέα της *βιομηχανίας και των ΜΜΕ*, αλλά είναι περιορισμένη στον τομέα της εναρμόνισης και στην επιτάχυνση της διαδικασίας για την έκδοση αδειών και τη σύσταση επιχειρήσεων.

Στον τομέα της *γεωργίας και της αγροτικής ανάπτυξης, της ασφάλειας τροφίμων, και των κτηνιατρικών και φυτοϋγειονομικών ζητημάτων*, καθώς και στον τομέα της *αλιείας*, σημειώθηκε πρόοδος στη νομοθετική μεταρρύθμιση και στον αναπτυξιακό σχεδιασμό. Εν πάση περιπτώσει, η εφαρμογή πρέπει να ενισχυθεί και να καθιερωθεί ένα ολοκληρωμένο σύστημα ασφάλειας των τροφίμων.

Σημειώθηκε σχετική πρόοδος όσον αφορά την εναρμόνιση με το κεκτημένο στον τομέα του *περιβάλλοντος*. Εντούτοις, πρέπει να καταβληθούν ακόμη σημαντικές προσπάθειες για την εφαρμογή και την επιβολή της νομοθεσίας. Πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στην ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας και στη δημιουργία αποτελεσματικών υπηρεσιών επιθεώρησης. Περαιτέρω προσπάθειες πρέπει να καταβληθούν για την ευαισθητοποίηση σε θέματα προστασίας του περιβάλλοντος. Γενικά, η προστασία του περιβάλλοντος, ιδίως σε παράκτιες περιοχές και σε εθνικούς δρυμούς, αποτελεί πηγή ανησυχίας.

Σημειώθηκε πρόοδος στην ελευθέρωση των *μεταφορών*, ειδικότερα όσον αφορά την οδική διαμετακόμιση. Η αναδιάρθρωση των σιδηροδρόμων είναι σε εξέλιξη, αλλά οι συνθήκες πρόσβασης στη σιδηροδρομική υποδομή δεν έχουν ακόμη καθοριστεί. Η πρόοδος όσον

αφορά την οδική ασφάλεια, τις θαλάσσιες μεταφορές και τη συστημική προσέγγιση της ανάπτυξης των μεταφορών ήταν περιορισμένη. Απαιτούνται σημαντικές προσπάθειες για την εφαρμογή του κεκτημένου στο τομέα της αεροπορίας. Το Μαυροβούνιο εξακολουθεί να συμμετέχει ενεργά στο Παρατηρητήριο Μεταφορών της Νοτιοανατολικής Ευρώπης.

Η πρόοδος που σημειώθηκε στον τομέα της *ενέργειας* είναι άنيση. Απαιτούνται ακόμη συνεχείς προσπάθειες για να εκπληρωθούν οι απαιτήσεις της Συνθήκης για την Ενεργειακή Κοινότητα.

Μικρή πρόοδος σημειώθηκε στον τομέα της *κοινωνίας της πληροφορίας και των μέσων ενημέρωσης*. Ωστόσο, εκφράζονται ανησυχίες σχετικά με την ανεξαρτησία της νέας Αρχής για την Αγορά Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών. Επιπλέον, η μεταβίβαση αρμοδιοτήτων στη νέα ρυθμιστική αρχή ενδέχεται να έχει σοβαρές αρνητικές συνέπειες στο ραδιοτηλεοπτικό οργανισμό.

Η ανάπτυξη του δημόσιου εσωτερικού *δημοσιονομικού ελέγχου* και του εξωτερικού ελέγχου βρίσκονται στα πρώτα στάδια. Απαιτούνται σημαντικές προσπάθειες ευαισθητοποίησης και κατάρτισης στα νέα συστήματα. Η ανεξαρτησία και η ικανότητα του κρατικού ελεγκτικού οργανισμού πρέπει να ενισχυθεί σημαντικά.

Περιορισμένη ήταν η πρόοδος όσον αφορά την παραγωγή *στατιστικών* και η διοικητική ικανότητα είναι ανεπαρκής. Η στατιστική υπηρεσία (MONSTAT) αντιμετωπίζει σοβαρές δυσκολίες στην εκπλήρωση των υποχρεώσεών της και εξακολουθεί να στερείται επαγγελματικής ανεξαρτησίας. Πρέπει να καταβληθούν σημαντικές προσπάθειες σε όλους τους τομείς για να επιτευχθεί επίπεδο που να ανταποκρίνεται στα πρότυπα της ΕΕ.

Στον τομέα της *δικαιοσύνης, της ελευθερίας και της ασφάλειας*, το Μαυροβούνιο άρχισε να εκπληρώνει τις προτεραιότητες, αλλά η εφαρμογή είναι περιορισμένη.

Το Μαυροβούνιο σημείωσε πρόοδο στον τομέα της πολιτικής των *θεωρήσεων*. Οι συμφωνίες διευκόλυνσης της έκδοσης θεωρήσεων και επανεισδοχής ΕΚ-Μαυροβουνίου τέθηκαν σε ισχύ τον Ιανουάριο του 2008. Ξεκίνησε διάλογος με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή σχετικά με την ελευθέρωση του καθεστώτος έκδοσης θεωρήσεων. Το Μαυροβούνιο ψήφισε τη σχετική νέα νομοθεσία και άρχισε να εκδίδει ταξιδιωτικά έγγραφα με βιομετρικά στοιχεία. Εντούτοις, το καθεστώς των θεωρήσεων δεν συνάδει πλήρως με τα ευρωπαϊκά πρότυπα και πρέπει να καταβληθούν περισσότερες προσπάθειες για να εκπληρωθούν τα κριτήρια που καθορίζονται στο χάρτη πορείας για την ελευθέρωση των θεωρήσεων.

Όσον αφορά τη *διαχείριση των συνόρων*, το Μαυροβούνιο άρχισε να εφαρμόζει την ολοκληρωμένη στρατηγική διαχείρισης των συνόρων και το σχέδιο δράσης και να ενισχύει τη συνεργασία μεταξύ της αστυνομίας συνόρων και των τελωνειακών υπηρεσιών. Δεν έχει, ωστόσο, ακόμη ψηφιστεί νέος νόμος για την κρατική επιτήρηση των συνόρων. Ο τεχνικός εξοπλισμός σε πολλά σημεία διέλευσης των συνόρων είναι ανεπαρκής.

Στους τομείς του *ασύλου και της μετανάστευσης*, η πρόοδος ήταν άنيση. Σημειώθηκε ορισμένη πρόοδος στον τομέα του ασύλου με τη θέσπιση διατάξεων παράγωγου δικαίου και τη σύσταση της υπηρεσίας για το άσυλο και της κρατικής επιτροπής προσφυγών σε θέματα ασύλου. Στον τομέα της μετανάστευσης, ωστόσο, οι προετοιμασίες βρίσκονται στα πρώτα στάδια. Δεν έχει ακόμη εκδοθεί νόμος περί αλλοδαπών. Η στρατηγική μετανάστευσης που υιοθετήθηκε πρόσφατα πρέπει να εφαρμοστεί αποτελεσματικά. Δεν υπάρχει ακόμη ένα κέντρο κράτησης παράνομων μεταναστών.

Σημειώθηκε ορισμένη πρόοδος στον τομέα της *νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες* με την ψήφιση του νέου νόμου για την πρόληψη της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας. Πρέπει τώρα να θεσπιστούν διατάξεις παράγωγου δικαίου και να ενισχυθεί η ικανότητα εφαρμογής της νομοθεσίας. Οι αρμοδιότητες και η ικανότητα της μονάδας χρηματοοικονομικών πληροφοριών είναι ακόμη περιορισμένες. Η ερευνητική ικανότητα των φορέων επιβολής του νόμου δεν επαρκεί. Η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες αποτελεί πάντα σοβαρό πρόβλημα και πρέπει να καταβληθούν σημαντικές προσπάθειες για την πρόληψη και την καταπολέμησή της.

Εγκρίθηκε μια νέα στρατηγική για την καταπολέμηση των ναρκωτικών και δόθηκε περαιτέρω κατάρτιση στην αστυνομία συνόρων, όπως και στους υπαλλήλους των τελωνείων, αλλά η διακίνηση και η εμπορία *ναρκωτικών*, ιδίως από ομάδες του οργανωμένου εγκλήματος, αποτελούν πάντα πηγή σοβαρών ανησυχιών. Η χρήση ναρκωτικών και τα εγκλήματα που σχετίζονται με τα ναρκωτικά εξακολουθούν να αυξάνονται στη χώρα. Το Μαυροβούνιο άρχισε να εκπληρώνει τις προτεραιότητές του αλλά απαιτείται περαιτέρω δράση.

Μικρή ήταν η πρόοδος στον τομέα της αστυνόμευσης. Η εσωτερική αναδιοργάνωση της *αστυνομίας* και τα μαθήματα κατάρτισης συνεχίστηκαν, αλλά ο εξοπλισμός, οι εγκαταστάσεις και η επαγγελματική ικανότητα πρέπει ακόμη να βελτιωθούν.

Σημειώθηκε ορισμένη πρόοδος όσον αφορά την καταπολέμηση του *οργανωμένου εγκλήματος*, ιδίως με την έγκριση ενός αναπροσαρμοσμένου σχεδίου δράσης και με τη δημιουργία ειδικευμένων υπηρεσιών για το οργανωμένο έγκλημα στα ανώτατα δικαστήρια. Εντούτοις, το οργανωμένο έγκλημα παραμένει σοβαρό πρόβλημα που επηρεάζει το κράτος δικαίου και το επιχειρηματικό περιβάλλον. Δεν έχει ακόμη θεσπιστεί ένας νέος κώδικας ποινικής δικονομίας. Ο αριθμός των ερευνών είναι χαμηλός και ελάχιστες καταλήγουν σε τελικές καταδικαστικές αποφάσεις. Σημειώθηκε ελάχιστη πρόοδος στην πρόληψη της *εμπορίας ανθρώπων*. Το Μαυροβούνιο εξακολουθεί να είναι χώρα καταγωγής, διέλευσης και προορισμού. Σπανίως διεξάγονται έρευνες σ' αυτόν τον τομέα όπου απαιτείται μια πιο δυναμική προσέγγιση για την αναγνώριση και την παροχή βοήθειας στα θύματα.

Σημειώθηκε περιορισμένη πρόοδος στον τομέα της *προστασίας των δεδομένων*. Λόγω της έλλειψης νέας νομοθετικής πράξης και ανεξάρτητης και αποτελεσματικής εποπτεύουσας αρχής, οι ισχύοντες κανόνες για την προστασία των δεδομένων δεν εφαρμόζονται και αυτό προκαλεί σοβαρές ανησυχίες.

Σερβία

Η Σερβία σημείωσε κάποια πρόοδο όσον αφορά την τήρηση των **πολιτικών κριτηρίων** σύμφωνα με την ευρωπαϊκή εταιρική σχέση. Η Συμφωνία Σταθεροποίησης και Σύνδεσης (ΣΣΣ) υπογράφηκε τον Απρίλιο του 2008, πράγμα που αποτελεί ορόσημο στις σχέσεις ΕΕ-Σερβίας. Σημειώθηκε σημαντική πρόοδος στη συνεργασία με το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο για την Πρώην Γιουγκοσλαβία (ICTY). Η πλήρης συνεργασία παραμένει μια βασική διεθνής υποχρέωση με την οποία η χώρα πρέπει να συμμορφωθεί πλήρως. Στα συμπεράσματα του Συμβουλίου της 29^{ης} Απριλίου 2008, οι υπουργοί της ΕΕ συμφώνησαν να υποβάλουν τη ΣΣΣ στα κοινοβούλιά τους προς επικύρωση και η Κοινότητα συμφώνησε να θέσει σε εφαρμογή την ενδιάμεση συμφωνία, αμέσως μόλις το Συμβούλιο διαπιστώσει ότι η Σερβία συνεργάζεται πλήρως με το ICTY.

Κατά τη διάρκεια του έτους, την πολιτική ζωή της Σερβίας απασχόλησε, σε μεγάλο βαθμό, η διακήρυξη της ανεξαρτησίας του Κοσσυφοπέδιου¹¹. Οι διαφορές μεταξύ των πολιτικών κομμάτων για μείζονα θέματα πολιτικής επηρέασαν δυσμενώς τις δραστηριότητες του κοινοβουλίου και της κυβέρνησης και οδήγησαν σε πρόωρες βουλευτικές εκλογές. Μετά τις προεδρικές και βουλευτικές εκλογές, αυξήθηκε η σταθερότητα στην κυβέρνηση και υπήρξε μεγαλύτερη συναίνεση για την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση. Η νέα κυβέρνηση, που σχηματίστηκε τον Ιούλιο του 2008, άρχισε να αντιμετωπίζει τις βασικές πολιτικές προτεραιότητες και να επιταχύνει το ρυθμό των μεταρρυθμίσεων.

Στους τομείς της **δημοκρατίας και του κράτους δικαίου**, σημειώθηκε σχετική πρόοδος όσον αφορά την θέσπιση νομοθεσίας για την εφαρμογή του νέου *συνταγματικού* πλαισίου. Εντούτοις, πρέπει να γίνουν κι άλλες μεταρρυθμίσεις για να εξασφαλιστεί η εφαρμογή των συνταγματικών διατάξεων για το δικαστικό σύστημα σύμφωνα με τα ευρωπαϊκά πρότυπα.

Το *Κοινοβούλιο* επικύρωσε τη ΣΣΣ τον Σεπτέμβριο του 2008 και άρχισε τις εργασίες του για μια νομοθετική δέσμη που αφορά τα ευρωπαϊκά πρότυπα σε αρκετούς τομείς. Εντούτοις, δεν εκδόθηκαν αρκετές νομοθετικές πράξεις και ψηφίστηκαν ελάχιστοι νόμοι κατά την περίοδο στην οποία αναφέρεται η έκθεση. Η κοινοβουλευτική μεταρρύθμιση καθυστέρησε και το ζήτημα του ελέγχου που ασκούν τα κόμματα επί των αξιωμάτων των βουλευτών δεν έχει αντιμετωπιστεί. Η ικανότητα των κοινοβουλευτικών επιτροπών είναι περιορισμένη και η νομοθεσία για τις εκλογές δεν έχει ακόμη αναθεωρηθεί.

Οι δραστηριότητες της *κυβέρνησης*, για όλη σχεδόν την περίοδο που καλύπτει η έκθεση, επηρεάστηκαν από τα ζητήματα σχετικά με το Κοσσυφοπέδιο και την έλλειψη συναίνεσης όσον αφορά τις σχέσεις με την ΕΕ. Η νέα κυβέρνηση, η οποία ανέλαβε καθήκοντα τον Ιούλιο του 2008, δεσμεύτηκε να ενισχύσει τους δεσμούς με την ΕΕ και να προωθήσει τη μεταρρυθμιστική διαδικασία. Ο συντονισμός πολιτικής, γενικά, μεταξύ υπουργείων και υπηρεσιών πρέπει να βελτιωθεί. Η νομοθετική μεταρρύθμιση σε σχέση με την τοπική διακυβέρνηση σημείωσε ορισμένη πρόοδο. Είναι αναγκαίο να σημειωθούν περισσότερες βελτιώσεις και να ολοκληρωθεί η εναρμόνιση με τα ευρωπαϊκά πρότυπα σ' αυτόν τον τομέα.

Η Σερβία διαθέτει καλή γενική υποδομή στον τομέα της *δημόσιας διοίκησης*. Οι δομές ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης ενισχύθηκαν και, με το συντονισμό του Γραφείου ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης της Σερβίας, η σερβική διοίκηση συμμετείχε ενεργά στην προετοιμασία του εθνικού προγράμματος για την ενσωμάτωση στην ΕΕ που υιοθετήθηκε από τη σερβική κυβέρνηση τον Οκτώβριο του 2008. Το νεοσυσταθέν γραφείο του κρατικού διαμεσολαβητή ανταποκρίθηκε ενεργά στα αιτήματα βοήθειας των πολιτών και πρότεινε αρκετές τροποποιήσεις στο νομοσχέδιο. Οι ανεξάρτητοι και ρυθμιστικοί φορείς λειτούργησαν σχετικά καλά υπό δυσχερείς συνθήκες. Οι σερβικές αρχές πρέπει να επιδείξουν μεγαλύτερη αποφασιστικότητα στην ανάθεση αρμοδιοτήτων σε ανεξάρτητους ρυθμιστικούς φορείς και να εξασφαλίσουν την αποτελεσματικότερη λειτουργία τους. Πρέπει να καταβληθούν περισσότερες προσπάθειες για την ενίσχυση του επαγγελματισμού και της λογοδοσίας σε όλη τη δημόσια διοίκηση.

Σημειώθηκε πρόοδος στην εξασφάλιση του *ελέγχου των ενόπλων δυνάμεων από τις πολιτικές αρχές* με τη θέσπιση σειράς νόμων. Η μεταρρύθμιση σ' αυτόν τον τομέα δεν έχει ακόμη ολοκληρωθεί και το κοινοβούλιο πρέπει να εξασφαλίσει αποτελεσματικός δημοκρατικός έλεγχος.

---

¹¹ Βάσει της απόφασης 1244/99 του ΣΑΗΕ.

Στον δικαστικό τομέα, το συνταγματικό δικαστήριο ανέλαβε εκ νέου καθήκοντα μετά το διορισμό του προέδρου του και των 10 από τους 15 δικαστές του. Η κατάρτιση και οι συνθήκες απασχόλησης των δικαστών βελτιώθηκαν περαιτέρω. Η μεταρρύθμιση του δικαστικού συστήματος, ωστόσο, βρίσκεται ακόμη στα πρώτα στάδια και δεν έχει ακόμη καθιερωθεί το νομοθετικό πλαίσιο για την εκτέλεση των δικαστικών μεταρρυθμίσεων. Τα δευτεροβάθμια και τα διοικητικά δικαστήρια δεν έχουν ακόμη συσταθεί. Η Σερβία πρέπει να καταβάλει περισσότερες προσπάθειες για να εξασφαλίσει την ανεξαρτησία, τη δικαστική ευθύνη και την αποτελεσματικότητα του δικαστικού συστήματος.

Μικρή ήταν η πρόοδος που σημειώθηκε όσον αφορά την καταπολέμηση της διαφθοράς. Τον Οκτώβριο του 2008 ψηφίστηκαν τροποποιήσεις του νόμου για τη χρηματοδότηση των πολιτικών κομμάτων και του νόμου για τη δημιουργία υπηρεσίας καταπολέμησης της διαφθοράς που περιλαμβάνει επίσης νέους κανόνες σχετικά με τη σύγκρουση συμφερόντων. Η Σύμβαση για θέματα Αστικού Δικαίου περί διαφθοράς και το Πρόσθετο Πρωτόκολλο στη Σύμβαση ποινικού δικαίου για τη διαφθορά επικυρώθηκαν το Νοέμβριο του 2007. Εντούτοις, δεν υπάρχει ακόμη μια σαφής στρατηγική κατά της διαφθοράς. Δεν υπάρχουν επαρκώς ανεξάρτητα εποπτικά όργανα για τη χρηματοδότηση των κομμάτων, τη σύγκρουση συμφερόντων, τις δημόσιες συμβάσεις και τις ιδιωτικοποιήσεις και τα πρακτικά αποτελέσματα ήταν περιορισμένα. Γενικά, η διαφθορά εξακολουθεί να είναι εκτεταμένη και συνιστά σοβαρό πρόβλημα στη Σερβία.

Το γενικό πλαίσιο για το σεβασμό των δικαιωμάτων του ανθρώπου και την προστασία των μειονοτήτων στη Σερβία έχει δημιουργηθεί. Το σύνταγμα περιλαμβάνει διασφαλίσεις για τα αστικά και τα πολιτικά δικαιώματα τα οποία γενικά προστατεύονται. Εντούτοις, αυτά τα δικαιώματα απειλήθηκαν από το κλίμα που επικράτησε στη χώρα αμέσως μετά τη διακήρυξη της ανεξαρτησίας του Κοσσυφοπεδίου. Σημειώθηκαν αρκετά επεισόδια που συνίσταντο σε εμπρηστική γλώσσα και σε πράξεις βίας κατά οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, κατά των υπερασπιστών των δικαιωμάτων του ανθρώπου και κατά ορισμένων μέσων ενημέρωσης. Οι ισχύουσες συνταγματικές και νομικές διασφαλίσεις σ' αυτόν τον τομέα πρέπει να ενισχυθούν. Έγιναν ορισμένες μεταρρυθμίσεις στο σύστημα των φυλακών, αλλά ο υπερπληθυσμός, η βία και η χρήση ναρκωτικών συνιστούν σοβαρά προβλήματα.

Οι νομικές διατάξεις για την προστασία των οικονομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων έχουν θεσπιστεί στη Σερβία. Παρ' όλα αυτά, το νομικό πλαίσιο πρέπει να αναπτυχθεί περαιτέρω και να θεσπιστεί ένας σφαιρικός νόμος κατά των διακρίσεων. Η νομοθεσία πρέπει να εφαρμοστεί πλήρως. Όσον αφορά τα δικαιώματα των γυναικών, το υπουργείο εργασίας και κοινωνικών υποθέσεων εργάστηκε ενεργά για την ενίσχυσή τους. Εντούτοις, δεν έχουν ακόμη θεσπιστεί ένας ειδικός νόμος για την ισότητα των φύλων ούτε εθνική στρατηγική για τη βελτίωση της θέσης των γυναικών και την προώθηση της ισότητας των φύλων. Πρέπει επίσης να βελτιωθεί η προστασία των γυναικών και των παιδιών από κάθε μορφής βία και να καταβληθούν περαιτέρω προσπάθειες για να βελτιωθεί η κοινωνική ένταξη των παιδιών, των ατόμων με αναπηρίες και των ευάλωτων ομάδων, ιδίως όσον αφορά την πρόσβασή τους στην υγεία και στην εκπαίδευση. Όσον αφορά τα δικαιώματα ιδιοκτησίας, η νομοθεσία για την επιστροφή ακίνητης περιουσίας δεν έχει ακόμη ψηφιστεί και αυτό δυσχεραίνει την έναρξη της διαδικασίας επιστροφής.

Τα δικαιώματα των μειονοτήτων γενικά προστατεύονται στη Σερβία. Ωστόσο δεν έχει ακόμη θεσπιστεί η νομοθεσία για την εκλογή εθνικών συμβουλίων για τις μειονότητες. Σημειώθηκαν ορισμένα επεισόδια στη Vojvodina κατά την περίοδο αμέσως μετά τη διακήρυξη της ανεξαρτησίας του Κοσσυφοπεδίου, ιδίως κατά της αλβανικής εθνικής μειονότητας. Η κατάσταση στη νότια Σερβία παρέμεινε σταθερή με ορισμένες εντάσεις, ενώ η κατάσταση

στο Sandžak έχει επιδεινωθεί λόγω των έντονων θρησκευτικών διαιρέσεων στη μουσουλμανική κοινότητα. Δεν δόθηκε αρκετή προσοχή στη διευθέτηση του καθεστώτος των προσφύγων και των εκτοπισθέντων στο εσωτερικό της χώρας. Η μειονότητα των Ρομ διαβιώνει ακόμη υπό πολύ δυσχερείς συνθήκες και υφίσταται διακρίσεις, έχοντας ελάχιστη πρόσβαση στην εκπαίδευση, στην κοινωνική προστασία, στην υγειονομική περίθαλψη, στη στέγαση και στην απασχόληση. Η έλλειψη ενός ληξιαρχείου εξακολουθεί να εμποδίζει την άσκηση των βασικών κοινωνικών και οικονομικών δικαιωμάτων τους.

Όσον αφορά τα **περιφερειακά ζητήματα και τις διεθνείς υποχρεώσεις**, η Σερβία σημείωσε σημαντική πρόοδο στη βελτίωση της συνεργασίας με το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο για την Πρώην Γιουγκοσλαβία (ICTY), με τη σύλληψη και τη μεταφορά στη Χάγη των κατηγορουμένων Stojan Župljanin και Radovan Karadžić. Η πλήρης συνεργασία με το ICTY συνιστά διεθνή υποχρέωση με την οποία η χώρα πρέπει να συμμορφωθεί πλήρως, και είναι μια από τις βασικές προτεραιότητες της ευρωπαϊκής εταιρικής σχέσης.

Η Σερβία συμμετείχε ενεργά σε περιφερειακές πρωτοβουλίες, καθώς και στο νεοσυσταθέν Συμβούλιο Περιφερειακής Συνεργασίας (ΣΠΣ). Συνεργάστηκε εποικοδομητικά για τη διασφάλιση της εφαρμογής της Συμφωνίας Ελεύθερων Συναλλαγών της Κεντρικής Ευρώπης (CEFTA). Επέμεινε να εκπροσωπούνται οι αρχές του Κοσσυφοπέδιου από την Αποστολή των Ηνωμένων Εθνών στο Κοσσυφοπέδιο (UNMIK) σε περιφερειακές ομάδες. Είναι σημαντικό να επιδείξει η Σερβία εποικοδομητική στάση υπέρ της συμμετοχής του Κοσσυφοπέδιου σε περιφερειακές πρωτοβουλίες και σε διεθνή φόρουμ.

Οι σχέσεις μεταξύ της ΕΕ και της Σερβίας επηρεάστηκαν από την διακήρυξη της ανεξαρτησίας του Κοσσυφοπέδιου. Το Φεβρουάριο του 2008 μια διαδήλωση κατά της διακήρυξης της ανεξαρτησίας κατέληξε σε εκδηλώσεις βίας, όταν πολλοί διαδηλωτές επιτέθηκαν σε ξένες διπλωματικές αποστολές στο Βελιγράδι, καθώς και σε πρεσβείες χωρών της ΕΕ. Η ΕΕ καταδίκασε αυτές τις επιθέσεις και κάλεσε τις σερβικές αρχές να λάβουν όλα τα αναγκαία μέτρα για να αποτρέψουν τις εκδηλώσεις περαιτέρω βίας.

Η Σερβία δεσμεύθηκε να χρησιμοποιήσει ειρηνικά μέσα και τήρησε συγκρατημένη στάση στη διακήρυξη της ανεξαρτησίας από την εθνοσυνέλευση του Κοσσυφοπέδιου. Η σερβική κυβέρνηση έλαβε νομικά και διπλωματικά μέτρα για να αμφισβητήσει τη νομιμότητα της διακήρυξης της ανεξαρτησίας. Οι σερβικές αρχές ανακάλεσαν τους πρεσβευτές που υπηρετούσαν σε χώρες που αναγνώρισαν το Κοσσυφοπέδιο, περιλαμβανομένων των χωρών μελών της ΕΕ. Οι Σέρβοι πρεσβευτές οι οποίοι είχαν ανακληθεί από τα κράτη μέλη της ΕΕ, επέστρεψαν από τότε στις θέσεις τους. Τον Οκτώβριο του 2008, η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών υπερψήφισε ψήφισμα που κατέθεσε η Σερβία ζητώντας τη μη δεσμευτική συμβουλευτική γνώμη του Διεθνούς Δικαστηρίου για τη νομιμότητα της διακήρυξης της ανεξαρτησίας του Κοσσυφοπέδιου.

Η Σερβία αντιτάχθηκε στην ανασύνθεση της διεθνούς μη στρατιωτικής παρουσίας στο Κοσσυφοπέδιο και στην αναδίπλωση της EULEX, εκτός από την περίπτωση εγκρίσεως από το Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών. Διοργάνωσε δημοτικές εκλογές στο Κοσσυφοπέδιο το Μάιο του 2008 παρά την αντίθετη γνώμη της UNMIK και ενίσχυσε τους παράλληλους θεσμούς στο Κοσσυφοπέδιο, δημιουργώντας ταυτόχρονα μια συνέλευση των δημοτικών αρχών.

Η **οικονομία** της Σερβίας εξακολούθησε να σημειώνει ισχυρή ανάπτυξη. Εντούτοις, η πρόοδος της μακροοικονομικής σταθερότητας ήταν ανομοιογενής. Η συνεχιζόμενη αντιστροφή της πορείας της δημοσιονομικής εξυγίανσης δημιούργησε πρόσθετους

μακροοικονομικούς κινδύνους. Οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις επιβραδύνθηκαν και τα υψηλά επίπεδα της ανεργίας, καθώς και η αύξηση των πληθωριστικών πιέσεων, αποτελούν σημαντικές προκλήσεις.

Όσον αφορά τα **οικονομικά κριτήρια**, η Σερβία σημείωσε σχετική πρόοδο όσον αφορά τη δημιουργία μιας λειτουργούσας οικονομίας της αγοράς. Πρέπει να καταβληθούν περαιτέρω προσπάθειες ώστε να μπορεί η Σερβία να αντιμετωπίζει μεσοπρόθεσμα τις ανταγωνιστικές πιέσεις και τις δυνάμεις της αγοράς στο εσωτερικό της Ένωσης.

Η συναίνεση σχετικά με τους βασικούς άξονες μιας οικονομίας της αγοράς διατηρήθηκε σε μεγάλο βαθμό. Το νέο πλαίσιο νομισματικής πολιτικής για την αντιμετώπιση του πληθωρισμού επέτρεψε στη Σερβία να υλοποιήσει τους στόχους της ως προς τον πληθωρισμό το 2007. Οι ιδιωτικοποιήσεις σημείωσαν ορισμένη πρόοδο. Η χρηματοπιστωτική διαμεσολάβηση έχει αυξηθεί από ένα σχετικά χαμηλό επίπεδο. Σημειώθηκε σημαντική πρόοδος με την ανάπτυξη του μη τραπεζικού χρηματοπιστωτικού τομέα.

Εντούτοις, τα εξωτερικά ελλείμματα διευρύνθηκαν, η ποιότητα της χρηματοδότησης επιδεινώθηκε, το εξωτερικό χρέος αυξήθηκε, όπως και ο βαθμός της μακροοικονομικής αστάθειας, κυρίως λόγω της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης. Η δημοσιονομική πολιτική παρέμεινε επεκτατική, συμβάλλοντας στην αύξηση των εξωτερικών ελλειμμάτων και στην επανεμφάνιση πληθωριστικών πιέσεων το 2008. Παρά τους υψηλούς συντελεστές ανάπτυξης των πρόσφατων ετών, η ανεργία παρέμεινε σοβαρό πρόβλημα. Παράλληλα, η οικονομία επλήγη περισσότερο από την έλλειψη εξειδικευμένου προσωπικού. Σημειώθηκε κάποια πρόοδος όσον αφορά την ιδιωτικοποίηση κρατικά ελεγχόμενων εταιρειών και τραπεζών. Οι ξένες επενδύσεις επηρεάστηκαν αρνητικά από το ασταθές πολιτικό κλίμα.

Δεν έχει δημιουργηθεί ακόμη ένας ανταγωνιστικός και δυναμικός ιδιωτικός τομέας. Υπερβολικές γραφειοκρατικές απαιτήσεις και μια πολύπλοκη νομοθεσία εξακολουθούν να δυσχεραίνουν την είσοδο και έξοδο από την αγορά. Η προβλεψιμότητα του δικαίου και η εμπιστοσύνη στο νομικό σύστημα ήταν περιορισμένες, ιδίως σε ό,τι αφορά την πραγματική επιβολή των δικαιωμάτων ιδιοκτησίας. Παρόλο που έχει μειωθεί, ο κρατικός παρεμβατισμός στην ανταγωνιστικότητα παραμένει σε υψηλά επίπεδα. Ο ευρύς άτυπος τομέας τροφοδοτείται από ανεπαρκές κανονιστικό πλαίσιο, από ακατάλληλη φορολογική πολιτική και πολιτική δαπανών και από αδυναμίες στην επιβολή του νόμου, όπως στην καταπολέμηση της διαφθοράς και του οργανωμένου εγκλήματος. Τούτο αποτελεί σοβαρό πρόβλημα δεδομένου ότι μειώνει τη φορολογική βάση και την αποτελεσματικότητα των οικονομικών πολιτικών.

Στον τομέα των **ευρωπαϊκών προτύπων**, η συμμόρφωση με τις υποχρεώσεις στο πλαίσιο της ΣΣΣ και ιδίως της ενδιάμεσης συμφωνίας, αποτελεί βασική προτεραιότητα για την ευρωπαϊκή εταιρική σχέση. Η σερβική κυβέρνηση αποφάσισε, τον Οκτώβριο του 2008, να εφαρμόσει την ενδιάμεση συμφωνία από την 1^η Ιανουαρίου 2009. Η Σερβία είναι σε θέση να εφαρμόσει την ΣΣΣ και την ενδιάμεση συμφωνία χάρη στην καλή διοικητική υποδομή της. Για να επωφεληθεί από τη ΣΣΣ και να επιτύχει πλήρη συμμόρφωση με τις υποχρεώσεις αυτής της συμφωνίας, η Σερβία θα πρέπει να καταβάλει περισσότερες προσπάθειες, ιδίως με τη θέσπιση και την εφαρμογή της νομοθεσίας, και να ενισχύσει την διοικητική ικανότητα και την ικανότητα επιβολής της νομοθεσίας, πράγμα που ισχύει και για τους ρυθμιστικούς φορείς.

Η Σερβία σημείωσε πρόοδο στον τομέα της **εσωτερικής αγοράς**. Εντούτοις, η εναρμόνιση της νομοθεσίας δεν σημείωσε σημαντικές εξελίξεις. Στον τομέα της **ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων**, επιτεύχθηκε πρόοδος στην τυποποίηση, στην πιστοποίηση και στην αξιολόγηση της συμμόρφωσης. Απαιτούνται περαιτέρω βελτιώσεις για να ενισχυθούν η

θεσμική και διοικητική ικανότητα και το νομοθετικό πλαίσιο. Η νομοθεσία για την τυποποίηση, τη μετρολογία και την ασφάλεια των προϊόντων πρέπει να αναπροσαρμοστεί και η Σερβία θα πρέπει να φροντίσει για τη δημιουργία ενός φορέα εποπτείας της αγοράς.

Οι προετοιμασίες στους τομείς της *κυκλοφορίας των προσώπων, των υπηρεσιών και του δικαιώματος εγκατάστασης* έχουν προχωρήσει ελάχιστα. Απαιτούνται μεγαλύτερες προσπάθειες για να εξασφαλιστεί η εναρμόνιση της νομοθεσίας με το κεκτημένο, ειδικότερα στους τομείς του εταιρικού δικαίου και των τραπεζών. Η ικανότητα των εποπτικών οργάνων στον τομέα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών πρέπει να αυξηθεί. Η επιτροπή κεφαλαιαγοράς ενισχύθηκε πρόσφατα, αλλά διαθέτει ακόμη ανεπαρκείς αρμοδιότητες για να εκτελέσει πλήρως τα καθήκοντά της σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα. Στον τομέα της *κυκλοφορίας των κεφαλαίων*, οι κεφαλαιουχικές ροές με τη Βοσνία-Ερζεγοβίνη έχουν ελευθερωθεί περαιτέρω και η συνεργασία στην εποπτεία των τραπεζών με την Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας έχει βελτιωθεί. Γενικά, οι προετοιμασίες για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων της ΣΣΣ έχουν προχωρήσει διστακτικά σ' αυτόν τον τομέα.

Οι βελτιώσεις της διοικητικής ικανότητας των *τελωνειακών και των φορολογικών διοικήσεων* παρήγαγαν θετικά αποτελέσματα στην καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης και του λαθρεμπορίου και στη βελτίωση της είσπραξης των φόρων. Επιβλήθηκαν *νέοι δασμοί κατ'αξίαν* και ειδικοί δασμοί για τα τσιγάρα σύμφωνα με το κεκτημένο. Εντούτοις, απαιτείται περαιτέρω ενίσχυση για να βελτιωθεί η υποδομή των τελωνείων. Η Σερβία πρέπει να καταβάλει περαιτέρω προσπάθειες για να τηρήσει τα ευρωπαϊκά πρότυπα στον τομέα της άμεσης φορολογίας.

Σημειώθηκε ορισμένη πρόοδος στην εφαρμογή της νομοθεσίας περί *ανταγωνισμού*. Η διοικητική ικανότητα της επιτροπής για την προστασία του ανταγωνισμού ενισχύθηκε. Απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες για να ευθυγραμμιστεί η ισχύουσα αντιμονοπωλιακή νομοθεσία με τις απαιτήσεις της ενδιάμεσης συμφωνίας. Η ικανότητα επιβολής της νομοθεσίας από τις αρχές του ανταγωνισμού πρέπει ακόμη να βελτιωθεί. Η Σερβία δεν έχει ακόμη θεσπίσει ένα νομοθετικό πλαίσιο για τις κρατικές ενισχύσεις και δεν διαθέτει μια λειτουργική ανεξάρτητη αρχή κρατικών ενισχύσεων ούτε ένα σύστημα εκ των προτέρων ελέγχου. Στον τομέα των *δημόσιων συμβάσεων*, οι διαδικασίες έγιναν πιο διαφανείς. Εντούτοις, η Σερβία δεν διαθέτει ακόμη ένα σύγχρονο και πλήρως αποτελεσματικό σύστημα δημόσιων συμβάσεων. Απαιτούνται συμπληρωματικές προσπάθειες με την τροποποίηση της νομοθεσίας και την ενίσχυση της ικανότητας εφαρμογής των απαιτήσεων της ΣΣΣ.

Στον τομέα του *νόμου περί πνευματικής ιδιοκτησίας*, η ικανότητα του Γραφείου πνευματικής ιδιοκτησίας ενισχύθηκε. Εντούτοις, η διοικητική ικανότητα και η ανεξαρτησία της πρέπει να αυξηθούν για να εξασφαλιστεί μεγαλύτερη συνάφεια και πιο αποτελεσματική επιβολή των κανόνων. Η διαδικασία χορήγησης διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας έχει εναρμονιστεί με τα ευρωπαϊκά πρότυπα. Σημειώθηκε πρόοδος με την επιβολή της νομοθεσίας με αποτέλεσμα την κατάσχεση εμπορευμάτων παραποίησης/απομίμησης.

Όσον αφορά την εναρμόνιση με τα ευρωπαϊκά πρότυπα στους τομείς της *απασχόλησης και των κοινωνικών πολιτικών*, η εφαρμογή έχει εν μέρει βελτιωθεί, αλλά είναι ακόμη ανεπαρκής. Η νομοθεσία δεν έχει ακόμη ψηφιστεί στον τομέα των κοινωνικών πολιτικών και της δημόσιας υγείας και η διοικητική ικανότητα πρέπει να ενισχυθεί. Στον τομέα της ψυχικής υγείας, πρέπει να αναπτυχθούν περαιτέρω οι υπηρεσίες από την τοπική κοινότητα ως εναλλακτική λύση στην εισαγωγή σε ίδρυμα. Σημειώθηκε μικρή πρόοδος στον τομέα της *εκπαίδευσης*. Η διοικητική ικανότητα, ο συντονισμός μεταξύ των ιδρυμάτων και οι δεσμοί με την αγορά εργασίας πρέπει να ενισχυθούν. Στον τομέα της *επιστήμης και της έρευνας*, η

Σερβία συμμετείχε με επιτυχία στο έβδομο πρόγραμμα-πλαίσιο για την έρευνα. Εντούτοις, η Σερβία πρέπει να αναπτύξει ακόμη μια ολοκληρωμένη πολιτική έρευνας, να αυξήσει τις επενδύσεις και να βελτιώσει την κινητικότητα των ερευνητών. Η Σερβία έχει προχωρήσει αρκετά στις προετοιμασίες της προσχώρησης στον ΠΟΕ, αλλά πρέπει να εντείνει τις προσπάθειές της για να υλοποιήσει τον στόχο της έγκαιρης προσχώρησης.

Όσον αφορά τις **τομεακές πολιτικές**, στους τομείς της *βιομηχανίας και των ΜΜΕ*, η Σερβία παραμένει προσηλωμένη στον Ευρωπαϊκό Χάρτη για τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, ιδίως βελτιώνοντας τη συνεργασία μεταξύ φορέων του δημόσιου και ιδιωτικού κόσμου. Πρέπει ωστόσο να θεσπίσει νέα βιομηχανική πολιτική σύμφωνη με την προσέγγιση της ΕΕ.

Στον τομέα της *γεωργίας*, υπήρξαν ορισμένες βελτιώσεις στη διοικητική ικανότητα, αλλά πρέπει να θεσπιστεί το κατάλληλο νομοθετικό πλαίσιο και να καταβληθούν περαιτέρω προσπάθειες για την ενίσχυσή της. Μικρή ήταν η πρόοδος στον τομέα της αγροτικής ανάπτυξης και του φυτοϋγειονομικού τομέα.

Στον τομέα του *περιβάλλοντος*, οι προετοιμασίες της Σερβίας βρίσκονται σε μετρίως προχωρημένο στάδιο. Η επιβολή της νομοθεσίας σε όλα τα επίπεδα πρέπει να βελτιωθεί. Δεν έχει ακόμη θεσπιστεί ένα σφαιρικό νομικό και θεσμικό πλαίσιο για τη διαχείριση των υδάτων.

Σημειώθηκε σχετική πρόοδος στον τομέα των *μεταφορών*. Η Σερβία εξακολουθεί να συμμετέχει ενεργά στο Παρατηρητήριο Μεταφορών της Νοτιοανατολικής Ευρώπης. Η εφαρμογή της πρώτης φάσης του Κοινού Ευρωπαϊκού Αεροπορικού Χώρου (ΚΕΑΧ) συνεχίστηκε αλλά η συμφωνία δεν έχει ακόμη επικυρωθεί. Η Σερβία ενέκρινε μια νέα στρατηγική για την ανάπτυξη των οδικών, θαλάσσιων, σιδηροδρομικών, αεροπορικών και των πολλαπλών μεταφορών, καθώς και για την επέκταση του διαδρόμου Χ. Η στρατηγική αυτή, όμως, πρέπει να συνοδεύεται από σχέδια δράσης και τομεακά νομοθετικά και διοικητικά μέτρα.

Υπήρξε κάποια πρόοδος στον τομέα της *ενέργειας*. Τα συστήματα τιμολόγησης για τη μεταφορά ηλεκτρικού ρεύματος έχουν αναβαθμιστεί και οι αγορές για τους μη οικιακούς καταναλωτές έχουν ανοίξει. Εντούτοις, η Σερβία πρέπει ακόμη να προβεί σε τροποποιήσεις του ενεργειακού νόμου και να ενισχύσει τη διοικητική της ικανότητα για να εκπληρώσει τις απαιτήσεις της Συνθήκης για την Ενεργειακή Κοινότητα.

Μικρή πρόοδος σημειώθηκε στον τομέα της *κοινωνίας της πληροφορίας και των μέσων ενημέρωσης*. Θεσπίστηκαν κανονισμοί για την ηλεκτρονική υπογραφή, αλλά το ανεπαρκές νομικό πλαίσιο και η περιορισμένη θεσμική και ρυθμιστική ικανότητα αποτελούν τροχοπέδη για περαιτέρω ανάπτυξη των ηλεκτρονικών επικοινωνιών, των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας και της πολιτικής στον οπτικοακουστικό τομέα.

Στον τομέα του *δημοσιονομικού ελέγχου*, δεν έχει ακόμη θεσπιστεί μια σφαιρική πολιτική για το δημόσιο εσωτερικό οικονομικό έλεγχο. Γενικά, η Σερβία βρίσκεται ακόμη στα πρώτα στάδια των προετοιμασιών για την εισαγωγή ενός σύγχρονου και αποτελεσματικού συστήματος δημόσιου οικονομικού ελέγχου. Οι μονάδες εσωτερικού ελέγχου δεν έχουν συσταθεί σε όλα τα υπουργεία. Ο κρατικός ελεγκτικός οργανισμός δεν λειτουργεί ακόμη.

Η Σερβία έχει σημειώσει μέτρια πρόοδο όσον αφορά την εκπλήρωση των απαιτήσεων της ΣΣΣ και της ευρωπαϊκής εταιρικής σχέσης στον τομέα των *στατιστικών*. Η διοικητική ικανότητα πρέπει να ενισχυθεί περαιτέρω.

Μέτρια πρόοδος σημειώθηκε στον τομέα της *δικαιοσύνης, της ελευθερίας και της ασφάλειας*. Οι συμφωνίες για την απλούστευση της έκδοσης θεωρήσεων και την επανεισδοχή μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Σερβίας τέθηκαν σε ισχύ τον Ιανουάριο του 2008 και άρχισε διάλογος για την ελευθέρωση του καθεστώτος έκδοσης θεωρήσεων. Εντούτοις, το καθεστώς έκδοσης θεωρήσεων της Σερβίας δεν συνάδει πλήρως με τα ευρωπαϊκά πρότυπα. Η Σερβία άρχισε να εκδίδει διαβατήρια με βιομετρικά στοιχεία τον Αύγουστο του 2008. Στον τομέα του *ελέγχου των συνόρων*, ψηφίστηκε νέος νόμος για την προστασία των κρατικών συνόρων τον Οκτώβριο του 2008. Ωστόσο, η εφαρμογή της εθνικής ολοκληρωμένης στρατηγικής διαχείρισης των συνόρων και του σχεδίου δράσης ήταν βραδεία. Ο εξοπλισμός των σημείων διέλευσης των συνόρων δεν είναι ομοιογενής.

Μετά τη θέσπιση της νέας νομοθεσίας για το *άσυλο*, η Σερβία ανέλαβε την ευθύνη για τη διεκπεραίωση υποθέσεων παροχής ασύλου από την Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (UNHCR). Εντούτοις, οι διαδικαστικές αδυναμίες εξακολουθούν να υφίστανται και η νομοθεσία εφαρμογής δεν έχει ακόμη θεσπιστεί. Η πρόοδος στον τομέα της *μετανάστευσης* ήταν βραδεία. Ειδικότερα, η επανένταξη των επαναπατριζόμενων πρέπει να βελτιωθεί.

Η *νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες* παραμένει σοβαρό πρόβλημα. Η κυβέρνηση υιοθέτησε, το Σεπτέμβριο του 2008, μια εθνική στρατηγική για την πρόληψη της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, αλλά δεν έχει θεσπιστεί ακόμη η σχετική νομοθεσία. Δεν υπάρχουν αποτελεσματικά μέτρα επιβολής της νομοθεσίας και δεν έχουν εκπονηθεί μελέτες αξιολόγησης σχετικά με ύποπτες συναλλαγές και η ερευνητική ικανότητα των αρχών επιβολής του νόμου είναι ανεπαρκής.

Η Σερβία βρίσκεται σε μια από τις σημαντικότερες βαλκανικές οδούς για το λαθρεμπόριο *ναρκωτικών*. Οι σερβικές αρχές κατέσχεσαν μεγάλες ποσότητες ναρκωτικών κατά την περίοδο στην οποία αναφέρεται η έκθεση. Εντούτοις, δεν έχουν εγκριθεί μια εθνική στρατηγική και ένα σχέδιο δράσης για την πρόληψη της κατάχρησης ναρκωτικών και τη μείωση της προμήθειας. Η διακίνηση ναρκωτικών εξακολουθεί να αποτελεί σοβαρό πρόβλημα.

Οι επαγγελματικές ικανότητες της *αστυνομίας* έχουν βελτιωθεί λόγω των συμπληρωματικών δραστηριοτήτων εκπαίδευσης, αλλά οι διαφορές μεταξύ υπηρεσιών παραμένουν τεράστιες. Τα διαρθρωτικά προβλήματα εμμένουν, όπως η έλλειψη συντονισμού, διαφάνειας και η σαφής διάκριση αρμοδιοτήτων.

Η καταπολέμηση του *οργανωμένου εγκλήματος* παραμένει σοβαρό πρόβλημα για τη Σερβία και επηρεάζει το κράτος δικαίου και το επιχειρηματικό περιβάλλον. Τον Οκτώβριο του 2008, θεσπίστηκε νέα νομοθεσία για την κατάσχεση περιουσιακών στοιχείων που αποκτήθηκαν με εγκληματικές πράξεις και για την ποινική ευθύνη νομικών προσώπων. Εντούτοις, το νομικό πλαίσιο είναι ακόμη ανεπαρκές, λόγω της καθυστερημένης έναρξης ισχύος του νέου κώδικα ποινικής δικονομίας. Μια εθνική στρατηγική και ένα σχέδιο δράσης δεν έχουν εγκριθεί. Η αποτελεσματικότητα των δραστηριοτήτων του ειδικού εισαγγελέα παρακωλύεται από τη μικρή περίοδο λειτουργίας της υπηρεσίας. Η διεθνής συνεργασία της αστυνομίας και η ικανότητα των εξειδικευμένων αστυνομικών υπηρεσιών για την έρευνα οικονομικού εγκλήματος παραμένουν ανεπαρκείς. Δεν υπάρχουν οι ικανότητες διαχείρισης των κατασχεθέντων περιουσιακών στοιχείων που έχουν αποκτηθεί με εγκληματικές πράξεις και οι διατάξεις για τη δήμευση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες δεν εφαρμόζονται επαρκώς.

Η Σερβία εξακολουθεί να είναι χώρα καταγωγής, διέλευσης και προορισμού για την *εμπορία ανθρώπων*. Έγιναν ορισμένες προσπάθειες υπό μορφή ερευνών και απαγγελίας κατηγοριών, αλλά ο αριθμός των Σέρβων θυμάτων αυξάνεται. Οι προσπάθειες πρέπει να επιταχυνθούν για να βελτιωθεί η συνεργασία μεταξύ των κρατικών αρχών και του τομέα των ΜΚΟ και να δίνεται μεγαλύτερη στήριξη στα θύματα.

Στον τομέα της *προστασίας των δεδομένων*, η Σερβία υπέγραψε το αντίστοιχο πρωτόκολλο του Συμβουλίου της Ευρώπης και θέσπισε νέα νομοθεσία για την προστασία των δεδομένων. Εντούτοις, ελλείπει ανεξάρτητης και αποτελεσματικής εποπτεύουσας αρχής για την προστασία των δεδομένων, οι ισχύοντες κανόνες σ' αυτόν τον τομέα δεν έχουν εφαρμοστεί.

Κοσσυφοπέδιο¹²

Το Κοσσυφοπέδιο διακήρυξε την ανεξαρτησία του στις 17 Φεβρουαρίου 2008 και θέσπισε σύνταγμα το οποίο τέθηκε σε ισχύ στις 15 Ιουνίου. Τον Φεβρουάριο, η ΕΕ αποφάσισε να εγκαταστήσει μια αποστολή ΕΠΑΑ για την επιβολή του κράτους δικαίου (EULEX) στο Κοσσυφοπέδιο και διόρισε έναν Ειδικό Εντεταλμένο. Η αποστολή EULEX βρίσκεται επί του παρόντος στο στάδιο ανάπτυξης. Ο Γενικός Γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών άρχισε την ανασύνθεση της Αποστολής των Ηνωμένων Εθνών στο Κοσσυφοπέδιο (UNMIK). Η απόφαση UNSCR 1244/99 εξακολουθεί να αποτελεί το διεθνές νομικό πλαίσιο για την εντολή των Ηνωμένων Εθνών στο Κοσσυφοπέδιο. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Δεκεμβρίου 2007 και του Ιουνίου 2008 δήλωσε ότι η ΕΕ είναι έτοιμη να συμβάλει στην πολιτική και οικονομική ανάπτυξη του Κοσσυφοπεδίου με σαφή ευρωπαϊκή προοπτική, σύμφωνα με το ευρωπαϊκό μέλλον της περιοχής.

Όσον αφορά τα **πολιτικά κριτήρια**, το Κοσσυφοπέδιο σημείωσε πρόοδο όσον αφορά την υλοποίηση ορισμένων βασικών προτεραιοτήτων της εταιρικής σχέσης. Το σύνταγμα που θέσπισε τον Απρίλιο συνάδει με τα ευρωπαϊκά πρότυπα. Υιοθετήθηκε σημαντικό τμήμα της βασικής νομοθεσίας η οποία πρέπει τώρα να εφαρμοστεί. Η ενίσχυση του κράτους δικαίου, η πολιτική κατά της διαφθοράς, η καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος και η προώθηση του διαλόγου και της συμφιλίωσης μεταξύ των κοινοτήτων αποτελούν τις κυριότερες πολιτικές προκλήσεις. Οι σχέσεις μεταξύ των Αλβανών και των Σέρβων του Κοσσυφοπεδίου εξακολουθούν να είναι τεταμένες, ιδίως στο βόρειο Κοσσυφοπέδιο. Μετά τη διακήρυξη της ανεξαρτησίας, η κατάσταση της ασφαλείας παρέμεινε σχετικά ήρεμη, με εξαίρεση δύο σοβαρά επεισόδια στο βόρειο Κοσσυφοπέδιο – καταστροφή δύο συνοριακών σταθμών και κατάληψη εξ εφόδου του δικαστικού μεγάρου στη Mitrovica – με θύματα ένα νεκρό και πολλούς τραυματίες. Παράλληλα σερβικά όργανα εμποδίζουν την κυβέρνηση στην άσκηση της εξουσίας της στο Κοσσυφοπέδιο.

Όσον αφορά τη **δημοκρατία και το κράτος δικαίου**, η γενική σταθερότητα διατηρήθηκε παρά ορισμένα επεισόδια. Οι πολιτικοί αρχηγοί του Κοσσυφοπεδίου εξακολουθούν να συνεργάζονται με τη διεθνή κοινότητα. Το περίπλοκο νομικό πλαίσιο δυσχεραίνει το κράτος δικαίου. Τα θεσμικά όργανα του Κοσσυφοπεδίου πρέπει να ενισχυθούν σε όλα τα επίπεδα.

Η *συνέλευση* έλαβε ορισμένα μέτρα για να ενισχύσει τις δομές της. Οι εκπρόσωποι της σερβικής κοινότητας του Κοσσυφοπεδίου άρχισαν και πάλι να συμμετέχουν στις εργασίες της, μετά την αποχή που ακολούθησε τη διακήρυξη της ανεξαρτησίας. Πρέπει ακόμη να καλυφθούν οι ελλείψεις στη λειτουργία της συνέλευσης, ιδίως η ανεπαρκής ικανότητα ανάλυσης νομοσχεδίων και άσκησης κοινοβουλευτικού ελέγχου στην κυβέρνηση.

¹² Βάσει της απόφασης 1244/99 του ΣΑΗΕ.

Νέα *κυβέρνηση* ανέλαβε καθήκοντα τον Ιανουάριο του 2008 η οποία έδωσε προτεραιότητα στα θέματα ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και ενέκρινε το σχέδιο της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και το σχέδιο δράσης της ευρωπαϊκής εταιρικής σχέσης. Εντούτοις, οι μεταρρυθμίσεις σημείωσαν καθυστέρηση, επειδή το θέμα του καθεστώτος και άλλα ζητήματα σε σχέση με τη διακήρυξη της ανεξαρτησίας του Κοσσυφοπέδιου εμπόδισαν τις εργασίες της κυβέρνησης. Είναι αναγκαίο να ενισχυθούν περαιτέρω η ικανότητα και ο στρατηγικός προγραμματισμός. Ο διυπουργικός συντονισμός και η συνεργασία μεταξύ της κυβέρνησης και της συνέλευσης πρέπει να βελτιωθούν.

Η *δημόσια διοίκηση* στο Κοσσυφοπέδιο είναι αδύναμη και ανεπαρκής. Η στρατηγική μεταρρύθμισης της δημόσιας διοίκησης και το σχετικό σχέδιο δράσης δεν έχουν ακόμη εφαρμοστεί αποτελεσματικά σε κεντρικό και τοπικό επίπεδο. Πρέπει να καταβληθούν σημαντικές προσπάθειες για να δημιουργηθεί το πλαίσιο για επαγγελματική, αποτελεσματική, ανεξάρτητη και αξιοκρατική δημόσια διοίκηση χωρίς πολιτικές παρεμβάσεις.

Όσον αφορά το *δικαστικό σύστημα*, η συνέλευση ενέκρινε ορισμένους σημαντικούς νόμους που αποσκοπούν στην ενίσχυση της λειτουργίας της δικαιοσύνης. Το Συμβούλιο Συντονισμού για το κράτος δικαίου άρχισε να λειτουργεί. Εντούτοις, το δικαστικό σύστημα είναι ακόμη ανεπαρκές. Απαιτείται ένα σφαιρικό σχέδιο για τον εκσυγχρονισμό της ισχύουσας και συχνά αλληλοσυγκρουόμενης νομοθεσίας. Το δικαστικό σύστημα αντιμετωπίζει σοβαρά προβλήματα ανθρώπινων πόρων, οργάνωσης και συσσώρευσης υποθέσεων. Η προστασία των μαρτύρων είναι αναποτελεσματική. Εξακολουθούν να λειτουργούν παράλληλα δικαστήρια που εφαρμόζουν τη σερβική νομοθεσία.

Όσον αφορά την *καταπολέμηση της διαφθοράς*, η υπηρεσία καταπολέμησης της διαφθοράς έχει βελτιώσει τις μεθόδους εργασίας της και έγινε πιο αποτελεσματική. Εντούτοις, η διαφθορά εξακολουθεί να είναι εκτεταμένη και συνιστά πολύ σοβαρό πρόβλημα. Δεν έχουν ακόμη υιοθετηθεί μια στρατηγική και ένα σχέδιο δράσης κατά της διαφθοράς. Το θεσμικό πλαίσιο για την αντιμετώπισή της είναι ασαφές και οι πόροι της υπηρεσίας για την καταπολέμηση της διαφθοράς είναι ανεπαρκείς.

Το σύνταγμα παρέχει διασφαλίσεις για το σεβασμό των *δικαιωμάτων του ανθρώπου και την προστασία των μειονοτήτων*. Υπάρχουν οι νομικές διασφαλίσεις για το σεβασμό των δικαιωμάτων του ανθρώπου, αλλά πρέπει να εξασφαλιστούν ισχυρότερη πολιτική βούληση και αποτελεσματική παρακολούθηση. Μετά τη διακήρυξη της ανεξαρτησίας, η κυβέρνηση επεδίωξε να προσεγγίσει τις εθνοτικές μειονότητες, ιδίως τους Σέρβους του Κοσσυφοπέδιου. Εντούτοις, πρέπει να καταβληθούν μεγαλύτερες προσπάθειες για να εξασφαλιστεί η ένταξη των Σέρβων του Κοσσυφοπέδιου και άλλων κοινοτήτων.

Σημειώθηκε κάποια πρόοδος στον τομέα των *ατομικών και πολιτικών δικαιωμάτων*. Το σύστημα νομικής αρωγής λειτουργεί. Το σωφρονιστικό σύστημα στο Κοσσυφοπέδιο βελτιώθηκε κάπως, αλλά υπάρχουν ακόμη προβλήματα ιδίως σε ό,τι αφορά τα πρότυπα των φυλακών υψηλής ασφάλειας. Σημειώθηκε μικρή πρόοδος στον τομέα της *ελευθερίας της έκφρασης*. Εντούτοις, η δυσφήμιση αποτελεί πάντα ποινικό αδίκημα. Τα μέσα ενημέρωσης εξακολουθούν να υφίστανται πολιτική παρέμβαση. Η ελευθερία του συνέρχεσθαι και συνεταιρίζεσθαι διασφαλίζονται από το σύνταγμα, αλλά δεν υπάρχει ακόμη σχετικό νομικό πλαίσιο. Η ικανότητα των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών παραμένει ανεπαρκής.

Τα *οικονομικά και κοινωνικά δικαιώματα* διασφαλίζονται μόνον μερικώς. Απαιτούνται συνεχείς προσπάθειες όσον αφορά την προστασία των γυναικών και των παιδιών από όλες τις μορφές βίας. Η ένταξη και η προστασία των κοινωνικά ευάλωτων ομάδων και των ατόμων με

αναπηρίες δεν έχουν εξασφαλιστεί. Η εφαρμογή της νομοθεσίας κατά των διακρίσεων δεν ελέγχεται επαρκώς και οι πολίτες δεν είναι ενημερωμένοι σχετικά με τις διατάξεις της. Σημειώθηκε ελάχιστη πρόοδος στον τομέα των δικαιωμάτων ιδιοκτησίας. Οι καθυστερήσεις στην εφαρμογή της νομοθεσίας και η κωλυσιεργία έχουν οδηγήσει σε παραβιάσεις των δικαιωμάτων. Το γεγονός ότι οι αρχές του Κοσσυφοπεδίου δεν έχουν πρόσβαση στο κτηματολόγιο στο Βελιγράδι εμποδίζει την πρόοδο σ' αυτόν τον τομέα. Η επιβολή της νομοθεσίας όσον αφορά τις ανάγκες θρησκευτικής ιδιοκτησίας πρέπει να ενισχυθεί (π.χ. οι κοινότητες του Dečani/Deçan και Đakovica/Gjakovë δεν τηρούν τη νομοθεσία περί απαραβίαστου της ιδιοκτησίας της Ορθοδόξου Εκκλησίας).

Όσον αφορά τα δικαιώματα των μειονοτήτων, τα πολιτιστικά δικαιώματα και την προστασία των μειονοτήτων, η νομοθεσία σημείωσε πρόοδο. Το νομικό πλαίσιο προβλέπει τη συμμετοχή των εθνοτικών μειονοτήτων στην κοινωνία του Κοσσυφοπεδίου, αλλά, η Σερβία παρότρυνε τη σερβική κοινότητα του Κοσσυφοπεδίου να μη συμμετέχει σ' αυτήν. Δεν σημειώθηκαν σοβαρά επεισόδια μεταξύ των εθνοτικών κοινοτήτων, εκτός από σποραδικά ξεσπάσματα βίας. Οι συνθήκες διαβίωσης των μειονοτήτων είναι κακές. Όσον αφορά τους επαναπατριζόμενους, τους πρόσφυγες και τους εκτοπισθέντες στο εσωτερικό της χώρας, σημειώθηκε ορισμένη πρόοδος, π.χ. με την έγκριση της στρατηγικής επανένταξης τον Οκτώβριο του 2007, αλλά η διαδικασία επαναπατρισμού επιβραδύνθηκε μετά τη διακήρυξη της ανεξαρτησίας και αποτελεί πάντα βασική πρόκληση. Οι κοινότητες των Ρομ, των Ashkali και η αιγυπτιακή μειονότητα διαβιώνουν ακόμη υπό πολύ δυσχερείς συνθήκες και υφίστανται διακρίσεις, ειδικότερα στους τομείς της εκπαίδευσης, της κοινωνικής προστασίας, της υγειονομικής περίθαλψης, της στέγασης και της απασχόλησης. Η κυβέρνηση πρέπει να καταβάλει περισσότερες προσπάθειες για την προστασία και την ένταξη όλων των μειονοτήτων.

Όσον αφορά τα περιφερειακά ζητήματα και τις διεθνείς υποχρεώσεις, το Κοσσυφοπέδιο συμμετέχει ενεργά στις πρωτοβουλίες περιφερειακής συνεργασίας. Το Κοσσυφοπέδιο, καθώς και η Σερβία, πρέπει να επιδείξουν εποικοδομητική προσέγγιση όσον αφορά τη συνεχή συμμετοχή σ' αυτές τις πρωτοβουλίες. Η Αποστολή των Ηνωμένων Εθνών στο Κοσσυφοπέδιο (UNMIK) πρότεινε να διευκολύνει τις ρυθμίσεις για τη συμμετοχή του Κοσσυφοπεδίου στις διεθνείς συμφωνίες. Μια μικτή επιτροπή άρχισε τις εργασίες της για τη χάραξη των συνόρων με την Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας.

Η **οικονομία** του Κοσσυφοπεδίου αναπτύχθηκε με ταχύτερους ρυθμούς από ό,τι κατά τα προηγούμενα έτη. Ωστόσο, η ανάπτυξη είναι ακόμη πολύ χαμηλή για να απορροφήσει την πρόσθετη προσφορά εργασίας από το νέο και αυξανόμενο πληθυσμό. Οι μακροοικονομικές επιδόσεις χαρακτηρίστηκαν από ασταθή δημοσιονομικά αποτελέσματα, από αύξηση του πληθωρισμού, πολύ υψηλά ποσοστά ανεργίας και εξωτερικά ελλείμματα. Η συναίνεση για τους βασικούς άξονες της οικονομικής πολιτικής εξασθένησε λόγω της αυξημένης δημοσιονομικής αστάθειας και του γεγονότος ότι η κυβέρνηση εστίασε την προσοχή της στις πολιτικές εξελίξεις. Η οικονομική ανάπτυξη παρεμποδίζεται από τη διακοπή του ρυθμού των ιδιωτικοποιήσεων, τον ασταθή ενεργειακό εφοδιασμό, το ασθενές κράτος δικαίου, την περιορισμένη παραγωγική ικανότητα, τις κακές υποδομές και την ακατάλληλη εκπαίδευση.

Όσον αφορά τα **οικονομικά κριτήρια**, το Κοσσυφοπέδιο σημείωσε ελάχιστη και άνιση πρόοδο στη δημιουργία μιας λειτουργούσας οικονομίας της αγοράς. Για να μπορέσει το Κοσσυφοπέδιο να αντιμετωπίσει μακροπρόθεσμα τις ανταγωνιστικές πιέσεις και τις δυνάμεις της αγοράς στο εσωτερικό της Ένωσης, οφείλει να προωθεί συνεχώς τις μεταρρυθμίσεις και σημαντικές επενδύσεις σε υποδομές και στην εκπαίδευση.

Γενικά, οι οικονομικές πολιτικές είχαν ως γνώμονα τις αρχές της οικονομίας της αγοράς. Η κυβέρνηση παρουσίασε ένα σφαιρικό πλαίσιο μεσοπρόθεσμων δαπανών για την περίοδο 2009-2011 (ΜΤΕΦ). Σημειώθηκε ελαφρά ανάκαμψη σε σχέση με τα προηγούμενα έτη και η οικονομική δραστηριότητα επιταχύνεται χάρη στο δυναμισμό του ιδιωτικού τομέα. Οι άμεσες ξένες επενδύσεις αυξήθηκαν. Η χρηματοπιστωτική διαμεσολάβηση στο Κοσσυφοπέδιο έχει αυξηθεί. Ορισμένες διαδικασίες εισόδου και εξόδου των επιχειρήσεων από την αγορά έχουν απλουστευθεί και η οικονομική ολοκλήρωση με την ΕΕ συνεχίζεται.

Εντούτοις, η συνοχή και η αξιοπιστία των οικονομικών πολιτικών επηρεάστηκαν από το αβέβαιο πολιτικό περιβάλλον. Η ισχυρότερη δημοσιονομική εξυγίανση από την σχεδιαζόμενη το 2007 συνοδεύτηκε από ένα επεκτατικό σχέδιο προϋπολογισμού το 2008, με αποτέλεσμα να αυξηθεί η δημοσιονομική αστάθεια. Ο προϋπολογισμός δεν χρησιμοποιείται ως ένα αποτελεσματικό μέσο δημοσιονομικής πολιτικής και δεν συμβάλει στην προβλεψιμότητα των οικονομικών εξελίξεων. Αντίθετα, αντιδρά σε κατά περίπτωση πιέσεις στις δαπάνες. Ο πληθωρισμός επανεμφανίστηκε και η ανεργία παρέμεινε σε πολύ υψηλά επίπεδα. Οι εξωτερικοί λογαριασμοί παρέμειναν επισφαλείς στο βαθμό που διευρύνθηκε το έλλειμμα του ισοζυγίου πληρωμών και το Κοσσυφοπέδιο εξακολούθησε να μη διαθέτει εξαγωγική ικανότητα.

Οι ιδιωτικοποιήσεις ανεστάλησαν προσωρινά το 2008, μετά την απόφαση του Ανώτατου Δικαστηρίου, το οποίο αμφισβήτησε τη μέθοδο των ιδιωτικοποιήσεων και τη μεταβίβαση αρμοδιοτήτων από τη Υπηρεσία Καταπιστεύματος του Κοσσυφοπεδίου (ΥΚΚ) της UNMIK στην Αρχή Ιδιωτικοποιήσεων του Κοσσυφοπεδίου. Η έλλειψη στατιστικών ποιότητας αποτελεί πάντα σοβαρό εμπόδιο για τη χάραξη ορθών πολιτικών. Οι κυριότεροι περιορισμοί στην ανάπτυξη του ιδιωτικού τομέα συνίστανται σε αναξιόπιστο ενεργειακό εφοδιασμό, ακατάλληλα προσόντα και κακές υλικές υποδομές. Οι επιχειρήσεις έχουν άنيση πρόσβαση στη χρηματοδότηση και οι διαφορές επιτοκίων μεταξύ καταθέσεων και δανείων είναι τεράστιες. Ο ευρύς άτυπος τομέας τροφοδοτείται από ανεπαρκές κανονιστικό πλαίσιο, από ακατάλληλη φορολογική πολιτική και πολιτική δαπανών και από αδυναμίες στην επιβολή του νόμου, όπως στην καταπολέμηση της διαφθοράς και του οργανωμένου εγκλήματος. Τούτο αποτελεί σοβαρό πρόβλημα, δεδομένου ότι μειώνει τη φορολογική βάση και την αποτελεσματικότητα των οικονομικών πολιτικών.

Το Κοσσυφοπέδιο σημείωσε ορισμένη πρόοδο όσον αφορά την προσέγγιση της νομοθεσίας και των πολιτικών του με τα **ευρωπαϊκά πρότυπα**, ιδίως σε τομείς όπως τα τελωνεία, η γεωργία και η ελεύθερη κυκλοφορία εμπορευμάτων. Εντούτοις, όσον αφορά την αποτελεσματική εφαρμογή και τον έλεγχο τήρησης της νομοθεσίας υπήρξε ελάχιστη πρόοδος. Πρέπει να καταβληθούν περισσότερες προσπάθειες για μεγαλύτερη προσέγγιση και την εφαρμογή των ευρωπαϊκών προτύπων, ειδικότερα για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, τα ναρκωτικά, τη φορολογία, την ενέργεια και την απασχόληση.

Η πρόοδος στην εφαρμογή των προτεραιοτήτων της ευρωπαϊκής εταιρικής σχέσης στον τομέα της **εσωτερικής αγοράς** της ΕΕ ήταν ανομοιογενής. Σημειώθηκε κάποια πρόοδος στη δημιουργία της αναγκαίας οριζόντιας υποδομής που απαιτεί η νομοθεσία της ΕΕ για την *ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων*, αλλά η εναρμόνιση με τα ευρωπαϊκά πρότυπα είναι περιορισμένη σ' αυτόν τον τομέα. Απαιτούνται ακόμη σημαντικές προσπάθειες για να αναπτυχθούν οι υποδομές και να βελτιωθεί η σχετική διοικητική ικανότητα, ώστε να εξασφαλιστεί η κατάλληλη μεταφορά και εφαρμογή των ευρωπαϊκών προτύπων. Σημειώθηκε μικρή πρόοδος στους τομείς της *ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων, των υπηρεσιών και*

στο δικαίωμα της εγκατάστασης, όπου η εναρμόνιση ήταν περιορισμένη, ενώ στον τομέα της ελεύθερης κυκλοφορίας των κεφαλαίων η πρόοδος ήταν ελάχιστη.

Σημειώθηκε πρόοδος στον τομέα των *τελωνείων*. Η τελωνειακή νομοθεσία είναι ευρέως εναρμονισμένη με τη νομοθεσία της ΕΕ, αλλά απαιτούνται σημαντικές προσπάθειες για να επιβληθεί η νομοθεσία όσον αφορά την καταπολέμηση προϊόντων παραποίησης/απομίμησης και το λαθρεμπόριο. Η έλλειψη αποτελεσματικών τελωνειακών ελέγχων στο βόρειο Κοσσυφοπέδιο, όπου οι τελωνειακές αρχές παρακωλύονται στην άσκηση των καθηκόντων τους, στερεί από την κυβέρνηση σημαντικά έσοδα και οδηγεί σε εκτεταμένο λαθρεμπόριο. Η νομοθεσία του Κοσσυφοπεδίου στον τομέα της *φορολογίας* έχει εναρμονισθεί μόνο μερικώς. Η είσπραξη των φόρων είναι ανεπαρκής και αυτό οφείλεται ευρέως στο μέγεθος της άτυπης οικονομίας και σε αναποτελεσματικούς ελέγχους. Δεν σημειώθηκε καμία πρόοδος στον τομέα του *ανταγωνισμού*. Όσον αφορά τις *δημόσιες συμβάσεις*, η πρόοδος ήταν ανομοιογενής. Ο νόμος-πλαίσιο συνάδει με τα ευρωπαϊκά πρότυπα, αλλά δεν έχουν καθοριστεί ακόμη διατάξεις εφαρμογής του και δεν έχει υιοθετηθεί μια σφαιρική στρατηγική για περαιτέρω ανάπτυξη. Περιορισμένη ήταν η πρόοδος σε ό,τι αφορά την *πνευματική ιδιοκτησία*. Η νομοθεσία κατά των παραβιάσεων πνευματικής ιδιοκτησίας τέθηκε σε ισχύ, αλλά η επιβολή της είναι ανεπαρκής.

Καταγράφεται μικρή πρόοδος στην εναρμόνιση με τα ευρωπαϊκά πρότυπα στον τομέα της *απασχόλησης και στον κοινωνικό τομέα*. Η έλλειψη στρατηγικού και νομοθετικού πλαισίου και η ανύπαρκτη διοικητική ικανότητα αποτελούν τροχοπέδη για την ανάπτυξη των κατάλληλων πολιτικών απασχόλησης και κοινωνικής προστασίας στο Κοσσυφοπέδιο. Ο τομέας της *δημόσιας υγείας* βρίσκεται σε πολύ κακή κατάσταση και δεν τυγχάνει αρκετής προσοχής από την κυβέρνηση. Στον τομέα της *εκπαίδευσης*, μπορεί να καταγραφεί κάποια πρόοδος στην εναρμόνιση με τα πρότυπα της ΕΕ. Η κυβέρνηση δεσμεύτηκε, κατά προτεραιότητα, να επενδύσει περισσότερο σ' αυτόν τον τομέα και το Υπουργείο Παιδείας εξακολούθησε να βελτιώνει την ποιότητα της διδασκαλίας και της μάθησης στην ανώτερα εκπαίδευση. Εντούτοις, η εκπαίδευση πλήττεται από σοβαρές περικοπές πόρων. Η πρόοδος στον τομέα της *έρευνας* είναι περιορισμένη.

Όσον αφορά τις **τομεακές πολιτικές**, καταγράφεται περιορισμένη πρόοδος στην εναρμόνιση με τα πρότυπα της ΕΕ στον τομέα της *βιομηχανίας και των ΜΜΕ*.

Μικρή νομοθετική πρόοδος σημειώθηκε στον τομέα της *γεωργίας και της αλιείας*. Ορισμένα στοιχεία του Σχεδίου Γεωργικής και Αγροτικής Ανάπτυξης για την περίοδο 2007-2013 άρχισαν να εφαρμόζονται. Η δημόσια στήριξη για την γεωργική ανάπτυξη αυξήθηκε, αλλά παραμένει σε πολύ χαμηλά επίπεδα λαμβανομένης υπόψη της σημασίας που μπορεί να αποκτήσει η γεωργία για την οικονομία του Κοσσυφοπεδίου. Απαιτείται ο σαφής διαχωρισμός των αρμοδιοτήτων μεταξύ των διαφόρων γεωργικών υπηρεσιών (περιλαμβανομένης της *κτηνιατρικής και φυτοϋγειονομικής* διοίκησης) σε κεντρικό και τοπικό επίπεδο.

Όσον αφορά το *περιβάλλον*, σημειώθηκε ορισμένη πρόοδος, κυρίως στον τομέα της οριζόντιας νομοθεσίας, ειδικότερα σε σχέση με την αξιολόγηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Πρέπει να καταβληθούν μεγαλύτερες προσπάθειες στους περισσότερους τομείς για τη μεταφορά, την εφαρμογή και την επιβολή της νομοθεσίας. Η έλλειψη ανθρώπινων και οικονομικών πόρων σε κεντρικό και τοπικό επίπεδο δεν έχει ακόμη αντιμετωπιστεί. Πρέπει επίσης να προβλεφθούν οι κατάλληλοι μηχανισμοί συντονισμού μεταξύ όλων των οργανισμών που ασχολούνται με την προστασία του περιβάλλοντος.

Καταγράφεται μικρή πρόοδος στον τομέα των μεταφορών, ο οποίος επλήγη από την επί δεκαετίες έλλειψη επενδύσεων. Το Κοσσυφοπέδιο έχει αυξήσει τις επενδύσεις σε υποδομές μεταφορών από το 2008 και μετά, ιδίως στην κατασκευή και στη συντήρηση οδών. Εξακολουθεί να συμμετέχει ενεργά στο Παρατηρητήριο Μεταφορών της Νοτιοανατολικής Ευρώπης. Εντούτοις, η ικανότητα εφαρμογής των ευρωπαϊκών προτύπων στον τομέα των μεταφορών είναι ανεπαρκής, ιδίως στον σιδηροδρομικό τομέα. Το Κοσσυφοπέδιο οφείλει να αναπτύξει την ικανότητά του εφαρμογής επενδυτικών σχεδίων σε υποδομές και σε τροχαίο υλικό. Σημειώθηκε ορισμένη πρόοδος στον τομέα της *ενέργειας*, ιδίως στη δημιουργία της θεσμικής ικανότητας του υπουργείου, της ρυθμιστικής αρχής και του φορέα εκμετάλλευσης των συστημάτων μεταφοράς (KOSTT). Εντούτοις, οι ενεργειακές ελλείψεις είναι ακόμη συχνές και δεν έχουν επιλυθεί σοβαρά προβλήματα. Η οικονομική βιωσιμότητα της επιχείρησης ηλεκτρισμού πρέπει να βελτιωθεί, με τη μείωση των εμπορικών και μη τεχνικών ζημιών και με την εξασφάλιση πιο αποτελεσματικής είσπραξης των τιμολογίων. Πρέπει να αυξηθεί η σταθερότητα της προμήθειας και να βελτιωθούν οι υποδομές. Η επικείμενη έλλειψη λιγνίτη του Κοσσυφοπεδίου πρέπει να αντιμετωπιστεί

Στον τομέα της *κοινωνίας της πληροφορίας και των μέσων* ενημέρωσης σημειώθηκε κάποια πρόοδος. Το Συμβούλιο Τύπου και ο Οργανισμός Μέσων Ενημέρωσης λειτουργούν κανονικά. Η ελευθέρωση της αγοράς έχει σημειώσει πρόοδο, δεδομένου ότι άρχισε να παρέχει υπηρεσίες δεύτερος φορέας κινητής τηλεφωνίας. Εντούτοις, οι διάφοροι ρυθμιστικοί φορείς αντιμετωπίζουν δημοσιονομικούς περιορισμούς.

Σημειώθηκε ορισμένη πρόοδος στον τομέα του *δημοσιονομικού ελέγχου*, αλλά στον τομέα των στατιστικών η πρόοδος ήταν περιορισμένη και εκφράζονται ακόμη ανησυχίες όσον αφορά τη διοικητική ικανότητα και την ικανότητα των θεσμών να συνεργάζονται για τη συλλογή και την επεξεργασία δεδομένων.

Όσον αφορά τη δικαιοσύνη, την ελευθερία και την ασφάλεια, σημειώθηκε ελάχιστη πρόοδος. Το Κοσσυφοπέδιο δεν εφαρμόζει καθεστώς έκδοσης θεωρήσεων για να ρυθμίζει την είσοδο υπηκόων τρίτων χωρών στο έδαφός του. Το πλαίσιο για την ολοκληρωμένη διαχείριση των συνόρων σημείωσε ορισμένη βελτίωση. Η κυβέρνηση άρχισε να εκδίδει διαβατήρια Κοσσυφοπεδίου. Η αστυνομία των συνόρων δεν ασκεί αποτελεσματικό έλεγχο στα σημεία διέλευσης στο βόρειο Κοσσυφοπέδιο, για τα οποία η αρμοδιότητα ανήκει πάντα στην Αποστολή των Ηνωμένων Εθνών στο Κοσσυφοπέδιο (UNMIK).

Η συνέλευση ψήφισε νόμο περί ασύλου, αλλά το Υπουργείο Εσωτερικών διαθέτει περιορισμένη ικανότητα διεκπεραίωσης των υποθέσεων ασύλου ή ακούσιων επιστροφών πολιτών του Κοσσυφοπεδίου. Δεν υπάρχουν κέντρα υποδομής ατόμων που ζητούν άσυλο ή ατόμων που επαναπατρίζονται ακουσίως. Δεν έχει ακόμη θεσπιστεί νόμος περί μετανάστευσης.

Η πρόοδος στην καταπολέμηση της *νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες* είναι ανεπαρκής, ενώ πρέπει να βελτιωθούν σημαντικά η βούληση και η ικανότητα σ' αυτόν τον τομέα. Στον τομέα της δικαιοσύνης και της επιβολής του νόμου δεν υπάρχει η κατάλληλη εμπειρογνώσια για την αποτελεσματική καταπολέμηση του οικονομικού εγκλήματος. Υπάρχει έλλειψη ειδικευμένων εισαγγελέων. Δεν υπάρχουν οι εγκαταστάσεις για την ορθή αποθήκευση αποδεικτικών στοιχείων. Η επικοινωνία μεταξύ των σχετικών υπηρεσιών και διοικήσεων είναι κακή. Η καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες παραμένει βασική πρόκληση.

Η διακίνηση ναρκωτικών εξακολουθεί να αποτελεί σοβαρό πρόβλημα. Το Κοσσυφοπέδιο είναι μια από τις κυριότερες οδούς διακίνησης *ναρκωτικών* στα Νότια Βαλκάνια. Δεν υπάρχει κανένα σχέδιο δράσης ή στρατηγική καταπολέμησης της διακίνησης ναρκωτικών. Οι στατιστικές είναι αναξιόπιστες και η ικανότητα συγκέντρωσης πληροφοριών είναι ανεπαρκής.

Σημειώθηκε πρόοδος στον τομέα της *αστυνόμευσης* με τη θέσπιση νόμων για την αστυνομία και την επιθεώρηση αστυνομίας. Εντούτοις, η εφαρμογή μιας αποτελεσματικής στρατηγικής μείωσης των εγκλημάτων απαιτεί αποφασιστικότητα και επαρκείς ικανότητες της αστυνομίας. Το Κοσσυφοπέδιο διαθέτει πολυεθνική αστυνομική δύναμη, αλλά, ορισμένοι Σέρβοι αστυνομικοί του Κοσσυφοπεδίου παρακωλύουν την ορθή λειτουργία της αστυνομίας του Κοσσυφοπεδίου, η οποία δεν μπορεί να εξασφαλίσει την αποτελεσματική αστυνόμευση περιοχών με σερβική πλειοψηφία.

Το *οργανωμένο έγκλημα* παραμένει σοβαρό πρόβλημα που επηρεάζει το κράτος δικαίου και το επιχειρηματικό περιβάλλον. Δεν υπάρχει στρατηγική για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος. Το νομοθετικό πλαίσιο είναι ακόμη ανεπαρκές. Πρέπει να θεσπιστεί νομοθεσία για την κατάσχεση περιουσιακών στοιχείων, την προστασία των μαρτύρων και των μυστικών πρακτόρων. Απαιτείται ένα αξιόπιστο κτηματολόγιο για να επιτρέπεται η κατάσχεση ακίνητης περιουσίας. Οι αρχές πρέπει να καταβάλουν αποφασιστικές και συνεχείς προσπάθειες για την αποτελεσματική αντιμετώπιση του οργανωμένου εγκλήματος. Το Κοσσυφοπέδιο εξακολουθεί να είναι περιοχή καταγωγής, διέλευσης και προορισμού για την *εμπορία ανθρώπων*. Τον Ιούλιο εγκρίθηκαν μια στρατηγική και ένα σχέδιο δράσης, αλλά η επιβολή τους είναι ανεπαρκής.

Δεν σημειώθηκαν εξελίξεις σε ό,τι αφορά την προστασία των *προσωπικών δεδομένων*, για την οποία δεν υπάρχει ακόμη γενική νομοθεσία. Ακόμη δεν έχει συσταθεί μια ανεξάρτητη εποπτεύουσα αρχή για την προστασία των δεδομένων.

Τουρκία

Η Τουρκία εξακολουθεί να εκπληρώνει τα **πολιτικά κριτήρια** της Κοπεγχάγης σε ικανοποιητικό βαθμό. Το Συνταγματικό Δικαστήριο απέρριψε την αίτηση του Γενικού Εισαγγελέα για διάλυση του κυβερνώντος κόμματος και την απαγόρευση της πολιτικής δραστηριότητας 71 επιφανών στελεχών, αλλά επέβαλε οικονομικές κυρώσεις, εκτονώνοντας έτσι μια σοβαρή πολιτική κρίση. Η Τουρκία διαθέτει τώρα νέα ευκαιρία για να προχωρήσει στις μεταρρυθμίσεις και να αποκαταστήσει ένα κλίμα διαλόγου και πλουραλισμού. Σημειώθηκε σχετική πρόοδος στους τομείς της ελευθερίας της έκφρασης, των δικαιωμάτων των μη μουσουλμανικών κοινοτήτων και στην προώθηση της οικονομικής ανάπτυξη του νοτιοανατολικού τμήματος της χώρας. Εντούτοις, απαιτείται ένα συναφές και σφαιρικό πρόγραμμα πολιτικών μεταρρυθμίσεων, ιδίως η μεταρρύθμιση του Συντάγματος. Πρέπει να καταβληθούν σημαντικές περαιτέρω προσπάθειες στους περισσότερους τομείς όσον αφορά τα πολιτικά κριτήρια.

Σχετικά με τη *δημοκρατία και το κράτος δικαίου*, ο νέος Πρόεδρος διαδραμάτισε θετικό ρόλο ζητώντας περαιτέρω πολιτικές μεταρρυθμίσεις και εργαζόμενος ενεργά για την βελτίωση των σχέσεων με την Αρμενία. Ωστόσο, η έλλειψη διαλόγου και πνεύματος συμβιβασμού μεταξύ των κυριότερων πολιτικών κομμάτων επηρεάζουν αρνητικά τη λειτουργία των πολιτικών θεσμών και τη διαδικασία των πολιτικών μεταρρυθμίσεων. Οι εργασίες του νεοεκλεγέντος κοινοβουλίου εμποδίστηκαν σημαντικά από νομικές υποθέσεις

που αποσκοπούσαν στη διάλυση του κυβερνώντος κόμματος και ενός κόμματος της αντιπολίτευσης.

Όσον αφορά την τοπική διακυβέρνηση, οι τοπικοί διοικητικοί νόμοι που θεσπίστηκαν πρόσφατα πρέπει να εφαρμοστούν, καθώς και να αυξηθούν οι οικονομικοί πόροι της τοπικής διακυβέρνησης.

Σημειώθηκε μικρή πρόοδος στη μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης. Οι δημόσιες υπηρεσίες πρέπει να αναμορφωθούν.

Όσον αφορά τον έλεγχο των ενόπλων δυνάμεων από τις πολιτικές αρχές, πρέπει να εξασφαλιστούν πλήρεις αρμοδιότητες εποπτείας και ο κοινοβουλευτικός έλεγχος των δαπανών άμυνας. Τα ανώτατα στελέχη των ενόπλων δυνάμεων εξακολούθησαν να προβαίνουν σε δηλώσεις για θέματα που υπερβαίνουν τις αρμοδιότητές τους.

Όσον αφορά το δικαστικό τομέα, οι εργασίες για την προετοιμασία της μεταρρύθμισής του σημείωσαν πρόοδο. Ωστόσο, εκφράζονται πάντα ανησυχίες σχετικά με την ανεξαρτησία και την αμεροληψία της δικαστικής εξουσίας. Δεν σημειώθηκε καμία πρόοδος στη σύνθεση του Ανώτατου Συμβουλίου Δικαστών και Εισαγγελέων ή στη σύσταση περιφερειακών εφετείων. Είναι αναγκαίο να βελτιωθεί η ποιότητα των ερευνών της αστυνομίας και της χωροφυλακής για την εξασφάλιση δίκαιης δίκης.

Σημειώθηκε περιορισμένη πρόοδος στον τομέα της καταπολέμησης της διαφθοράς, η οποία εξακολουθεί να είναι ευρέως διαδεδομένη. Η μόνιμη έλλειψη σφαιρικής στρατηγικής, σχεδίου δράσης και συντονιστικού μηχανισμού αποτελεί πάντα πηγή ανησυχιών. Η Τουρκία πρέπει να επιδείξει αποτελέσματα όσον αφορά τις έρευνες, τις διώξεις και την απαγγελία κατηγοριών.

Σχετικά με τα δικαιώματα του ανθρώπου και την προστασία των μειονοτήτων, η πρόοδος ήταν περιορισμένη. Η Τουρκία εκτελεί τις αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΔΑΔ), αλλά πρέπει να καταβάλει περισσότερες προσπάθειες. Δεν σημειώθηκε καμία πρόοδος στην επικύρωση των διεθνών συμφωνιών για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Το θεσμικό πλαίσιο για την προώθηση και την επιβολή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων πρέπει να αναβαθμιστεί. Η καθιέρωση ενός συστήματος διαμεσολαβητή έχει καθυστερήσει πολύ.

Το τουρκικό νομικό πλαίσιο περιλαμβάνει μια πλήρη σειρά διασφαλίσεων έναντι των βασανιστηρίων και της κακής μεταχείρισης. Εντούτοις, απαιτούνται περισσότερες προσπάθειες για την εφαρμογή πολιτικής μηδενικής ανοχής. Οι αναφορές για περιπτώσεις κακής μεταχείρισης και βασανιστηρίων, ιδίως εκτός των τόπων κράτησης, προκαλούν σοβαρές ανησυχίες. Σ' αυτό το πλαίσιο, η επικύρωση του προαιρετικού πρωτοκόλλου της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών κατά των βασανιστηρίων και η καταπολέμηση της ατιμωρησίας παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων παραμένουν σημαντικά ζητήματα.

Καταβλήθηκαν ορισμένες προσπάθειες για την ενίσχυση των διασφαλίσεων όσον αφορά την ελευθερία της έκφρασης, ιδίως με την τροποποίηση του άρθρου 301 του τουρκικού ποινικού κώδικα, αλλά η Τουρκία πρέπει να τώρα να επιδείξει θετικά αποτελέσματα εφαρμογής του αναθεωρημένου άρθρου. Επιπλέον, πρέπει να αρθούν όλοι οι νομικοί περιορισμοί για να εξασφαλιστεί ο πλήρης σεβασμός της ελευθερίας της έκφρασης, δια νόμου και εμπράκτως, σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Μετά τις πιέσεις

που ασκήθηκαν στην ελευθερία του Τύπου και στα ηλεκτρονικά μέσα, απαιτείται εγρήγορση και παρακολούθηση σ' αυτόν τον τομέα.

Πρέπει να καταβληθούν περαιτέρω προσπάθειες για να διασφαλιστεί η ελευθερία του *συνέρχεσθαι* στην πράξη, σύμφωνα με τα ευρωπαϊκά πρότυπα, επειδή ακόμη προκύπτουν περιπτώσεις αυθαίρετων περιορισμών και δυσανάλογης χρήσης βίας κατά των διαδηλωτών. Υπήρξαν ορισμένες βελτιώσεις στο νομικό πλαίσιο για την *ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι*, αλλά ορισμένες ενώσεις αντιμετωπίζουν υπερβολικά διοικητικά εμπόδια ή δικαστικές διώξεις. Επιπλέον, με βάση τις τελευταίες υποθέσεις για τη διάλυση πολιτικών κομμάτων, οι νομικές διατάξεις για τα πολιτικά κόμματα πρέπει να τροποποιηθούν σύμφωνα με τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και τις βέλτιστες πρακτικές των κρατών μελών της ΕΕ, όπως υπογραμμίζεται από την Επιτροπή της Βενετίας του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Όσον αφορά τη *θρησκευτική ελευθερία*, ο ψηφισθείς νόμος περί Βακουφίων αφορά αρκετά εκκρεμή ζητήματα ιδιοκτησίας μη μουσουλμανικών κοινοτήτων. Ωστόσο, δεν έχει εγκριθεί ακόμη ένα νομικό πλαίσιο σύμφωνο με την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου ούτως ώστε όλες οι μη μουσουλμανικές θρησκευτικές κοινότητες, περιλαμβανομένων των Αλεβί, να μπορούν να λειτουργούν χωρίς αθέμιτους περιορισμούς. Η Τουρκία πρέπει να καταβάλει περισσότερες προσπάθειες για να δημιουργήσει ένα περιβάλλον ευνοϊκό για τον πλήρη σεβασμό της θρησκευτικής ελευθερίας στην πράξη.

Υπάρχει το νομικό πλαίσιο που εξασφαλίζει την ισότητα των φύλων και τα *δικαιώματα των γυναικών*, αλλά απαιτούνται περισσότερες προσπάθειες για το σεβασμό αυτών των δικαιωμάτων στην πράξη. Πρέπει να καταβληθούν περαιτέρω σημαντικές προσπάθειες για να εξαλειφθούν οι διαφορές μεταξύ γυναικών και ανδρών στην συμμετοχή και στις ευκαιρίες της οικονομικής ζωής, στο εκπαιδευτικό επίπεδο, στην πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη και στην απόκτηση πολιτικής εξουσίας. Συνεχίστηκαν οι προσπάθειες για την πρόληψη εγκλημάτων για λόγους τιμής και ενδοοικογενειακής βίας, αλλά αυτά τα ζητήματα συνιστούν πάντα σοβαρό πρόβλημα, του οποίου η επίλυση πρέπει να επιταχυνθεί.

Σημειώθηκε πρόοδος στην πρόσβαση των *παιδιών* στην εκπαίδευση, στις κοινωνικές υπηρεσίες και στο σύστημα δικαιοσύνης ανηλίκων. Εντούτοις, πρέπει να συνεχιστούν οι προσπάθειες σε όλους τους τομείς που αφορούν τα δικαιώματα των παιδιών, περιλαμβανομένων της διοικητικής ικανότητας, της εκπαίδευσης, του συστήματος της δικαιοσύνης ανηλίκων και της εργασίας των παιδιών.

Δεν έχει θεσπιστεί ακόμη η νομοθεσία που εξασφαλίζει τον πλήρη σεβασμό των *συνδικαλιστικών δικαιωμάτων* σύμφωνα με τα πρότυπα της ΕΕ και τις σχετικές συμβάσεις της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας, ιδίως όσον αφορά το δικαίωμα συνδικαλιστικής οργάνωσης, απεργίας και συλλογικής διαπραγμάτευσης.

Η κατάσταση όσον αφορά τα δικαιώματα των *μειονοτήτων* δεν έχει μεταβληθεί. Η Τουρκία δεν έχει σημειώσει πρόοδο όσον αφορά την εναρμόνιση με τα ευρωπαϊκά πρότυπα. Σημειώθηκε ελάχιστη πρόοδος στην άσκηση των *πολιτιστικών δικαιωμάτων*, αλλά υπάρχουν πάντα περιορισμοί, ιδίως σε ό,τι αφορά τη χρήση γλωσσών άλλων εκτός της τουρκικής στις ραδιοτηλεοπτικές εκπομπές, στην πολιτική ζωή και στις δημόσιες υπηρεσίες. Δεν υπάρχει η δυνατότητα εκμάθησης αυτών των γλωσσών σε δημόσια ή ιδιωτικά σχολικά ιδρύματα. Δεν σημειώθηκε καθόλου πρόοδος στην κατάσταση των *Ρομ*, οι οποίοι πέφτουν συχνά θύματα διακριτικής μεταχείρισης όσον αφορά την πρόσβαση στην κατάλληλη στέγαση, στην

εκπαίδευση, στην κοινωνική προστασία, στην υγεία και στην απασχόληση. Συνεχίζονται οι κατεδαφίσεις κτιρίων σε γειτονιές των Ρομ και συχνά προκύπτουν περιπτώσεις αναγκαστικών εξώσεων.

Όσον αφορά το νότιο και νοτιοανατολικό τμήμα της χώρας, η απόφαση της κυβέρνησης να ολοκληρώσει το *Πρόγραμμα Νοτιοανατολικής Τουρκίας (GAP)* αποτελεί βήμα για την αντιμετώπιση των οικονομικών και κοινωνικών δυσκολιών αυτής της περιοχής. Απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες για να δημιουργηθούν οι κατάλληλες συνθήκες ώστε ο κατεξοχόν κουρδικός πληθυσμός να απολαύει πλήρως των δικαιωμάτων και ελευθεριών του. Η αποζημίωση των *εκτοπισθέντων στο εσωτερικό της χώρας* συνεχίστηκε. Εντούτοις, η κυβέρνηση δεν έχει σφαιρική εθνική στρατηγική για το ζήτημα των εκτοπισθέντων στο εσωτερικό της χώρας. Το σύστημα φρούρησης των χωριών πρέπει να καταργηθεί σταδιακά.

Οι τρομοκρατικές επιθέσεις του PKK, το οποίο συγκαταλέγεται στον κατάλογο τρομοκρατικών οργανώσεων της ΕΕ, συνεχίστηκαν και στοίχησαν πολλές ζωές.

Όσον αφορά τα *περιφερειακά ζητήματα και τις διεθνείς υποχρεώσεις*, η Τουρκία υποστήριξε δημόσια την επανάληψη πλήρων διαπραγματεύσεων υπό την αιγίδα των ΗΕ για εξεύρεση συνολικής λύσης του *κυπριακού προβλήματος*. Εντούτοις, δεν σημειώθηκε καμία πρόοδος στην ομαλοποίηση των διμερών σχέσεων με την Κυπριακή Δημοκρατία. Η Τουρκία δεν προχώρησε στην πλήρη εφαρμογή του πρόσθετου πρωτοκόλλου της συμφωνίας σύνδεσης ούτε στην εξάλειψη όλων των φραγμών για την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, ιδίως των περιορισμών που επιβάλλονται στην άμεση σύνδεση μεταφορών με την Κύπρο.

Οι *σχέσεις με την Ελλάδα* εξελίσσονται θετικά. Έγιναν περαιτέρω βήματα για την οικοδόμηση εμπιστοσύνης, αλλά δεν επιτεύχθηκε καμία συμφωνία σχετικά με την επίλυση των διασυνοριακών διαφορών. Η Τουρκία συνεχίζει να διαδραματίζει θετικό ρόλο στην περιοχή των *Δυτικών Βαλκανίων*. Οι σχέσεις με τη *Βουλγαρία* είναι καλές. Οι σχέσεις καλής γειτονίας παραμένουν βασική προϋπόθεση.

Η **οικονομία** της Τουρκίας εξακολούθησε να έχει σχετικά ικανοποιητικά αποτελέσματα, παρόλο που η ανάπτυξη μειώθηκε κάτω από το δυνητικό επίπεδο, λόγω κυρίως της επιβράδυνσης της εγχώριας ζήτησης μετά την αυστηρή νομισματική πολιτική. Η μακροοικονομική σταθερότητα διατηρήθηκε. Ο πληθωρισμός αυξήθηκε σημαντικά, λόγω κυρίως της αύξησης των τιμών των τροφίμων και της ενέργειας. Η διαδικασία διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων επιταχύνθηκε κατά κάποιον τρόπο, ιδίως στο πρώτο εξάμηνο του 2008. Παρά τις πρόσφατες πρωτοβουλίες, απαιτείται περαιτέρω πρόοδος για να διορθωθούν οι ανισορροπίες της αγοράς εργασίας και να αντιμετωπιστεί η αναντιστοιχία των δεξιοτήτων.

Σε ό,τι αφορά τα **οικονομικά κριτήρια**, η Τουρκία είναι μια λειτουργούσα οικονομία της αγοράς. Αναμένεται ότι θα είναι σε θέση να αντιμετωπίσει τις ανταγωνιστικές πιέσεις και τις δυνάμεις της αγοράς στο εσωτερικό της Ένωσης μεσοπρόθεσμα, υπό την προϋπόθεση ότι θα εφαρμόσει το συνολικό πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων για να μειώσει τις σοβαρές διαρθρωτικές αδυναμίες της.

Το περασμένο έτος, η Τουρκία εφήρμοσε ένα ισχυρό πρόγραμμα σταθεροποίησης. Τώρα εισέρχεται σε νέο στάδιο της αναπτυξιακής στρατηγικής της με σκοπό να αυξήσει το δυναμικό ανάπτυξής της, χάρη σε μεγαλύτερες δημόσιες επενδύσεις, στη δημιουργία θέσεων εργασίας και τομεακές μεταρρυθμίσεις. Η οικονομία είχε μέχρι τώρα καλές επιδόσεις, παρά την παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση και την εγχώρια πολιτική αβεβαιότητα.

Οι μακροπρόθεσμες εισροές κεφαλαίων παρέμειναν σε υψηλά επίπεδα, με αποτέλεσμα να αυξηθούν τα επίσημα αποθέματα. Οι δημοσιονομικές επιδόσεις ήταν ικανοποιητικές, παρόλο που η κυβέρνηση δεν υλοποίησε τους δημοσιονομικούς στόχους του 2007. Τον Ιούνιο του 2008, οι αρχές ενέκριναν ένα πενταετές μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό πλαίσιο.

Νέες πρωτοβουλίες για την τόνωση των επενδύσεων σε υποδομές αποσκοπούν στη μείωση των τεράστιων περιφερειακών ανισοτήτων. Σημειώθηκε σημαντική πρόοδος στον τομέα της ελευθέρωσης των τιμών, ιδίως στον ενεργειακό τομέα. Οι ιδιωτικοποιήσεις συνεχίστηκαν με σειρά σημαντικών πράξεων. Παρά αρκετές εξάρσεις αστάθειας κατά την περίοδο 2007-2008, ο χρηματοπιστωτικός τομέας επέδειξε μέχρι σήμερα αξιοσημείωτη ευελιξία.

Ωστόσο, αυξήθηκαν οι πληθωριστικές πιέσεις, εν μέρει λόγω της αύξησης των τιμών του πετρελαίου και των βασικών προϊόντων. Οι τεράστιες ανάγκες σε εξωτερική χρηματοδότηση που απορρέουν από τα μεγάλα εξωτερικά ελλείμματα, σε συνδυασμό με την σημαντική εξάρτηση του ιδιωτικού τομέα από την εξωτερική χρηματοδότηση και με το αξιοσημείωτο – αν και μειούμενο – ύψος του δημόσιου χρέους καθιστούν την Τουρκία ευάλωτη στις αλλαγές των διαθέσεων των επενδυτών. Η αναντιστοιχία των επαγγελματικών δεξιοτήτων μεταξύ της ζήτησης και της προσφοράς εργασίας και οι άκαμπτες πρακτικές απασχόλησης αποτελούν τροχοπέδη για τη δημιουργία θέσεων εργασίας. Οι διαθρωτικές δυσκαμψίες στην αγορά εργασίας εμποδίζουν ιδίως την αύξηση των θέσεων απασχόλησης για τις γυναίκες και τους νέους. Οι δεξιότητες του εργατικού δυναμικού δεν ανταποκρίνονται ακόμη στις ανάγκες μιας ταχέως αναπτυσσόμενης και αναδυόμενης οικονομίας. Η χορήγηση κρατικών ενισχύσεων στερείται διαφάνειας. Ο ευρύς άτυπος τομέας που τροφοδοτείται από ανεπαρκές κανονιστικό πλαίσιο, από ακατάλληλη φορολογική πολιτική και πολιτική δαπανών και από αδυναμίες στην επιβολή του νόμου, μειώνει τη φορολογική βάση και την αποτελεσματικότητα των οικονομικών πολιτικών. Ειδικότερα, πολύ συχνά οι ΜΜΕ λειτουργούν στην παραοικονομία και, ως εκ τούτου, δεν έχουν επαρκή πρόσβαση στη χρηματοδότηση και στην τεχνογνωσία.

Η Τουρκία βελτίωσε **την ικανότητά της για ανάληψη των υποχρεώσεων του μέλους**. Σημειώθηκε πρόοδος στους περισσότερους τομείς. Η εναρμόνιση προχωρά σε ορισμένους τομείς, όπως η ελεύθερη κυκλοφορία εμπορευμάτων, τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, η αντιμονοπωλιακή πολιτική, η ενέργεια, οι επιχειρήσεις και η βιομηχανική πολιτική, η προστασία των καταναλωτών, οι στατιστικές, τα διευρωπαϊκά δίκτυα και η επιστήμη και έρευνα. Εντούτοις, πρέπει να συνεχιστούν οι προσπάθειες εναρμόνισης, ιδίως σε τομείς όπως το περιβάλλον, οι κρατικές ενισχύσεις, οι δημόσιες συμβάσεις, η κοινωνική πολιτική και η απασχόληση, το εταιρικό δίκαιο, η ασφάλεια τροφίμων, η κτηνιατρική και φυτοϋγειονομική πολιτική και η ελεύθερη κυκλοφορία υπηρεσιών. Η Τουρκία δεν έχει εκπληρώσει ορισμένες σημαντικές υποχρεώσεις της στο πλαίσιο της τελωνειακής ένωσης με την ΕΕ. Η δυσανάλογη χρήση μέτρων διασφάλισης και η μακροχρόνια ύπαρξη φραγμών στο εμπόριο παρακωλύουν την ορθή λειτουργία της τελωνειακής ένωσης. Η διοικητική υποδομή της Τουρκίας για την εφαρμογή του κεκτημένου πρέπει να βελτιωθεί περαιτέρω.

Όσον αφορά την *ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων*, το επίπεδο της εναρμόνισης των οριζόντων μέτρων και της νομοθεσίας για τα προϊόντα είναι υψηλό, εκτός από την επιτήρηση της αγοράς και τη μετρολογία. Εντούτοις, υπάρχουν ακόμη ορισμένοι τεχνικοί φραγμοί στο εμπόριο. Επιτεύχθηκε ορισμένη πρόοδος όσον αφορά το *δικαίωμα εγκατάστασης και την ελευθερία παροχής υπηρεσιών*. Η εναρμόνιση βρίσκεται ακόμη στα πρώτα στάδια. Σχετικά με την *ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων*, η Τουρκία σημείωσε κάποια πρόοδο στις κινήσεις κεφαλαίων, στις πληρωμές και στην καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, αλλά πρέπει να καταβληθούν προσπάθειες για να ενισχυθούν οι ικανότητες επιβολής της νομοθεσίας. Σημειώθηκε ικανοποιητική πρόοδος στον τομέα των

χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, ειδικότερα με τον καθορισμό αυστηρότερων προληπτικών και εποπτικών προτύπων.

Άνιση ήταν η πρόοδος που σημειώθηκε στον τομέα των *δημόσιων συμβάσεων*. Ο διορισμός του Υπουργείου Οικονομικών ως γενικού συντονιστή πολιτικής αποτελεί θετική εξέλιξη, αλλά πρέπει να συμπληρωθεί με μια σφαιρική στρατηγική που θα προσδιορίζει τις αναγκαίες μεταρρυθμίσεις. Το σύστημα δημόσιων συμβάσεων της Τουρκίας έχει εναρμονιστεί μόνο εν μέρει με το σύστημα της ΕΕ. Σχετικά με το *εταιρικό δίκαιο*, η Τουρκία σημείωσε ελάχιστη πρόοδο. Ο νέος εμπορικός κώδικας δεν έχει εγκριθεί. Όσον αφορά τη νομοθεσία *πνευματικής ιδιοκτησίας*, η εναρμόνιση έχει προχωρήσει. Ο συντονισμός και η συνεργασία μεταξύ των δημόσιων φορέων που είναι αρμόδιοι για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και την ευαισθητοποίηση σχετικά με αυτά έχουν βελτιωθεί. Εντούτοις, η εφαρμογή και η τήρηση της νομοθεσίας πρέπει να ενισχυθούν σημαντικά. Όσον αφορά την *κοινωνία της πληροφορίας και τα μέσα ενημέρωσης*, η Τουρκία δεν έχει επαρκές επίπεδο εναρμόνισης με το κεκτημένο στον οπτικοακουστικό τομέα. Δεν σημειώθηκε καμία πρόοδος ως προς τη θέσπιση του νέου νόμου περί ηλεκτρονικών επικοινωνιών.

Όσον αφορά τον *ανταγωνισμό*, το επίπεδο της εναρμόνισης είναι αρκετά υψηλό στον έλεγχο των μονοπωλίων. Δεν σημειώθηκε, ωστόσο, καμία πρόοδος στην υιοθέτηση της νομοθεσίας περί κρατικών ενισχύσεων, δεν έχει συσταθεί ακόμη μια εποπτική αρχή για τις κρατικές ενισχύσεις και δεν έχουν εκπληρωθεί οι δεσμεύσεις περί διαφάνειας. Η ολοκλήρωση του εθνικού προγράμματος μεταρρύθμισης της βιομηχανίας χάλυβα εξακολουθεί να αποτελεί προτεραιότητα. Στον τομέα της *γεωργίας και της αγροτικής ανάπτυξης*, η εναρμόνιση της νομοθεσίας είναι πάντα περιορισμένη. Σημειώθηκε σημαντική πρόοδος στη δημιουργία της αναγκαίας ικανότητας για την εφαρμογή του μέσου προενταξιακής βοήθειας στην αγροτική ανάπτυξη (IPARD). Εν πάση περιπτώσει, πρέπει να καταβληθούν περισσότερες προσπάθειες για να ολοκληρωθούν οι αναγκαίες διοικητικές και ελεγκτικές δομές. Η Τουρκία δεν έχει άρει τους τεχνικούς φραγμούς στο εμπόριο βόειου κρέατος και ζωντανών βοοειδών. Στον τομέα της αλιείας, δεν έχει σημειωθεί καμία πρόοδος στη δημιουργία του αναγκαίου νομοθετικού πλαισίου. Σημειώθηκε μικρή πρόοδος στους τομείς της διαχείρισης, της επιθεώρησης και ελέγχου των πόρων και των εμπορικών στόλων. Τόσο στη γεωργία όσο και στην αλιεία η υποδομή για την εφαρμογή της νομοθεσίας βρίσκεται στα πρώτα στάδια. Σχετικά με την *ασφάλεια των τροφίμων, την κτηνιατρική και φυτοϋγειονομική πολιτική*, η εναρμόνιση βρίσκεται ακόμη σε πολύ αρχικό στάδιο. Δεν έχει ακόμη ψηφισθεί ένας νόμος-πλαίσιο για τις κτηνιατρικές υπηρεσίες, τα τρόφιμα και τις ζωοτροφές. Η εργασία για την αναγνώριση και καταγραφή ζώων προχωρά. Τα επιδημικά κρούσματα γρίπης των πτηνών περιορίστηκαν με επιτυχία. Εκφράζονται σοβαρές ανησυχίες όσον αφορά την άσκηση ουσιαστικού ελέγχου για τις ασθένειες των ζώων, ιδίως του αφθώδους πυρετού.

Η *πολιτική μεταφορών* σημείωσε κάποια πρόοδο. Η εναρμόνιση στον τομέα των οδικών μεταφορών συνεχίστηκε, αλλά η ικανότητα εφαρμογής πρέπει να βελτιωθεί περαιτέρω. Η Τουρκία σημείωσε μικρή πρόοδο στον τομέα των σιδηροδρομικών μεταφορών και ελάχιστη πρόοδο στον τομέα των αεροπορικών μεταφορών. Η έλλειψη επικοινωνίας μεταξύ των κέντρων ελέγχου της εναέριας κυκλοφορίας στην Τουρκία και στην Κύπρο θέτει σε κίνδυνο την ασφάλεια των πτήσεων. Η πρόοδος στον τομέα των θαλάσσιων μεταφορών είναι άνιση. Στον τομέα των *διευρωπαϊκών δικτύων* σημειώθηκε κάποια πρόοδος. Η αξιολόγηση των αναγκών σε υποδομές μεταφορών (TINA) έχει ολοκληρωθεί, αλλά δεν υπάρχει ακόμη ένα πιο αξιόπιστο σύστημα διαβαθμισμένων δεδομένων μεταφορών. Ο τομέας της *ενέργειας* σημείωσε μικρή, αλλά άνιση, πρόοδο. Ο ανταγωνισμός παραμένει σε μικρά επίπεδα μετά τη θέσπιση των νόμων-πλαίσιων για τις αγορές ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου. Δεν

έχουν ακόμη καθοριστεί εθνικοί στόχοι για την ενεργειακή απόδοση και τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.

Στον τομέα της *φορολογίας*, σημειώθηκε ορισμένη πρόοδος στο νομοθετικό τομέα. Ο εκσυγχρονισμός της φορολογικής διοίκησης βελτίωσε την παροχή υπηρεσιών προς τους φορολογούμενους και την είσπραξη των εσόδων. Ωστόσο, οι διακρίσεις στη φορολογία οινοπνευματωδών ποτών και καπνού συνεχίζονται.

Η διοικητική ικανότητα στον τομέα των *στατιστικών* βελτιώθηκε. Εντούτοις, απαιτείται ακόμη περαιτέρω πρόοδος κυρίως σε ό,τι αφορά τις γεωργικές και μακροοικονομικές στατιστικές και τα μητρώα των επιχειρήσεων.

Επιτεύχθηκε πρόοδος στον τομέα της *οικονομικής και νομισματικής πολιτικής*. Υπάρχουν ακόμη πολλές ελλείψεις, ιδίως όσον αφορά την πλήρη ανεξαρτησία της κεντρικής τράπεζας, τη νομισματική χρηματοδότηση του δημόσιου τομέα και την προνομιακή πρόσβαση του δημόσιου τομέα στις χρηματοπιστωτικές αγορές. Σχετικά με την *απασχόληση και την κοινωνική πολιτική*, η Τουρκία σημείωσε ορισμένη πρόοδο με την έγκριση της δέσμης μέτρων για την απασχόληση και του νόμου περί κοινωνικής ασφάλισης και της γενικής ασφάλισης υγείας. Αλλά η εξασφάλιση του πλήρους σεβασμού των συνδικαλιστικών δικαιωμάτων και η καταπολέμηση της αδήλωτης εργασίας απαιτούν ιδιαίτερη προσοχή. Πρέπει επίσης να καταβληθούν μεγαλύτερες προσπάθειες για να εξαλειφθεί η παιδική εργασία και να αναπροσαρμοστούν και ολοκληρωθούν τα έγγραφα στρατηγικής σ' αυτόν τον τομέα. Πρέπει επίσης να βελτιωθεί η ισότητα των φύλων στην οικονομική και κοινωνική ζωή.

Συνεχίστηκε η πρόοδος της *πολιτικής των επιχειρήσεων και της βιομηχανικής πολιτικής*, με την έγκριση μιας στρατηγικής και ενός σχεδίου δράσης για τις ΜΜΕ. Γενικά, η Τουρκία παρουσιάζει υψηλό επίπεδο εναρμόνισης. Ικανοποιητική ήταν η πρόοδος στον τομέα της *επιστήμης και της έρευνας*. Γενικά, η Τουρκία προχωρά με ικανοποιητικό ρυθμό προς την ολοκλήρωση στον ευρωπαϊκό χώρο έρευνας. Στον τομέα της *εκπαίδευσης και του πολιτισμού*, σημειώθηκε πρόοδος στην προσαρμογή του τουρκικού εκπαιδευτικού συστήματος στο διαρθρωτικό πλαίσιο και στο πλαίσιο επαγγελματικών προσόντων της ΕΕ. Η Τουρκία συμμετείχε με επιτυχία στα κοινοτικά προγράμματα.

Στον τομέα της *περιφερειακής πολιτικής και του συντονισμού των διαρθρωτικών μέσων*, σημειώθηκε πρόοδος στη δημιουργία της αναγκαίας ικανότητας για την εφαρμογή των συνιστωσών III και IV του μηχανισμού προενταξιακής βοήθειας (ΜΠΒ). Ωστόσο, πρέπει να καταβληθούν περισσότερες προσπάθειες για να δημιουργηθούν οι αναγκαίες διοικητικές και εποπτικές δομές σε κεντρικό και τοπικό επίπεδο.

Όσον αφορά το *δικαστικό τομέα*, σημειώθηκε σχετική πρόοδος, ιδίως στον καθορισμό μιας στρατηγικής δικαστικής μεταρρύθμισης. Εντούτοις, εκφράζονται πάντα ανησυχίες σχετικά με την ανεξαρτησία και την αμεροληψία της δικαστικής εξουσίας. Υπάρχουν ζητήματα που πρέπει να αντιμετωπίσει η στρατηγική μεταρρυθμίσεων. Καταγράφεται μικρή πρόοδος όσον αφορά την *καταπολέμηση της διαφθοράς*. Η κυβέρνηση συνέχισε τις πρωτοβουλίες της σ' αυτόν τον τομέα, αλλά δεν υπάρχει ακόμη νομοθεσία που να θεσπίζει κανόνες για τη διαφάνεια της χρηματοδότησης της προεκλογικής εκστρατείας. Δεν σημειώθηκε καμία πρόοδος στον περιορισμό της ασυλίας των μελών του Κοινοβουλίου. Πρέπει να καθοριστούν μια στρατηγική και ένα σχέδιο δράσης κατά της διαφθοράς με την αναγκαία πολιτική υποστήριξη της εφαρμογής τους. Όσον αφορά τα θεμελιώδη δικαιώματα, σημειώθηκε κάποια νομοθετική πρόοδος. Απαιτούνται έντονες προσπάθειες για να εξασφαλιστεί ο πλήρης

σεβασμός των θεμελιωδών δικαιωμάτων όπως καθορίζονται από τη σύμβαση για την προάσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών (ECHR) και τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

Σχετικά με τη *δικαιοσύνη, την ελευθερία και την ασφάλεια*, μπορεί να καταγραφεί μικρή πρόοδος, ιδίως στην πρόληψη της διακίνησης ναρκωτικών και της εμπορίας ανθρώπων. Η εναρμόνιση με το κεκτημένο σ' αυτό το κεφάλαιο προχωρά, αλλά απαιτούνται ακόμη συνεχείς προσπάθειες σε τομείς όπως η πολιτική θεωρήσεων και η δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις. Απαιτούνται επίσης μεγαλύτερες προσπάθειες στην καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος που αποτελεί πάντα πηγή ανησυχιών. Η ικανότητα διαχείρισης της παροχής ασύλου και της μετανάστευσης πρέπει να βελτιωθεί. Οι προσπάθειες για την εφαρμογή του εθνικού σχεδίου δράσης για την ολοκληρωμένη διαχείριση των συνόρων πρέπει να επιταχυνθούν. Η Τουρκία πρέπει να επαναλάβει τις διαπραγματεύσεις για συμφωνία επανεισδοχής με την Ευρωπαϊκή Κοινότητα.

Στον τομέα του *περιβάλλοντος*, η Τουρκία σημείωσε πρόοδο όσον αφορά την ποιότητα του αέρα, τη διαχείριση των αποβλήτων και την ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας σε κεντρικό επίπεδο. Εν πάση περιπτώσει, το γενικό επίπεδο της εναρμόνισης παρέμεινε χαμηλό. Η Τουρκία δεν πέτυχε καμία βελτίωση στον τομέα της βιομηχανικής ρύπανσης, της διαχείρισης των κινδύνων και των ΓΤΟ.

Επιτεύχθηκε ικανοποιητικό επίπεδο εναρμόνισης στον τομέα της *προστασίας των καταναλωτών και της υγείας*. Σημειώθηκε πρόοδος σε ό,τι αφορά την επιβολή της νομοθεσίας για την επιτήρηση της αγοράς και την ασφάλεια των τροφίμων, αλλά πρέπει να καταβληθούν ακόμη περισσότερες προσπάθειες για ζητήματα που δεν σχετίζονται με την ασφάλεια. Το κίνημα των καταναλωτών στην Τουρκία είναι ανίσχυρο. Η Τουρκία έκανε ορισμένα βήματα στον τομέα της *προστασίας της υγείας*,

Σε ό,τι αφορά την *τελωνειακή ένωση*, η Τουρκία έφθασε σε πολύ υψηλό επίπεδο εναρμόνισης η οποία, ωστόσο, δεν έχει ολοκληρωθεί σε ό,τι αφορά τις ζώνες ελεύθερου εμπορίου, τις δασμολογικές ελαφρύνσεις, την καταπολέμηση των προϊόντων παραποίησης/απομίμησης και τους εκ των υστέρων ελέγχους. Η Τουρκία έχει φθάσει επίσης σε προχωρημένο στάδιο εναρμόνισης στον τομέα των *εξωτερικών σχέσεων*, αλλά δεν έχει εναρμονιστεί πλήρως με τις θέσεις της ΕΕ στον ΠΟΕ και στον ΟΟΣΑ.

Ο τομέας του *δημοσιονομικού ελέγχου* σημείωσε μέτρια πρόοδο. Η νομοθεσία για την εφαρμογή του νόμου περί του εσωτερικού δημόσιου οικονομικού ελέγχου έχει θεσπιστεί, αλλά πρέπει να εγκριθούν αρκετές τροποποιήσεις σχετικά με τον εσωτερικό έλεγχο. Απαιτούνται μόνιμοι φορείς συνεργασίας με την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία καταπολέμησης της απάτης για την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ και για τις επαφές με τις υπηρεσίες της Επιτροπής που είναι αρμόδιες για την προστασία του ευρώ από την παραχάραξη. Όσον αφορά τις *δημοσιονομικές και χρηματοοικονομικές διατάξεις*, δεν σημειώθηκαν ιδιαίτερες εξελίξεις.

Συνεχίζεται η ευθυγράμμιση της Τουρκίας με την *κοινή εξωτερική πολιτική και την πολιτική ασφαλείας της Ένωσης*, στην οποία η Τουρκία συμβάλλει σημαντικά επιδιώκοντας μεγαλύτερη συμμετοχή στις δραστηριότητές της. Εντούτοις, η Τουρκία είναι αντίθετη με τη συνεργασία ΕΕ/NATO στην οποία ενέχονται όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ.

Η Τουρκία έχει αυξήσει το ρόλο της ως θετικός παράγοντας περιφερειακής σταθερότητας και έχει συμβάλει σημαντικά στη βελτίωση των σχέσεων μεταξύ των περιφερειακών εταίρων της,

ειδικότερα στη Μέση Ανατολή και στον Καύκασο. Κατά τη διάρκεια της σύγκρουσης στη Γεωργία, η Τουρκία έπαιξε συμφιλιωτικό ρόλο και πρότεινε τη δημιουργία μιας «πλατφόρμας για τη συνεργασία και τη σταθερότητα στον Καύκασο». Η επίσκεψη του Τούρκου Προέδρου στην Αρμενία αποτέλεσε ενθαρρυντικό βήμα στις διμερείς σχέσεις και άνοιξε την προοπτική εξομάλυνσης των σχέσεων. Παρ'όλα αυτά, τα χερσαία σύνορα της Τουρκίας με την Αρμενία παραμένουν κλειστά.